

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉਨਤੀ ਦੀ ਸੰਪੰਨਤਾ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੋਈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਸਦਕਾ 'ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸੰਨ 1975 ਵਿਚ ਅਗਸਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਸੇਜਲ ਰਹੀਆਂ। 'ਵੱਡੇ' ਮਹਾਰਾਜ ਜੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਤਪ ਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਇਹ ਗੁਰਵਾਕ ਠੀਕ ਢੁਕਦਾ ਹੈ -

ਗੁਰਮੁਖ ਆਵੈ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗ॥ ਅੰਗ - 932

ਆਪ ਜੀ ਕਠਨ ਸਾਧਨਾ ਉਪਰੰਤ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰੀਆ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਦੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ-ਗਾਇਨ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪਰਮਾਣ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਹੁੰਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ -

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਗਾਵੈ ਗੁਣ ਨਾਨਕ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਹਿਓ॥

ਅੰਗ-1299

ਆਪ ਜੀ ਰਾਜ ਜੋਗੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕੀ ਸੀ? ਜੰਗਲ, ਬੀਆਬਾਨ, ਟਿੱਬੇ। ਇਥੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਘਾਲਨਾ ਘਾਲੀ। ਨਾ ਕੁੱਲੀ, ਨਾ ਗੁੱਲੀ, ਨਾ ਜੁੱਲੀ ਪਰ ਅੰਦਰ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ ਰਹੇ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਲਹਿਰਾਂ ਬਹਿਰਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਰਾਠ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ। ਪਰ ਸਦਾ ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਜ-ਲੀਲ੍ਹਾ ਰਹੀ, ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੀ ਯੋਗ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਓਟ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਅਤੇ ਭਰਮ ਦੇ ਪਰਦੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸੰਗ। ਆਪ ਜੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ -

ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਬਨਾਈ॥

ਜੋਗੁ ਬਨਿਆ ਤੇਰਾ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਈ॥

ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਬਨੇ ਤੇਰੈ ਓਲੈ॥

ਭ੍ਰਮ ਕੇ ਪਰਦੇ ਸਤਿਗੁਰ ਖੋਲੇ॥

ਅੰਗ - 385

ਆਪ ਜੀ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ, ਸੁਰਤਿ ਦਸਵੇਂ ਦਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਜਿਥੇ ਨਾ ਨੀਂਦ ਹੈ, ਨਾ ਭੁੱਖ। ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੌਂਦੇ। ਉਹ ਸਮਾਂ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਕੈਸੀ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਆਤਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸੀ ਹੀ ਦੱਸੀ ਹੈ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਸਹਜੁ ਹੈ ਮਨੁ ਚੜਿਆ ਦਸਵੈ ਆਕਾਸਿ॥

ਤਿਥੈ ਉੱਘ ਨ ਭੂਖ ਹੈ ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸੁਖ ਵਾਸੁ॥

ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਵਿਆਪਤ ਨਹੀ ਜਿਥੈ ਆਤਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਾਸੁ॥

ਅੰਗ - 1414

ਆਪ ਜੀ ਕਮਲ-ਫੁੱਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹੇ, ਜਲ ਵਿਚ ਤੈਰਦੀ ਮੁਰਗਾਬੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਅਭਿੱਜ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਰਤਿ ਸਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਰਹੀ। ਆਪ ਜੀ ਕਈ ਕਈ ਘੰਟੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਰਸ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ -

ਰਾਜੁ ਨ ਚਾਹਉ ਮੁਕਤਿ ਨ ਚਾਹਉ

ਮਨਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਮਲਾਰੇ॥

ਅੰਗ - 534

ਹਰੀ ਗੁਨ-ਗਾਇਨ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਧੋਅ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਸਵਰਗ ਜਾਂ ਬੈਕੁੰਠ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਉਚੀ-ਸੁਰ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ -

ਸਰਬ ਬੈਕੁੰਠ ਮੁਕਤਿ ਮੋਖ ਪਾਏ॥

ਏਕ ਨਿਮਖ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਏ॥

ਅੰਗ - 290

'ਅਗਸਤ 2004' ਦਾ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਲੇਖ 'ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਵੇਖੀ ਸੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈਏ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਈਏ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਠੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਬਾਰਹਮਾਹਾ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਅੱਜ ਭਾਦੋਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਹੈ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਭਾਦੋਂ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀਆ ਦੂਜੈ ਲਗਾ ਹੇਤੁ॥
ਲਖ ਸੀਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਕਾਰਜਿ ਨਾਹੀ ਕੇਤੁ॥
ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ॥
ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤ ਜਮ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ॥
ਛਡਿ ਖੜੋਤੇ ਖਿਨੈ ਮਾਹਿ ਜਿਨ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਤੁ॥
ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੇ ਸਿਆਹਗੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ॥
ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ॥
ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਗਤੀ ਚਰਣ ਬੋਹਿਥ ਪ੍ਰਭ ਦੇਤੁ॥
ਸੇ ਭਾਦੁਇ ਨਰਕਿ ਨ ਪਾਈਅਹਿ ਗੁਰੁ ਰਖਣਵਾਲਾ ਹੇਤੁ॥

ਅੰਕ - 134

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲੇ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ। ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਕੱਟਿਆ ਹੈ ਸਭ ਨੇ, ਇਕਨਾ ਦੇ ਯਾਦ ਹੈ ਇਕਨਾ ਦੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕਨਾ ਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬੀਤਦੀ ਸੁਣ ਕੇ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਹਾਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਮਨ ਮੇਰੇ॥

ਇਹੀ ਹਵਾਲ ਹੋਗਿ ਤੇਰੇ॥ ਅੰਕ - 330

ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਛੋਟੀਆਂ ਨਖਿੱਧ ਜੂਨੀਆਂ ਸੱਪ ਆਦਿ ਨੇ, ਠੂਹੇਂ ਨੇ, ਚੂਹੇ ਵਗੈਰਾ ਨੇ, ਧਰਤੀ ਖੁੱਡਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕੀੜੇ ਮਕੌੜੇ, ਬਲਬਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਜਲਣ ਵਾਲੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਹਾਲ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਣਗੇ ਜੇ ਨਾ ਤੂੰ ਸੰਭਲਿਆ। ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਹੈ -

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ॥

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ॥ ਅੰਕ - 176

ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੋਚ ਦਾ ਖਾਨਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ, ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੋਲਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਦ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬੋਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਲਾ ਕੇ ਬਾਲ-ਬੱਚਿਆਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ,

ਬੇਅੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਿੰਨੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੇ ਬੋਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਬੋਲਾ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਕਰਨਾ ਕਿੰਨਾ, ਡਿਗਰੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੁੰਦੀ।

ਆਹ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਦੁਖਣ ਲੱਗੇ ਸੀ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਮਸ਼ੀਨ ਸੀ ਉਸ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਉਤੇ ਨੰਬਰ ਆਈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣੇਗਾ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦੇਣਾ। ਪੁਰਜਾ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਕੰਨ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਇਕ ਗ੍ਰਾਫ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਸਾਰੇ ਕੰਨ ਦੇ ਸਰਕਲ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ ਬਣਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਥੋਂ ਤਾਂ 60% ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ 40% ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਪਾਸਿਓਂ 20% ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ 0 ਹੈ, ਇਥੋਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਛ ਵੀ, ਇਥੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਅਤਿ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਉਸਨੂੰ ਮੰਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਮਨ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ॥

ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਿਉ ਕਹੈ ਕਬੀਰਾ ਮਨ ਸਾ ਮਿਲਿਆ ਨ ਕੋਇ॥

ਅੰਕ - 342

ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵਾਹ ਹੈ ਉਹ ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਜੇ ਮਨ ਹੀ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ॥

ਸਬਦੁ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ॥ ਅੰਕ - 313

ਜੇ ਅੰਦਰ ਰੋਲਾ-ਘਚੋਲਾ ਮਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿੰਨਾ ਉਚਾ? ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਉਚਾ ਕਰ ਲੈ। ਕੂਕ ਮਾਰੇ ਕੋਈ ਫਰਲਾਂਗਾ ਤਕ ਸੁਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਚੀਕ ਮਾਰੇ ਕੋਈ ਫਰਲਾਂਗਾ ਤਕ ਸੁਣ ਜਾਂਦੀ

ਹੈ। ਐਨਾ ਉਚਾ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਸੰਤ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਨਾਲ ਕੁਮੱਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲੈ, ਜੁਆ ਖੇਲੂ ਲੈ, ਧੋਖਾ ਦੇ ਦੇ, ਪਰਇਸਤੀ ਗਮਨ ਕਰ ਲੈ, ਸੰਤ ਸੁਧ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਫਰੀਦਾ ਕੁਕੇਦਿਆ ਚਾਂਗੋਦਿਆ ਮਤੀ ਦੇਦਿਆ ਨਿਤ॥

ਅੰਗ - 1378

ਨਿਤ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਚਾਰੇ ਵੇਦ, ਛੇਈ ਸਾਸ਼ਤਰ, 27 ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ, ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ, ਤੌਰੇਤ, ਅੰਜੀਰ, ਜੰਬੂਰ, ਬਾਈਬਲ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਮਹਾਤਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ। ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਰਿਆ ਕੀ ਜਾਵੇ -

ਜੋ ਸੈਤਾਨਿ ਵੰਵਾਇਆ ਸੇ ਕਿਤ ਫੇਰਹਿ ਚਿਤ॥

ਅੰਗ - 1378

ਜਿਹੜਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਬੋਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਫੇਰਦਾ। ਉਹ ਸੁਣਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਜਿਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੋਏ, ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਿੱਛੂ ਡੰਗ ਮਾਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹੁਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਅਖੀਰ ਜੋ ਸੋਝੀਵਾਨ ਜਗਿਆਸੂ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਲਾ ਲਓ। ਹੁਣ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ? -

ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਰਮਈਆ ਕਾਰਨੇ॥

ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਅਬੋਲ॥

ਅੰਗ - 694

ਕਹਿੰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਤੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਕੀ ਬੋਲਣੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹਾਂ, ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਨਾਲ ਰਹਿੰਨੈ?

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੰਜੇ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਓਂ ਨਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹਾਂ।”

ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੈਨਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਾਂ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਕਹਿੰਨੈ, ਉਹ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹੀ

ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੇਖਦਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ। ਮੇਰੀ ਹੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ। ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾ ਬਲੁ ਨਾਹੀ ਇਸੁ ਹਾਥ॥

ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਰਬ ਕੋ ਨਾਥ॥

ਅੰਗ - 277

ਤੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਪੈਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟ ਸਕਦਾ ਜੇ ਮੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਜੇ ਮੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਗਿਰ ਜਾਏਂਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੇਰੀ ਜੋਤੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੋਤੀ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਹੀ ਸਰੀਰ ਤੇਰਾ ਪਿਆ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੁਛ। ਕਹਿੰਦਾ ਐਨਾ ਨੇੜੇ ਹਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰਾ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ.....॥

ਅੰਗ - 1263

ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ?

ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੂੰ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਇਹ ਮੈਂ ਦੀ ਕੰਧ ਬਣ ਗਈ -

..... ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 1263

ਮੈਂ ਦੀ ਕੰਧ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਐਨਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਲੇਕਿਨ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਭੁਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਕਦੇ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵੀ ਲੱਗੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਮ-ਰਾਮ-ਰਾਮ-ਰਾਮ, ਅੱਲਾਹ-ਅੱਲਾਹ, ਗੋਬਿੰਦ-ਗੋਬਿੰਦ ਕਰੀ ਜਾਹ। ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਇਹ ਆਵਾਜ਼, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ, ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤਕ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਦੀ।

ਰਾਮ ਰਾਮ ਸਭੁ ਕੋ ਕਰੈ ਕਹਿਐ ਰਾਮੁ ਨ ਹੋਇ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਰਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਤਾ ਫਲੁ ਪਾਵੈ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ - 491

ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਹੀ ਤੇਰਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੇਅੰਤ ਫਲ ਦੇ ਦੇਨਾਂ। ਜੀਭ ਨਾਲ ਤੂੰ ਸੌ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਲੈ, ਦੱਸ ਵਾਰੀ ਕਹਿ, ਕੰਠ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹੋਂਗਾ, ਸੁਰਤ ਇਕਾਗਰ

ਕਰਕੇ, ਦੱਸ ਗੁਣਾ ਫਲ ਦੇਨਾਂ। ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਜੇ ਤੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹੇਂਗਾ, ਜੀਭ ਦੇ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਕਹਿਣ ਜਿੰਨਾਂ ਫਲ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਅੰਤਰਮੁਖ ਹੋ ਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਸਨਮੁੱਖ ਜਾਣ ਕੇ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹੇਂਗਾ, ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਕਹਿਣ ਜਿੰਨਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ, ਪਛਾਣ ਕੇ ਕਹੇਂਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲੱਖ ਗੁਣਾ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਰੋੜ ਗੁਣਾਂ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਗੁਣਾਂ ਫਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਉਹਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਨਾਮ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੋਲਾਂਗਾ। ਉਹਦਾ ਫਲ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਲਈਂ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਜੀਅ ਜੰਤ, 18 ਹੀ ਨਰਕਾਂ ਦੇ ਛੁੱਟ ਕੇ ਨਰਕ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਏ।

ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿੰਨਾ ਫਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ। ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਸੰਤ ਦਸਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਪਿਆਰਿਆ, ਸੁਰਤ ਤੇਰੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਆਪ ਇਥੇ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਮੈਂ ਹੀ ਧਾਰੇ ਹੋਏ ਨੇ ਆਪ ਹੀ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਦੇ ਕੇ, ਠਗਮੂਰੀ ਦੇ ਕੇ ਸੁਲਾਅ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਇਕ ਖੇਡ ਹੈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਆਪੇ ਹੀ ਖੇਡਦਾ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਆਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ ਆਪਹਿ ਦੇਖਨਹਾਰਾ॥

ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ ਸਭ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਾ॥

ਅੰਗ - 537

ਨਿਆਰਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਦੂਸਰਾ ਪਾਸਾ ਵੀ ਮੇਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦਾ ਮੈਂ ਹੀ ਮਾਲਕ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਪਾ ਦਿਤੇ। ਰਜੇ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਇਕ ਸਤੋ ਗੁਣ। ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ। ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈਂ, ਕਿਤੇ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਈਂ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਤੈਨੂੰ ਸੁਖ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਈਂ। ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ, ਜਦ ਤੂੰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਚਿਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਵਚਿਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਤੂੰ ਇਹ ਕਰਿਆ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਮਾਤਾ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਸ ਵਕਤ ਤੇਰੀ ਐਸੀ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸੀ ਸਿਰ ਥੱਲੇ ਪੈਰ ਉਪਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾ ਸਿਰ ਥੱਲੇ ਤੇ ਪੈਰ ਉਪਰ। ਲਟਕਦੇ ਨੇ ਸੰਤ, 20-20 ਘੰਟੇ ਲਟਕਦੇ

ਨੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੰਤੁਲਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੋ-ਦੋ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ। ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਖੂਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਮਲ-ਮਲ ਕੇ ਮਾਲਸ਼ਾਂ ਕਰ-ਕਰਕੇ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਲਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ। ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਇਸ ਜਠਰ ਅਗਨ ਦੇ ਵਿਚ ਜਲ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਮਰ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਹ ਲੈ ਲੈਂਦਾ। ਕੋਈ ਆਕਸੀਜਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਉਥੇ ਚਾਨਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਥਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਓਦੋਂ ਹੀ ਮਰ ਜਾਏਗਾ। -

ਗਰਭ ਕੁੰਟ ਮਹਿ ਉਰਧ ਤਪ ਕਰਤੇ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰਭੁ ਰਹਤੇ॥ ਅੰਗ - 251

ਉਸ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਤੇਰੇ ਯਾਦ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਦੱਸਣ ਤੇ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਉਹ?

ਮੁਖੁ ਤਲੈ ਪੈਰ ਉਪਰੇ ਵਸਦੋ ਕੁਰਥੜੈ ਥਾਇ॥

ਅੰਗ - 706

ਕੁਰੱਥੜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਗੰਦੇ ਥਾਂ ਤੇ ਵਸਣਾ। ਹਨੇਰ ਘੁੱਪ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਣਾ।

ਨਾਨਕ ਸੋ ਧਣੀ ਕਿਉ ਵਿਸਾਰਿਓ ਉਧਰਹਿ ਜਿਸ ਦੈ ਨਾਇ॥

ਅੰਗ - 706

ਉਹ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹੱਸਦਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਜਿਹਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਦੇਖ ਲਈ ਤੇ ਨਾਮ ਵੀ ਉਹਦਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਧੁਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਫਰਕ ਪਿਆ ਜਿਹਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੀ ਲਿਵ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ -

ਲਿਵ ਛੁੜਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮਾਇਆ ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 921

ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨੇ -

ਏਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ

ਸੋਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 921

ਜੇ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਫੇਰ ਮਾਇਆ 'ਚ ਖੋਲ੍ਹ ਜਿੰਨਾ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੈ। ਕੁਛ

ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮਾਇਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਇਹ ਡੈਣ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਦੰਦ ਬੜੇ ਖਤਰਨਾਕ ਨੇ। ਬਗੈਰ ਦੰਦਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਖਾ ਗਈ ਹੈ -

ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ ਜਿਨਿ ਵਿਣੁ ਦੰਤਾ ਜਗੁ ਖਾਇਆ॥
ਮਨਮੁਖ ਖਾਧੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਬਰੇ ਜਿਨੀ ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਜਗੁ ਕਮਲਾ ਫਿਰੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥
ਪੰਧਆ ਕਰਤਿਆ ਨਿਹਫਲੁ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ
ਸੁਖਦਾਤਾ ਮਨਿ ਨ ਵਸਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 644

ਸਾਫ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ।

ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਭੁਲਿਆਂ ਵਿਆਪਨਿ ਸਭੇ ਰੋਗ॥
ਅੰਗ - 135
ਸਭੇ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ ਜਾਂ ਤੁਧਹੁ ਭੁਲੀਐ॥ ਅੰਗ - 964

ਦੁਖ ਵੀ, ਸੰਤਾਪ ਵੀ, ਵਿਘਨ ਵੀ ਸਭ ਕੁਛ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਨਾ ਲਓ, ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਆਹ ਠੀਕ ਕਿ ਆਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹ ਦੇਣਗੇ, ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਹ ਤੇਰੇ ਵੈਰੀ ਨੇ ਮਿਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਾਮ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਮਿਤਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿੱਤਰ ਬਣ-ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਗੇ। ਇਹ ਵੈਰੀ ਨੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਸੁ ਆਵੈ ਨ ਚੀਤਿ॥
ਜੋ ਬੈਰਾਈ ਤਾ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ॥ ਅੰਗ - 267

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੈਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆਂ ਐਨਾ ਅਨੰਦ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਤੂੰ ਮਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਭੁਲ ਕੇ ਇਹ ਛਿਨਭੰਗਰ ਹੈ। ਇਹ ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੈ ਕੋਈ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਪੰਜ ਜਿਹੜੇ ਚੋਰ ਸੀ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ ਦੋ ਡੈਣਾਂ ਸੀ ਆਸਾ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਚਾਰ ਅੱਗਾਂ ਸੀ ਹੰਸ, ਹੇਤ, ਕੋਪ, ਲੋਭ, ਚਾਰੇ ਨਦੀਆਂ ਅੱਗ ਤੇ ਈਰਖਾ, ਨਿੰਦਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਭੈੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਲੱਗ ਗਈ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਹਰ

ਵਕਤ ਸੰਗ ਸੀ, ਇਥੇ ਵੀ ਸੰਗ ਤੇ ਜਿਥੇ ਤੈਨੂੰ ਔਖ ਆਉਣੀ ਸੀ ਉਥੇ ਵੀ ਸੰਗ, ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੂੰ ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ। ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਲੋਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਥੇ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ, ਇਥੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਆਏ ਨਿਗ੍ਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੈ? ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਮੁੜ ਕੇ ਆ ਕੇ ਖੜਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੇ, ਲਹਿਰ ਕਦੇ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਗਤ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਹੈ -

ਜਿਮੀ ਪੁਛੈ ਅਸਮਾਨ ਫਰੀਦਾ ਖੇਵਟ ਕਿੰਨਿ ਗਏ॥
ਅੰਗ - 488

ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਧਰਤੀ। ਐ ਆਕਾਸ਼! ਤੂੰ ਵੀ ਨਿਰਾ ਕਾਰ ਹੈਂ। ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਉਥੇ ਤੱਕ ਹੀ ਤੇਰਾ ਵਜੂਦ ਸੁਣੀਦੈ। ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਜੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਵਤਾਰ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਏ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਫੁਰਨਾ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦੇਣ, ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦੇਣ। ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ, ਸਾਰੀ ਖੇਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ। ਐਨੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਆ ਕੇ ਗਏ ਕਿਥੇ? ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅਵਤਾਰ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਨੇ ਫਤਹਿ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਆਏ। ਪਰ ਚਲੇ ਕਿਥੇ ਗਏ। ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਮੁੜ ਨਾ ਆਇਆ। ਰੋਂਦੇ ਨੇ ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ। ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਹਦੀ ਮਦਦ ਭਾਲਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਚਲਿਆ ਕਿਥੇ ਗਿਆ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਐ ਜ਼ਮੀਨ! ਜੋ ਵੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਉਣ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਹੈ, ਬੈਸੰਤਰ ਹੈ, ਜਲ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਹਿੱਸਾ ਆਕਾਸ਼ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਲਾ ਕੇ ਪੰਜ ਤੱਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਪਾਂਚ ਤਤ ਕੋ ਤਨੁ ਰਚਿਓ ਜਾਨਹੁ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ॥
ਅੰਗ - 1427

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਐ ਜ਼ਮੀਨ! ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜ

ਤੱਤ ਨੇ, 25 ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੇ, ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ ਨੇ, ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦਰੇ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਨ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਹੈ, ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜੋਤ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਅਣਹੋਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੜਦਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਪੜਦੇ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੜਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਖਾਹਮਖਾਹ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਹੈ ਨਹੀਂ ਉਹ, ਪਰ ਉਹ ਹੈਗੀ। ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਕੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਕੰਮ ਜੀਵ ਨੇ ਕਰਨੇ ਨੇ, ਉਹ ਕਰਮ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਚਿੰਮੜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਬਣ ਗਈ, ਜੇ ਤਾਂ ਨਾ ਬਣੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚਿੰਬੜਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਣ ਗਿਆ-

ਜਬ ਲਗੁ ਜਾਨੈ ਮੁਝ ਤੇ ਕਛੁ ਹੋਇ॥

ਤਬ ਇਸ ਕਉ ਸੁਖੁ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਜਬ ਇਹ ਜਾਨੈ ਮੈ ਕਛੁ ਕਰਤਾ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਮਹਿ ਫਿਰਤਾ॥ ਅੰਗ - 278

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇਕ ਕਰਿਆ, ਮੈਂ ਬਦ ਕਰਿਆ। ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਇਹ ਗਰਭ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜੰਮੇਗਾ ਮਰੇਗਾ, ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੇਗਾ। ਫੇਰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਚੱਕਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜੀਵ। ਅੱਗੋਂ ਜਾ ਕੇ ਫੇਰ ਉਲ੍ਹਾਮੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ -

ਜਾਲਣ ਗੋਰਾਂ ਨਾਲਿ ਉਲਾਮੇ ਜੀਅ ਸਹੇ॥

ਅੰਗ - 488

ਜੋ ਮੁਰਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੱਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਾਣੀ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਜਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਐਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ ਸਭ ਕੁਛ। ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਪੰਜ ਤੱਤ ਨਾ ਕਦੇ ਵਧੇ ਨਾ ਕਦੇ ਘਟੇ ਨੇ। ਰਹਿੰਦੇ ਓਨੇ ਹੀ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਸ਼ਕਲ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਖਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਚੀਜ਼। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਤਾਂ ਇਥੇ ਜਾਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਗੋਰਾਂ 'ਚ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਤੱਤ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ 'ਚ ਰਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਹੈ ਇਹ ਇਥੋਂ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕੁਛ ਚੰਗੇ ਕੁਛ ਮੰਦੇ। ਜਿਹੜੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਨੇ ਉਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸੱਚ ਦੀ ਕਟਹਿਰੀ 'ਚ ਉਹਨੂੰ ਖੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਤੇ

ਫੇਰ ਫਤਵੇ ਲਗਦੇ ਨੇ, ਦਫਾ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਇਹਦੀ ਆਹ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਆਹ ਕਰਿਆ ਹੈ ਆਹ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਆਹ ਨੇਕ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਹੈ ਇਹਦਾ ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਇਨਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬੁਰਾ ਤੇ ਭਲਾ ਉਥੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਆਦਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ॥

ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ॥

ਸੰਨੀ ਦੇਨ੍ਹਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ॥

ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਪਛੁਤਾਣੀ॥

ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ॥

ਅੰਗ - 315

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰ ਤਨੁ ਲਿਆਵੈ॥

ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨਿ ਲੁਟਾਵੈ॥

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ॥ ਅੰਗ - 656

ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਆਏ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਆਏ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਜੇ ਆਏ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਹੀ ਚਲੇ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੁੜ ਕੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਐ ਜ਼ਮੀਨ! ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ। ਕੁਛ ਜਾਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੁਛ ਕਬਰਾਂ 'ਚ ਦੱਬ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਫੇਰ ਉਲ੍ਹਾਮੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ, ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਲੇਖਾ ਜਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਲੇਖਾ ਦੇਨਾ ਸੁਹੇਲਾ ਜਉ ਦਿਲ ਸੂਚੀ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - 1375

ਸੱਚਾ ਦਿਲ ਹੋਵੇ -

ਰੇ ਰੇ ਦਰਗਹ ਕਹੈ ਨ ਕੋਉ॥

ਆਉ ਬੈਠ ਆਦਰੁ ਸੁਭ ਦੇਉ॥

ਅੰਗ - 252

ਪਾਪ ਕਰੇ ਹੋਏ ਨੇ ਲੁਕ-ਲੁਕ ਕੇ, ਛੁਪ-ਛੁਪ ਕੇ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਣੈ। ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਛੇਤੀ ਕਰ ਲੈ -

ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ॥ ਅੰਗ - 656

ਹੁਣ ਨਾ ਤੂੰ ਘੋਲ ਕਰ ਕਿ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਕਰਾਂਗਾ।

ਆਵੈ ਅੰਤ ਨ ਭਜਿਆ ਜਾਈ॥ ਅੰਗ - 1159

ਕਿਉਂਕਿ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ। ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਜਾਲ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਰੋਜ਼ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀ

ਤੁਰ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਚਿਤ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ—

ਫਰੀਦਾ ਦਰੀਆਵੇ ਕੰਨੈ ਬਗੁਲਾ ਬੈਠਾ ਕੇਲ ਕਰੇ॥
ਕੇਲ ਕਰੇਦੇ ਹੰਝ ਨੋ ਅਚਿੰਤੇ ਬਾਜ ਪਏ॥
ਬਾਜ ਪਏ ਜਿਤੁ ਰਬ ਦੇ ਕੇਲਾਂ ਵਿਸਰੀਆਂ॥
ਜੋ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਨ ਚੇਤੇ ਸਨਿ ਸੋ ਗਾਲੀ ਰਬ ਕੀਆਂ॥

ਅੰਗ - 1383

ਪਤਾ ਹੁੰਦੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਾਲ ਨੇ ਝਪਟਾ ਮਾਰਨਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ -

ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ॥
ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਸਿ ਹੈ ਸਮਝਿ ਰਾਖਉ ਚੀਤਿ॥

ਅੰਗ - 631

ਕਾਲ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਬਿਠਾਲਦੇ ਨੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਓ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲਗ ਕੇ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿਤਾ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੇਖਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਫੇਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕੀ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਨਮੁਖ ਅਗੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਬਹੁਤੀ ਹੋਵੈ ਮਾਰ॥

ਅੰਗ - 1281

ਐਨੀ ਮਾਰ ਇਸ ਜੀਵ ਤੇ ਪੈਣੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਾ ਭੁਲਿਆ ਰਿਹਾ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ, ਈਰਖਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਵੈਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਬਦਲੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਐਸੇ ਜੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਤਿ ਸਿਉ ਲੇਖਾ ਨਿਬੜੈ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਭੰਡਾਰ॥

ਅੰਗ - 1281

ਉਥੇ ਪਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਨਿਬੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸੇ ਜਨਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਾਲਉ ਐਸੀ ਗੀਤਿ ਜਿਤੁ ਮੈ ਪਿਆਰਾ ਵੀਸਰੈ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਈ ਭਲੀ ਪਰੀਤਿ ਜਿਤੁ ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ ਪਤਿ ਰਹੈ॥

ਅੰਗ - 590

ਪਤ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪਤ ਲਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਪਤਿ ਗਇਆ ਗਵਾਇ॥ ਅੰਗ - 142

ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਥੋਂ ਪਤ ਗਵਾ ਕੇ ਗਿਆਂ, ਨਾਮ

ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪਤ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਤਿ ਸਿਉ ਲੇਖਾ ਨਿਬੜੈ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਭੰਡਾਰ॥
ਓਥੈ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੂਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ॥
ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੇਲੀ ਹੋਵੈ ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀ ਵਾਰ॥
ਏਨਾ ਜੰਤਾ ਨੋ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਨਹੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਰਿ ਕਰਤਾਰ॥

ਅੰਗ - 1281

ਜਿਹੜੇ ਮਨਮੁਖ ਨੇ, ਨਿਗੁਰੇ ਨੇ, ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ, ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਹੜੇ ਵਲ-ਛਲ ਕਰਕੇ ਖਾਂਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਧਰਮਰਾਇ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦੂਜੇ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਦੇ ਨੇ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖੁ ਲਹਿ ਜਾਵੈ॥

ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ ਬਹਦਿਆ

ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥ ਅੰਗ - 305

ਐਸਾ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਹ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਇਕਨਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ -

ਜਾਲਉ ਐਸੀ ਗੀਤਿ ਜਿਤੁ ਮੈ ਪਿਆਰਾ ਵੀਸਰੈ॥

ਨਾਨਕ ਸਾਈ ਭਲੀ ਪਰੀਤਿ ਜਿਤੁ ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ ਪਤਿ ਰਹੈ॥

ਅੰਗ - 590

ਸੋ ਪਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹੋਇਆ ਕੀ? ਅਸੀਂ ਆਏ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ, ਸਾਡਾ ਜਨਮ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ। ਕੀੜੇ ਮਕੋੜੇ ਬਣਦੇ-ਬਣਦੇ -

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ॥

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ॥ ਅੰਗ - 176

ਪਰ ਮਾਇਆ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਮਾਇਆ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਹੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਕੁਛ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਿੰਨਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਸਭ ਮਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹਦਾ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਬੜੀ

ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਕਿ ਆਹ ਸਰੀਰ ਤੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਤੂੰ ਭਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਭੁੱਲ ਗਿਆ -

*ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀਆ ਦੁਜੈ ਲਗਾ ਹੇਤੁ॥
ਲਖ ਸੀਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਕਾਰਜਿ ਨਾਹੀ ਕੇਤੁ॥*

ਅੰਗ - 134

ਭਰਮ 'ਚ ਭੁੱਲ ਕੇ ਮਿਤਰਤਾ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਲਈ, ਕਾਮ ਨਾਲ, ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ, ਲੋਭ ਨਾਲ, ਮੋਹ ਨਾਲ।

*ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਸੁ ਆਵੈ ਨ ਚੀਤਿ॥
ਜੋ ਬੈਰਾਈ ਤਾ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ॥
ਬਲੁਆ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਭੀਤਰਿ ਬਸੈ॥*

ਅਨਦ ਕੇਲ ਮਾਇਆ ਰੰਗਿ ਰਸੈ॥ ਅੰਗ - 267

ਰੇਤੇ ਦੀ ਕੰਧ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿਚ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਰੇਤੇ ਦੀ ਕੰਧ ਤਾਂ ਹਵਾ ਆਈ ਤਾਂ ਉਡ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ ਬਹਿ ਜਾਣੀ ਹੈ ਸਾਰੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ -

ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਿ ਮਾਨੈ ਮਨਹਿ ਪ੍ਰਤੀਤਿ॥ ਅੰਗ - 267

ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਸੰਸਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਈ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਮੂਰਖ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਵਸ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੈ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਦੈ, ਈਰਖਾ ਕਰਦੈ। ਦੂਜਿਆ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਰੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

*ਕਾਲੁ ਨ ਆਵੈ ਮੂੜੇ ਚੀਤਿ॥
ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ॥
ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧ੍ਰੋਹ॥
ਇਆਹੁ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਕਰਿ ਕਰਮ॥*

ਅੰਗ - 268

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਰੁਝਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਰੱਬ ਨੂੰ। ਇਕ-ਇਕ ਚੋਰ ਦੀ ਜੇ ਗਿਣਤੀ ਦੱਸੀਏ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮਿਤਰਤਾ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਕਿੰਨਾਂ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਮ ਹੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਹੁਤ ਮੰਨਦੇ ਇਹਨੂੰ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਨਿਮਖ ਕਾਮ ਸੁਆਦ ਕਾਰਣਿ ਕੋਟਿ ਦਿਨਸ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ॥

ਅੰਗ - 403

ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮ ਘੁੰਮਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮੋਹ ਹੈ ਮੋਹ ਦੇ ਵਸ ਹੋਇਆ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਦਮੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦੈ, ਫੇਰ ਕੁੱਤਾ ਬਣ

ਗਿਆ, ਫੇਰ ਕੀੜਾ ਮਕੋੜਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੋਹ ਦੇ ਵਸ ਹੋਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਹ ਨੇ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹਨੂੰ, ਬਾਹਰਲੀ ਜੂਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ। ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਵਸ ਹੋਇਆ -

ਹਰਿ ਜੀਉ ਅਹੰਕਾਰੁ ਨ ਭਾਵਈ ਵੇਦ ਕੂਕਿ ਸੁਣਾਵਹਿ॥

ਅੰਗ - 1089

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜੇ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਭਾਉਂਦਾ, ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ। 'ਹੰਕਾਰਿਆ ਸੋ ਮਾਰਿਆ'। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਜੀਵ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ਤੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੜੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਾਓ ਇਥੋਂ। ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਐ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਏਂਗਾ, ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਏਂਗਾ, ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ।" ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ। ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਸ੍ਰਾਸ-ਸ੍ਰਾਸ ਜਪਾਂਗਾ।" ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾਂਗਾ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਏਸ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ 'ਚੋਂ ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਾ ਦੇ। ਮੈਂ ਜਨਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਜਨਮ ਦਾ। ਮੈਂ ਕੀ-ਕੀ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਖੰਡ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਅੰਦਰ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਸ੍ਰਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਿਰਥਾ ਜਾਂਦਾ। ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਐ ਜੀਵ! ਤੂੰ ਅਹਿਸਾਨ ਫਰਾਮੋਸ਼ ਹੈਂ। ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ ਤੂੰ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਬ। ਆਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੈ ਤੂੰ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਉਲਝ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੂੰ। ਤੇਰੀ ਮੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਤਕਾਂ ਘੜੇਂਗਾ। ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇਂਗਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰਾਸ-ਸ੍ਰਾਸ ਨਾਮ ਜਪਾਂਗਾ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਮਨ ਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਇਥੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਅੰਗਸ਼ਠਾਨ ਦੇਵਤੇ, ਉਹ ਨਾਲ ਨੇ ਪੰਜ ਤੱਤ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ। ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ। ਅਕਾਸ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬੇਇਤਬਾਰੇ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਇਤਬਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਇਥੋਂ ਤੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਿਕਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਗ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਨ ਦੇਵਤਾ ਤੂੰ ਜਾਮਨੀ ਭਰ। ਕਹਿੰਦਾ

ਨਾ, ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਕੀ ਸਾਥ ਹੈ? ਪਵਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਪਵਨ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਮਿੱਟੀ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਰਹਿ ਗਿਆ ਇਕ ਪਾਣੀ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੇਵਤਾ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿਓ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਬੇਇਤਬਾਰਾ, ਬੇਇਤਬਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਿਹੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਫਸ ਜਾਂਦੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਦਾ। ਤੇਰੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਰਹਿਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਣੀ ਦੁਵਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਤ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਰੱਵ ਜਾਵੇ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰਾ ਦੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵੀ ਫਸ ਨਾ ਜਾਵਾਂ। ਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸੀਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਸ਼ਰਤ ਲਾ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਪੁੱਛ ਲੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਜੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ। ਪਾਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਹੈ ਬੇਇਤਬਾਰਾ, ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ, ਤੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ, ਤੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇਕੀਆਂ ਇਹਨੇ ਭੁੱਲ ਜਾਣੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਨਾ ਮੁੜ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰੂ। ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਛੇਵੀਂ ਅਸਟਪਦੀ ਵਿਚ ਕਿ ਜਿਹਦੇ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖ। ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਟਰੋਲ ਲੈ ਲਓ, ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਮਿਲਦਾ। ਸਾਡੇ ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਮਿਠਾ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਨਲਕੇ ਨੇ ਪਾਣੀ ਸਾਰਾ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਓ ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਈਦੈ। ਕਾਟੇ ਲਾ ਦਿਤੇ ਕਿ ਪੱਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਦਿਤੇ, ਇਸ ਨਲਕੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਕਿਤੇ ਪੀ ਬੈਠਿਓ। ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੇ ਪਾਣੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਕਿਥੋਂ ਪੀਵਾਂਗੇ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੈਨੂੰ ਹਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਖੋਹ ਲਵੇ ਫੇਰ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰੇਗਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਦੇ ਦਏਗਾ ਉਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਪਾ ਲਏਗਾ ਪਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਦਾਤਿ ਪਿਆਰੀ ਵਿਸਰਿਆ ਦਾਤਾਰਾ॥ ਅੰਗ - 676

ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਲਟਾ ਹਿਸਾਬ ਹੋਇਆ ਨਾ। ਫੇਰ ਇਹਦਾ ਇਤਬਾਰ ਕੀ, ਇਹਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਘਣ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀ ਸ਼ਾਦੀ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ-ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੰਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਰੋਜ਼। ਮੰਗਣਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਘਟ ਗਿਆ ਆਉਣ ਤੋਂ। ਖਿਆਲ ਚੱਲ ਪਏ ਹੋਰ ਹੀ। ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਕਦੇ ਸੱਤੀ ਦਿਨੀ ਆ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਪੰਦਰੀ ਦਿਨੀ ਆ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਆ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਤੇਰਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੀ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਹੀ ਖਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਕੋਈ ਬਿਜ਼ਨਸ ਚਲ ਪਵੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨਾ ਰੁਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਵਿਹਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭੋਰਾ ਜਿੰਨਾ। ਜਿਹਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਐਂ ਬੇਇਤਬਾਰਾ ਜੀਵ ਹੈ ਇਹ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ ਇਹਦੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਸ਼ਰਤ ਲਾ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਕੱਪ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਰ ਕੇ ਪਾਏਗਾ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਹਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਮੈਂ ਰਾਮ, ਅੱਲਾਹ ਕਹਾ ਦਊਂਗਾ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਜਾਣੇ ਇਹਦਾ ਕੰਮ ਜਾਣੇ। ਐਨੀ ਲੰਗੜੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕੀ? ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਰਾਮ ਭੁੱਲਿਆ ਹੈ ਫੇਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਿਆਰ ਐਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਉਲਝ ਗਿਆ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀਆ ਦੂਜੈ ਲਗਾ ਹੇਤੁ॥

ਅੰਗ - 134

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਾਮਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਰੱਬ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤੁ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥

ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ॥

ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਜੋ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੋ ਅਲਪ ਸੁਖ ਭਨੀਐ॥

ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਅਪਿਆਉ ਦੇਇ ਕਛੁ ਉਨ ਨ ਹੋਈ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸੰਮਾਲਤਾ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥

ਅੰਗ - 677

ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੈਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ।

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥ ਅੰਗ - 294

ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਉਹ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਜਿਸੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥

ਨ ਘਾਟ ਹੈ, ਨ ਬਾਢ ਹੈ, ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਸੁ ਆਵੈ ਨ ਚੀਤਿ॥ ਅੰਗ - 267

ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਿਆਰ ਆ ਗਿਆ।

ਅਨਿਕ ਭਾਤਿ ਮਾਇਆ ਕੇ ਹੇਤ॥

ਸਰਪਰ ਹੋਵਤ ਜਾਨੁ ਅਨੇਤ॥

ਬਿਰਖ ਕੀ ਛਾਇਆ ਸਿਉ ਰੰਗੁ ਲਾਵੈ॥

ਓਹ ਬਿਨਸੈ ਉਹੁ ਮਨਿ ਪਛੁਤਾਵੈ॥

ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਚਾਲਨਹਾਰੁ॥

ਲਪਟਿ ਰਹਿਓ ਤਹ ਅੰਧ ਅੰਧਾਰੁ॥

ਬਟਾਊ ਸਿਉ ਜੋ ਲਾਵੈ ਨੇਹ॥

ਤਾ ਕਉ ਹਾਥਿ ਨ ਆਵੈ ਕੇਹ॥ ਅੰਗ - 268

ਜਿਹੜਾ ਰਾਹੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਹੀ ਨੇ ਤਾਂ ਤੁਰਿਆ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਕੀ ਆਉਗਾ।

ਮਨ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁਖਦਾਈ॥

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਲਏ ਲਾਈ॥

ਅੰਗ - 268

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਨੇ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾ ਲਿਆ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਜਨ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਲੈਣਾ ਕੀ ਹੈ? ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਨ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਉਲਟੇ ਪਾਸੇ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਮੋਹ ਲਿਆ ਮਾਇਆ ਨੇ। ਆਇਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ਪਰ ਇਥੇ ਅਸਰ ਉਲਟੇ ਪੈ ਗਏ। ਹੁਣ ਸੰਤ ਵੀ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਵੀ ਸਮਝਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ, ਬੁਝੇ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਲਖ ਸੰਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਕਾਰਜਿ ਨਾਹੀ ਕੇਤੁ॥

ਅੰਗ - 134

ਪਿਆਰਿਆ! -

ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ ਤਿਤੁ ਵੇਲੈ ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ॥

ਅੰਗ - 134

ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਰੀਰ ਗਿਆ ਨਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ। ਪ੍ਰੇਤ ਕਹਿਣਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀ ਉਹ ਪ੍ਰੇਤ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਤੰਗ ਕਰ ਦਏਗਾ ਫੇਰ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰੇਤ ਆਤਮਾ ਹੋ ਗਈ। ਫੇਰ ਕਾਢਹੁ ਕਾਢਹੁ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤ ਜਮ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ॥

ਅੰਗ - 134

ਜਦੋਂ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਫੇਰ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਉਹ ਦਿੰਦੇ।

ਛਡਿ ਖੜੋਤੇ ਖਿਨੈ ਮਾਹਿ ਜਿਨ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਤੁ॥

ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੇ ਸਿਆਹਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ॥

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ॥

ਅੰਗ - 134

ਹੁਣ ਰਹਿ ਕੀ ਗਿਆ। ਕੁਛ ਬੀਜ ਗਿਆ ਕਰਮ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਚੱਕਰ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ॥

ਇਹ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਪਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਨਰਮ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਟਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਵੀ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਟਾਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਟਾਲਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ॥

ਅੰਗ - 134

ਜਿਹੜਾ ਇਥੇ ਬੀਜ ਦੇਵਾਂਗੇ ਉਹ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਬੀਜੇ ਹੀ ਚੰਗਾ। ਕੰਡਿਆਈ ਕਿਉਂ ਖੰਡਾਈਏ। ਕੰਡੇ ਚੁੱਭਣਗੇ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਬੀਜੇ ਜਿਹੜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ। ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਜਹ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਨ ਭਾਈ॥

ਮਨ ਉਹਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ॥

ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਦੂਤ ਜਮ ਦਲੈ॥

ਤਹਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ॥

ਜਹ ਮੁਸਕਲ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਭਾਰੀ॥

ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਉਧਾਰੀ॥ ਅੰਗ - 264

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਨਾਮ ਬੀਜ ਲੈ ਉਹ ਚੀਜ਼

ਬੀਜ ਲੈ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ। ਜੇ ਪਾਪ ਬੀਜ ਲਏ ਫੇਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ -

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਿਝ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ॥
ਫਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ॥
ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੁਆਇਆ॥
ਮਨਿ ਅਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 464

ਦੇਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਬੀਜ ਲੈ, ਪਾਪ ਬੀਜੇਗਾ ਰੋਣਾ ਪੈ ਜਾਏਗਾ। ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀਜੇਗਾ ਤਾਂ ਸੁਖਾਲਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ॥
ਅੰਗ - 134

ਇਹ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਫਲ ਬੇਅੰਤ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਾਪ ਦਾ ਫਲ ਬੇਅੰਤ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਫਲ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ ਲੱਖਾਂ ਗੁਣਾਂ ਫਲਦਾ ਹੈ। ਬੀਜ ਲੈ, ਸੇਵਾ ਬੀਜ ਲੈ -

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ॥
ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਲੁਡਾਈਐ॥ ਅੰਗ - 26

ਜਿਹੜੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਸੜਕ ਬਣਦੀ ਸੀ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ਕਰਦੇ ਓਂ। ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਪਾਪ ਬੀਜਦੇ ਓਂ ਫੇਰ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਫਲ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੋਚ ਲੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬੀਜਣਾ ਕੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਫਸਲ ਬੀਜ ਲਏ ਉਸ ਦਾ ਦਵਾਲਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਾਟੇ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ -

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ॥
ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਗਤੀ ਚਰਣ ਬੋਹਿਥ ਪ੍ਰਭ ਦੇਤੁ॥
ਸੇ ਭਾਦੁਇ ਨਰਕਿ ਨ ਪਾਈਅਹਿ ਗੁਰੁ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਹੇਤੁ॥
ਅੰਗ - 134

ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸੁਖਾਲੇ ਰਹੀਏ। ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥
ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰਾ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ॥
ਮਿਲੁ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥ ਅੰਗ - 12

ਜਪ ਲੈ ਜੇ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਜਪਦਾ ਪਿਆਰਿਆ! ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਇਕ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ-

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ ਸੇ ਕਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥
ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ॥
ਹੁਣਿ ਵਤੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਬੀਜਿਓ ਅਗੈ ਭੁਖਾ ਕਿਆ ਖਾਏ॥
ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ ਫਿਰਿ ਜਨਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਾਏ॥
ਅੰਗ - 450

ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਫੇਰ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਜੇ ਪਾਪ ਬੀਜਣ ਵਾਸਤੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਾ ਆਇਆ -

ਯਾ ਜੁਗ ਮਹਿ ਏਕਹਿ ਕਉ ਆਇਆ॥
ਜਨਮਤ ਮੋਹਿਓ ਮੋਹਨੀ ਮਾਇਆ॥
ਗਰਭ ਕੁੰਟ ਮਹਿ ਉਰਧ ਤਪ ਕਰਤੇ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰਭੁ ਰਹਤੇ॥
ਉਰਝਿ ਪਰੇ ਜੋ ਛੋਡਿ ਛਡਾਨਾ॥
ਦੇਵਨਹਾਰੁ ਮਨਹਿ ਬਿਸਰਾਨਾ॥ ਅੰਗ - 251

ਆਵਨ ਆਏ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ ਬਿਨੁ ਬੁਝੈ ਪਸੁ ਢੋਰ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ ਬੁਝੈ ਜਾ ਕੈ ਭਾਗ ਮਥੋਰ॥
ਅੰਗ - 251

ਬੀਜ ਲੈ ਨਾਮ। ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਓ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਚਰਨ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਨੇ। ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਇਹ 'ਬੋਹਿਥ' ਹੈ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ 'ਸਾਡੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਆਓ ਸਿੰਘੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘੀਏ।' 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ ਚੜ੍ਹੇ ਸੁ ਉਤਰੇ ਪਾਰ।' ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਹਿ ਜਾਓ, ਫੇਰ ਲੰਘ ਜਾਓਗੇ-

ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀਆ ਦੂਜੈ ਲਗਾ ਹੇਤੁ॥
ਅੰਗ - 134

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਨਾ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਨਰਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਣ ਦੇਏਗਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੋ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੀਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੁਲਾਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-32)

ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਸਾਖੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਬਹੁਤ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਸਨ, ਬੀਤਰਾਗ ਅਵਸਥਾ ਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੌਕ ਜਾਗਿਆ। ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣਿਆ ਉਸ ਨੇ। ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਸੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਗਿਆ। ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਤਾਂ ਮੈਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਬਿਖਸ਼ੇਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਅਵਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਮੈਲਾਂ ਜਿਹੜੀ ਮੈਲ ਹੈ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ
ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ॥

ਖੰਨਲੀ ਧੋਤੀ ਉਜਲੀ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸਉ ਧੋਵਣਿ ਪਾਹੁ॥
ਅੰਗ - 651

ਇਹ ਮੈਲ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ, ਸੇਵਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਹਟਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਮੈਲ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਨਾਲ ਹਟਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਬਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਦੀ, ਤੀਸਰੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹਟਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜਦੇ ਦੀ ਮੈਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਅਵਰਨ'।

ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈਏ। ਸੋ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰ ਤੂੰ। ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਲ ਦੂਰ ਹੋਏਗੀ ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਸ਼ੁਧ ਕਰ ਲੈ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ -

ਭਾਂਡਾ ਧੋਇ ਬੈਸਿ ਧੁਪੁ ਦੇਵਹੁ ਤਉ ਦੂਧੈ ਕਉ ਜਾਵਹੁ॥
ਅੰਗ - 728

ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰੋ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿੱਦ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਓ, ਦੁੱਧ ਪਾ ਦਿਓ, ਦੁੱਧ ਤਾਂ ਫਟ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮੈਲੇ ਭਾਂਡੇ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਜਿੱਦੀ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਕਹਿ ਦਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦਿਓ। ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ

ਕਿ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਪਿਛੋਂ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਓ। ਮੂੰਹ ਫਟ ਸੀ ਗੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਾਈਏ। ਉਹ 'ਗਜ਼ਾ' ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਚਿੱਪੀ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿੱਦ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਤਿਨਾਮ! ਉਹ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਸੰਤ ਮੇਰੇ ਆਏ ਨੇ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉੱਜਲ ਭਰ ਕੇ ਆਟਾ ਲਿਆਇਆ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਚਿੱਪੀ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਉੱਜਲ ਰੋਕ ਲਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲਿੱਦ ਪਈ ਹੈ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਵਿਚ ਹੀ ਪਾ ਦੇ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਆਟਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।"

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਕੀ ਲੈਣਾ, ਵਿਚੇ ਪਾ ਦੇ, ਪਿਛੋਂ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ਸਫਾਈ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਪਿਛੋਂ ਕੀ ਸਫਾਈ ਕਰੋਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਟਾ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿੱਦ ਰਲ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢ ਲਓਗੇ।"

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ? ਤੂੰ ਆਟਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਆਟਾ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।"

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਤੂੰ ਇਹ ਆਟਾ ਜੋ ਪੈਸੇ ਦਾ, ਦੋ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹੋਏਗਾ ਚਿੱਪੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿੱਦ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਰਖਾ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਬਖੀਲੀ, ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਪਏ ਨੇ ਤੇ ਤੂੰ ਸਾਥੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਅਮੁੱਲ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ?"

ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਫੇਰ ਹੁਕਮ ਕਰੋ।"

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲੇ ਜਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ

ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਲਾ ਕੇ ਨਾਮ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੀ ਇਵੇਂ ਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਪਾਠ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਰਿਵਾਜ ਪੈ ਗਿਆ ਅਸੀਂ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਵੀ ਛਕ ਲੈ, ਤੂੰ ਵੀ ਛਕ ਲੈ। ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ ਛਕਾ ਕੇ? ਬੰਦੇ ਓਹੋ ਜਿਹੇ ਰਹਿਣੇ ਨੇ, ਬੰਦਾ ਬਦਲੇ -

ਕਬੀਰ ਗੁਰੂ ਲਾਗਾ ਤਬ ਜਾਨੀਐ ਮਿਟੈ ਮੋਹੁ ਤਨ ਤਾਪ॥
ਅੰਗ - 1374

ਫੇਰ ਤਾਂ ਹੈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਨੇ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੇਮੁਖ ਜਦੋਂ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਸਮਝੋ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕਮਾ ਲਵਾਂਗਾ ਨਾਮ ਨੂੰ? ਜੇ ਅਜੇ ਚੱਕਰ ਖਾਣੇ ਨੇ ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ, ਹੋਰ ਖਾ ਲਓ ਇਥੇ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੱਠ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ, ਚੌਰਾਸੀ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਨਾ ਇਥੇ ਤਾਂ ਖਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਹੈ ਏਸ ਸੰਸਾਰ ਨੇ? ਹੋਰ ਦੇਖ ਲਓ ਚੌਰਾਸੀ ਦਾ ਚੱਕਰ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੋ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਕਮਾਈ ਕਰੋ।

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਠ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ, ਅੱਠਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਕੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਅੱਠ ਵਜੇ ਆਈਂ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਅੱਠ ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਏਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਕੱਲ ਨੂੰ ਇਥੇ ਰਾਜਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੋਂ ਆਵੇ?

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ, “ਅੱਠ ਵਜੇ ਆ ਜਾਵੇ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਜੇ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਏਸ ਕੁਟੀਆ ਦੀ ਸਫਾਈ ਆਦਿ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਕਿਉਂਕਿ

ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਰਾਜ ਹੋਣਗੇ।” ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੁਹਾਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੇ, ਗਲੀਚੇ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸਜਾਵਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਰਾਜਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਠ ਵਜੇ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਸੇਵਕ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੇਵਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਗੋਹਾ-ਕੂੜਾ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਠ ਤਾਂ ਵੱਜ ਗਏ, ਉਹ ਦੌੜਿਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰ ਲਿਬੜੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਖੜ੍ਹੇ ਦੇਖਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੀਚੇ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦੇਣਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, “ਪਰ੍ਹੇ ਪਰ੍ਹੇ”

ਉਥੇ ਹੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਪਰ੍ਹੇ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰੀ ਗਿਆ। ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਚਾਲੀ ਮੀਲ ਤੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਆਹ! ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਜਾ, ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲੈ ਕੇ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਵਾਪਸ ਆ।”

ਉਸ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਰਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਹ ਏਸ ਜਾਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਚਿੱਠੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਤੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗਾ, ਮੈਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਅਜੇ ਇਹ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਐਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਲਿਆ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਕੰਮ। ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਜਵਾਬ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।”

ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ॥

ਅੰਗ - 403

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ?”

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਂ ‘ਪਰ੍ਹੇ ਪਰ੍ਹੇ’ ਹਾਂ।”

ਸੋ ਜਵਾਬ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਵਾਬ ਲੈ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੂੰ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਲੈ ਆਇਆ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਦਿਖਾ ਤਾਂ! ਕਿਹੜਾ ਜਵਾਬ ਲਿਆਇਆ।”

ਜਵਾਬ ਦੇਖਿਆ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪਛਾਣ ਲਏ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਵਿਚੋਂ ਗੱਲ ਦੱਸ ਕੀ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਪਰੇ ਪਰੇ ਗਏ ਸਨ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਰੇ ਪਰੇ ਕੌਣ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।”

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ‘ਪਰੇ ਪਰੇ’ ਵੀ ਹੈ?”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਆਦਿ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਤੂੰ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਅਪਰੰਪਰੁ ਕਰਤਾ ਜੀ
ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ॥ ਅੰਗ - 11

ਮੈਂ ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਅਪਰੰਪਰ ਤਾਂ ਹੀ ਪਿਆ ਤੇ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਂ ਅਪਰੰਪਰ ਹੈ ਤੇ ਪਰੇ ਪਰੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਆਦਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਵੀ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿੰਨੇ ਸਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਨਾਂ ਨੇ ਸਭ ਮੇਰੇ ਨੇ।

ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਾਉ ਜੇਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਹੈ॥ ਅੰਗ - 786

ਨਾਉਂ ਦਾ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਨਾਮ ਉਸ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਮ ਉਸ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਮੰਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਉਸ ਮੰਤਰ ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੀਸਰਾ ਗੁਣ ਹੈ।

ਚੌਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ। ਚਾਰ ਭਰੋਸੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ, ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤੇ ਭਰੋਸਾ, ਤੀਸਰਾ ਮੰਤਰ ਤੇ ਭਰੋਸਾ, ਚੌਥਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ-

ਜਿਮੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮਸੱਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
ਨ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ, ਨ ਘਾਟਿ ਬਾਢ ਹੋਤ ਹੈ॥
ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ॥ ਅੰਗ - 294
ਹਰੇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਹੈ -

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ॥ ਅੰਗ - 294

ਪੌਣ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਬੈਸੰਤਰ ਵਿਚ ਵੀ, ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਲਿਆ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਜੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ, ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਆ ਰਿਹਾ ਉਪਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ,
ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ -2, 2.
ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ -2, 2.
ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ,..... -2.

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਖ ਸਾਗਰ
ਸਰਬ ਘਟਾ ਭਰਪੂਰੀ ਰੇ॥

ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ

ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ॥ ਅੰਗ - 612

ਸੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਵਰਗਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਦ੍ਰੋਪਦੀ ਵਰਗਾ ਨਿਹਚਾ, ਯੂ ਵਰਗਾ ਨਿਹਚਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਪਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲ ਰਹੀ। ਸੋ ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾੜੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇਖ ਲਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਗਲਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸੀ ਦੋ ਚੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਨ। ਗੱਦੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਅੱਜ ਮੈਂ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪਣੀ ਹੈ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਲਾਹ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਪਰਖ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਪਾਸ ਹੋਏਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦੇ ਦੇਣੀ ਹੈ।”

ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਲਓ! ਆਹ ਕਬੂਤਰ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਲੈ ਲਓ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਜਾਏਗਾ ਉਹ ਗੱਦੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਬਣੇਗਾ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ ਮਾਰਨਾ ਉਥੇ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਦੇਖਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।”

ਜਿਹੜਾ ਮੋਟੀ ਮੱਤ ਵਾਲਾ ਗੱਦੀ ਦਾ ਲਾਲਚੀ ਸੀ ਉਹ ਕਬੂਤਰ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਦੌੜ ਲਿਆ, ਕੋਠੇ ਦੇ ਪਿਛੇ ਗਿਆ, ਗਰਦਨ ਮਰੋੜ ਕੇ ਆ ਵੀ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਅਜੇ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਲਓ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡਾ ਹੁਕਮ ਬਜਾ ਲਿਆਇਆ।”

ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੂੰ ਵੀ ਲਿਆ।”

ਉਹ ਕੋਠੇ ਦੇ ਪਿਛੇ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਾਨਵਰ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਟਿੱਡੇ ਨੇ, ਦਰਖਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, ਇਥੇ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਟੋਏ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ ਕਹਿੰਦਾ ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ ਤੇ ਉਪਰ ਬੁਕਲ ਮਾਰ ਲਈ ਤੇ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦੇਖਦਾ, ਕਹਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਰੱਬ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੀ ਗੱਲ ਤੂੰ ਬੜੀ ਦੇਰ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਦੇਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇਖਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਟੋਏ ਵਿਚ ਵੜ ਗਿਆ, ਬੁਕਲ ਮਾਰ ਲਈ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ ਫੇਰ ਰੱਬ ਦੇਖਦਾ ਸੀ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਿਉਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਐਨੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਕਦੇ ਪਾਪ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੋਈ? ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।”

ਸੋ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਵਾਸ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪਰੀਪੂਰਨਤਾ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਓਨਾ ਚਿਰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਣ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇਕੈ ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲ੍ਹ॥

ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਖੁ ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲੁ॥

ਅੰਗ - 1365

ਪੰਜਵਾਂ ਗੁਣ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਨਾਮ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਸਫਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਕ ਐਸੇ ਨੇ ਕਿ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਜਪਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਾਇਆ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਰਹਿਤਾਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਿਰਪਾਨ ਵੀ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਕਛਹਿਰਾ ਵੀ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਪੀਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਿਥਲ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਛੇਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਦਮ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥ ਅੰਗ - 305

ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਠਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਹੋਰ ਸੌ ਲੇਈਏ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ। ਅਲਾਰਮ ਵੱਜ ਗਿਆ ਹੋਰ ਸੌ ਲੇਈਏ, ਨਾਂਹ! ਉਦਮ ਕਰੋ, ਰਜਾਈ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਹ ਦੇਵੇ ਕਿ ਨਾਂਹ ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੌਣ ਦੀ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਹ ਉਦਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰਦੇਵ! ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮਾਇਆ ਵਾਸਤੇ ਉਦਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵਾਸਤੇ।

ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਾਮ ਜੀ! ਮਾਇਆ ਜੋ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਦੇਣੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਮਿਲਣੀ ਹੈ -

ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ ਉਦਮੁ

ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ॥

ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ

ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ॥ ਅੰਗ - 10

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਦਮ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਵਾਸਤੇ।”

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਰਿ ਨਾਵੈ॥

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖੁ ਪਾਪੁ ਦੋਖੁ ਲਹਿ ਜਾਵੈ॥

ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ
ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ॥

ਅੰਗ - 305

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਦਮ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਜਨ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਸੱਤਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿਆਗ। ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਤਿਆਗਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਨਾਮ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਦਾ ਤਾਂ ਨਾਮ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਸਾ ਤਿਆਗਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਸਾ ਅੱਗੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਰੀਰਕ ਹਿੰਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਦੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰਨਾ, ਜਾਨ ਤੋਂ ਮਾਰ ਦੇਣਾ।

ਬਾਣੀ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਮੋਹਣਾ ਤਾਨ੍ਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਾ ਦਿਲ ਲੂਹ ਦੇਣਾ।

ਮਨ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਦੇ ਰਹਿਣਾ।

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਲਾਕੀ ਕਰਕੇ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ।

ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਮੰਤਰ ਦਾ ਚਿਲ੍ਹਾ (ਚਲੀਹਾ) ਕੱਟ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਇਹ ਪੰਜੇ ਹਿੰਸਾ ਛੱਡਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫੇਰ ਝੂਠ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲਣਾ, ਨਾ ਝੂਠੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ -

ਜਾਲਉ ਐਸੀ ਗੀਤਿ ਜਿਤੁ ਮੈ ਧਿਆਰਾ ਵੀਸਰੈ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਈ ਭਲੀ ਪਰੀਤਿ ਜਿਤੁ ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ ਪਤਿ ਰਹੈ॥

ਅੰਗ - 590

ਫਰੀਦਾ ਜਿਨ੍ਹੀ ਕੰਮੀ ਨਾਹਿ ਗੁਣ ਤੇ ਕੰਮੜੇ ਵਿਸਾਰਿ॥
ਮਤੁ ਸਰਮਿੰਦਾ ਥੀਵਹੀ ਸਾਂਈ ਦੈ ਦਰਬਾਰਿ॥

ਅੰਗ - 1381

ਝੂਠ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ, ਫੇਰ ਚੁਗਲੀ ਛੱਡਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਨਿੰਦਿਆ, ਈਰਖਾ, ਚੋਰੀ ਛੱਡਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ - ਚੋਰੀ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਖਿਆਲ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਣਾ ਕੇ ਦਸੀਂ ਜਾਣੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੱਖਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦਸੀਂ ਜਾਣੇ। ਮੌਲਿਕ ਵਿਦਿਆ ਹੈ ਨਹੀਂ

ਚੋਰ ਲਿਖਾਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ, ਚੋਰ ਕਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਚੋਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਫੇਰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੈ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਕੇ ਦਿਖਾਵੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਚੋਰੀ ਹੈ।

ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਰੱਖਣ, ਕਈ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਰ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੋਰ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਹੋਰ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ, ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੋਰ।

ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਣਾ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮਨ ਬਿਲਕੁਲ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ, ਧਨ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਪੁੱਤਰ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਲੋਕ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਸਾਸ਼ਤਰ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਲੋਕਲਾਜ ਵਾਸ਼ਨਾ, ਅਨੁਸਠਾਨ ਵਾਸ਼ਨਾ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਛੱਡਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨਾ ਛੱਡੇ ਤਾਂ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਿਆ ਕਰਦਾ, ਵਾਸ਼ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਉਡ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਦਾ, ਕੰਨਾਂ ਦਾ, ਨੱਕ ਦਾ, ਰਸਨਾ ਦਾ, ਚਮੜੀ ਦਾ। ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਹੀ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਮਾਣ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੇ - ਰਾਜ, ਮਾਲ, ਰੂਪ, ਜਾਤ, ਜੋਬਨ, ਪੰਜੇ ਠੱਗ।

ਰਾਜ ਮਾਲੁ ਰੂਪੁ ਜਾਤਿ ਜੋਬਨੁ ਪੰਜੇ ਠਗ॥
ਏਨੀ ਠਗੀਂ ਜਗੁ ਠਗਿਆ ਕਿਨੈ ਨ ਰਖੀ ਲਜ॥

ਅੰਗ - 1288

ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋ ਜਾਣੀ, ਪੈਸਾ ਬਹੁਤਾ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਜਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹ ਜਾਣਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੂੰ? ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲੋਭ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਕ੍ਰੋਧ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੋਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਭਿਮਾਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਪੜਿਆ ਮੁਰਖੁ ਆਖੀਐ ਜਿਸੁ ਲਬੁ ਲੋਭੁ ਅਹੰਕਾਰਾ॥

ਅੰਗ - 140

ਕਿਤਾਬੀ ਕੀੜਾ ਹੈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਸੋ ਪੜਿਆ ਸੋ ਪੰਡਿਤੁ ਬੀਨਾ

ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਾਈ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬੀ ਕੀੜੇ ਨੇ। ਉਹ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਭਿਮਾਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਣ ਨੇ - ਰੂਪ, ਰਾਜ, ਮਾਲ, ਜਾਤ, ਜੋਬਨ। ਪੈਸਾ ਬਹੁਤਾ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਜਾਣੀ, ਜੋਬਨ ਹੋਣਾ, ਤਕੜੇ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਪੰਜੇ ਹੀ ਛੱਡਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਇਹ ਹੋਣ ਤਾਂ ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਭਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਲੋਕ ਚੰਗਾ ਕਹਿਣ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਏਸ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਗਠ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਆਉਣਗੇ ਪ੍ਰਭਤਾ ਮੇਰੀ ਹੋਏਗੀ, ਦਿਖਾਵੇ ਕਰਨੇ ਪ੍ਰਭਤਾ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਖੰਡ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਅੰਦੇਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਧਾਣੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ ਕਰਦਾ।

ਫੇਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧੀਰਜ, ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ। ਜੇ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਖੇਵਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਨਿਮਰਤਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਬਾਤ ਚੱਲ ਪਈ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਨਾਂਗਾ ਸਾਧੂ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਦੇਖ ਆਇਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰਖੇਵਾਲ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਧੀਰਜ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੰਨਿਆਸੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਗੱਲ ਚੱਲ ਪਈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਜਾਹ! ਪਰਖ ਲੈ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਡੇਰੇ ਆ ਕੇ।

ਸੇਵਾਦਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਏਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਬਰੇਤੀ ਤੇ, ਚੋਅ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਅਰਾਮ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।”

ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਬੜਾ ਸੀ, ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ‘ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ’ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪੰਦਰਾਂ ਵਾਰੀ ‘ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ’ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਪੱਚੀ ਵਾਰੀ ‘ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ’ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਿਓ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ ਇਕ ਅੰਬ ਦੇ ਥੱਲੇ ਬਸਤਰ ਓਢੀ ਪਏ ਨੇ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬੋੜਾ ਹਟ ਕੇ ਖੜਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੰਤ ਕਿਥੇ ਨੇ?”

ਸੇਵਾਦਾਰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਜੀ ਓਹ ਪਏ ਨੇ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ? ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?”

ਸੇਵਾਦਾਰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਸੰਤ ਨੇ।”

ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਹੀ ਜੁੱਤੀ ਸਣੇ ਪੈਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਦਰ ਵਿਚੋਂ ਦੋਹੇ ਹੱਥ ਕੱਢੇ ਤੇ ਚਰਨ ਘੁੱਟਣ ਲੱਗ ਗਏ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, “ਧੰਨ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।”

ਉਸ ਨੇ ਪੈਰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਠੁਡਾ ਮਾਰਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਪਖੰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ।”

ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਕ ਦਮ ਉਠ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਪੈ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਸੁਮਤਿ ਦਿੱਤੀ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਧੂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਆਏ ਤੇ ਮੈਂ ਪਿਆ ਰਿਹਾ।”

ਐਨੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਬਾਬਾ! ਜਿਹੌ ਜਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਤੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਭੁੱਲ ਖਿਮਾ ਕਰ।” ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾਹ! ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।”

ਸੋ ਇਹ ਗੁਣ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸੀਤਲਦਾਸ ਹੈ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਅਗਨ ਦੇਵ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਛਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਧੀਰਜ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਦਇਆ, ਸੰਤੋਖ, ਸੋਚ, ਸ਼ੀਲ, ਅਹਿੰਸਾ, ਮਿਠਾ-ਬੋਲਣਾ, ਮਰਿਆਦਾ, ਬ੍ਰਹਮਚਰੀਆ।

ਦਾਨ ਦੀ ਆਦਤ, ਸੇਵਾ ਦੀ ਲਗਨ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੁਣ ਆ ਜਾਣ ਫੇਰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੇਚ ਦੇਵੇ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੁਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥

ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥

ਫੇਰ ਨਾਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਅੰਤੀਵ ਸਾਰੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਪੂਰਾ ਆ ਗਿਆ ਅੱਜ ਖਰੀਦਾਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਹੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ!”

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਧੁਨ ਨਿਕਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਨਾਮ ਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਪੂਰਿਆਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾ,

ਦਾਨ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ -2, 2.

ਦਾਨ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ -2, 2.

ਪੂਰਿਆਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾ, -2.

ਹਠ ਮੰਝਾਹੁ ਮੈ ਮਾਣਕੁ ਲਯਾ॥

ਮੁਲਿ ਨ ਘਿਯਾ ਮੈ ਕੁ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦਿਤਾ॥

ਢੁੰਢ ਵਵਾਈ ਥੀਆ ਥਿਤਾ॥

ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਨਾਨਕ ਜਿਤਾ॥ ਅੰਗ - 964

ਤੁਸਿ ਦਿਤਾ ਪੂਰੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰਿ ਧਨੁ ਸਚੁ ਅਖੁਟੁ॥

ਅੰਗ - 315

ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਨਾਮ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਮ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਣਦੀਸਾਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹ ਫੜ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ ਏਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਵਾਲੇ, ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣੇ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਹ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸੰਤ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਉਹ ਵੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਇਕ ਲੜਕਾ ਫਲੇਵਾਲ ਦਾ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਚੁਲ੍ਹੇ ਸੀਸ ਵਿਚ ਪਾਏ, ਪੰਜ ਪਿਲਾਏ ਤੇ ਜਦੋਂ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰਿਆ ਪੰਜਵਾਂ ਤਾਂ ਐਸੇ ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਤੌਂਕਿਆ ਕਿ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ?

ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਬੇੜਾ ਜਿਹਾ ਜੋਰ ਜਿਆਦਾ ਲੱਗ ਗਿਆ।”

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, “ਐਨਾ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਸਹਿਣਾ ਬੱਚੇ ਨੇ ਇਹ।”

ਜਦੋਂ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਫੇਰ ਇਸ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ, ਇਕ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਹੈ, ਅੱਖਰ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸੋਟਾ ਅੱਖਰ ਹੈ, ਸੋਟੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੋਟੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੇ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਫੇਰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸੋਟਾ ਲਗਿਆ। ਹਰ ਅੱਖਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਕ ਲੱਛਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ। ਸੋ ਇਸ ਦੀ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰਤੀ ਚੁੱਕ ਲਈ, ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਏਗਾ?”

ਬਾਪੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਿਠਾ ਦੇਵੋ।”

ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, “ਭਾਈ! ਹੁਣ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਓ।”

ਸੋ ਫੇਰ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਲਗੇਗਾ?

ਕਹਿੰਦੇ, “ਛਪੰਜਾ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਨੇ ਉਤਰਨਾ ਹੈ।”

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਜਦੋਂ ਠੀਕ ਛਪੰਜਾ ਘੰਟੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬੱਚਾ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪਕੜ ਛੱਡ ਕੇ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਉਡਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਾਜਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਪਿਤਾ ਜੀ ਫੇਰ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਇਸ ਦੀ ਰੂਪ ਏਸ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਸੰਜੋਗ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ।”

‘ਲਾਵਾਂ’ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੱਚਾ

ਹਿਲਿਆ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਰ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਸੋ ਪੂਰੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜੜ੍ਹ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਨਾਮ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਓ, ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਪੈ ਗਿਆ ਕਲੇਜੇ ਛੇਕ -2, 2.

ਮੇਰੇ ਪੈ ਗਿਆ ਕਲੇਜੇ ਛੇਕ ਸੰਗਤੇ,

ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ,

ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਓ..... -2.

ਕਬੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਰਮੇ ਬਾਹਿਆ ਬਾਨੁ ਜੁ ਏਕੁ॥

ਲਾਗਤ ਹੀ ਭੁਇ ਗਿਰਿ ਪਰਿਆ ਪਰਾ ਕਰੇਜੇ ਛੇਕੁ॥

ਅੰਗ - 1374

ਇਕ ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਕਰੰਟ ਫਿਰ ਗਈ, ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ। ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ, ਇਕਾਂਤ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ, ਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕਣ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠ ਰਿਹਾ। ਸੋ ਐਸੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਏ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਆਮ ਸਧਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਇਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਜਪੀਏ ਜੀ! ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਗੁਪਤ ਰਸਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅੰਦਰਲੀ ਬਾਤ ਹੈ ਸਾਰੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਨਾਮ ਉਸ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਮੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਬੜੇ ਪਾਪ ਭਰੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਪਦਾ ਹੈ ਢਾਈ ਘੰਟੇ। ਬੈਠ ਜਾਓ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਮਾਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ, ਫੇਰ ਮਾਲਾ ਛੁਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਰਸਨਾ ਹਿਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਹਰਕਤ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਰਸਨਾ ਦਾ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਸਨਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੀ ਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਚ ਪਿਚ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ! ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ॥

ਅੰਗ - 9

ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲਏਗਾ ਬੰਦਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪ ਸਕਦਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਏਸ ਰਸਨਾ ਨੂੰ ਡੰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪੇਂ ਜਿਹਬਾ ਮੇਰੀਏ,

ਤਿਲੋ ਤਿਲ ਤੈਨੂੰ ਕਟੀਏ -2, 4.

ਨੈਣ ਨ ਦੇਖਹਿ ਸਾਧ ਸਿ ਨੈਣ ਬਿਹਾਲਿਆ॥

ਅੰਗ - 1362

ਜਿਹੜੇ ਨੈਣ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ -

ਕਰਨ ਨ ਸੁਨਹੀ ਨਾਦੁ ਕਰਨ ਮੁੰਦਿ ਘਾਲਿਆ॥

ਰਸਨਾ ਜਪੈ ਨ ਨਾਮੁ ਤਿਲੁ ਤਿਲੁ ਕਰਿ ਕਟੀਐ॥

ਅੰਗ - 1362

ਹਰਿਹਾਂ ਜਬ ਬਿਸਰੈ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਦਿਨੋ ਦਿਨੁ ਘਟੀਐ॥

ਅੰਗ - 1362

ਰੇ ਜਿਹਬਾ ਕਰਹੁ ਸਤ ਖੰਡ॥

ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਸਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ॥ ਅੰਗ - 1163

ਕਹਿੰਦੇ ਸੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਓ ਓਸ ਜੀਭ ਦੇ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ। ਸੋ ਜਿਹੜੀ ਰਸਨਾ ਜਪਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸਤਿਨਾਮ ਜਪਦਾ,

ਧੰਨ ਹੈ ਮੁਖੜਾ, ਧੰਨ ਹੈ ਮੁਖੜਾ -2, 2.

ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਦਾ,

ਧੰਨ ਹੈ ਮੁਖੜਾ, ਧੰਨ ਹੈ ਮੁਖੜਾ -2, 4.

‘ਚਲਦਾ’

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ
ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਵਿਚ
- ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ -

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਡਾਕ. ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿ. ਖਰੜ,

ਜਿਲ੍ਹਾ - ਰੋਪੜ

ਫੋਨ ਨੰ. 0160-2255002

ਈਮੇਲ - atammarg@glide.net.in

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਹੋਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ ਸੰਤਾਂ ਸੰਗਿ ਵਿਹਾਵੇ॥
ਤੁਧਹੁ ਭੁਲੇ ਸਿ ਜਮਿ ਜਮਿ ਮਰਦੇ
ਤਿਨ ਕਦੇ ਨ ਚੁਕਨਿ ਹਾਵੇ॥

ਅੰਗ - 961

ਮੰਗ ਹੈ ਇਹ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ,
ਮਨਮੁਖਾਂ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ
ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਮਨਮੁਖ ਦੀ ਮੰਗ ਸੰਸਾਰ ਮੰਗਦਾ
ਹੈ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਜਾਏ, ਮੈਨੂੰ
ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਮੇਰਾ
ਫਲਾਣਾ ਕੰਮ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏ।
ਪਰ ਜੇ ਮੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਝ ਜਾਵੇ
ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਨਮੁਖ ਹੈ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ
ਸ਼ੁਕਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ
ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ
ਹੈ। ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਪਿਆਰੇ ਨੇ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ
ਆਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ
ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੇ ਤੂੰ
ਦਇਆਲ ਹੋਇਆ ਹੈਂ, ਮੇਰੀ
ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ
ਨਾਲ ਵਿਹਾਵੇ ਹੋ ਜਾਏ। ਬੰਦਗੀ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਨਾਮ ਜਪਣ
ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਕੱਟ ਲਵਾਂ।
ਕਿਉਂ?

ਤੁਧਹੁ ਭੁਲੇ ਸਿ ਜਮਿ ਜਮਿ ਮਰਦੇ
ਤਿਨ ਕਦੇ ਨ ਚੁਕਨਿ ਹਾਵੇ॥

ਅੰਗ - 961

ਹਾਵੇ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਤੇ ਭੁੱਲ ਭੁੱਲ ਕੇ
ਮਰਦੇ ਨੇ, ਜੂਨਾਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ
ਸੰਗਤ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਖੋਟੀ ਮਤ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੋਟੀ ਮਤ ਦੀ ਸਾਰੇ
ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ
ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ -

ਜਿਨ੍ਹਾ ਦਿਸੰਦੜਿਆ ਦੁਰਮਤਿ ਵੰਢੇ ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜੇ ਸੇਈ॥
ਹਉ ਫੁਢੇਦੀ ਜਹੁ ਸਬਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ॥

ਅੰਗ - 520

ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਸ੍ਰਾਸ ਹੈ ਇਹ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਵਿਹਾਅ ਜਾਵੇ। ਮਨਮੁਖਾਂ ਨਾਲ, ਬੇਮੁਖਾਂ ਨਾਲ, ਗਲਤ
ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਹੋਰ ਮੈਂ ਤੇਰੇ
ਤੋਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ
ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ
ਗਏ ਤਾਂ ਖੋਟੀ ਮਤ ਨੇ ਦੂਰ ਹੋ
ਜਾਣਾ ਹੈ। ਖੋਟੀ ਮਤ ਹੀ ਸਾਰੇ
ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਕ
ਦੁਰਮਤਿ ਹੈ ਇਕ ਗੁਰਮਤਿ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ
ਮਤ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹਨੂੰ
ਗੁਰਮਤਿ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਜੋ
ਇਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਹੀਂ ਉਹ
ਸਾਰ ਦੁਰਮਤਿ ਹੈ। ਕੁਫਰ ਹੈ।
ਕਾਫਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਨਾ ਕਰਾਈਂ,
ਮੋਮਨਾਂ ਦਾ ਕਰਾਈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਦਿਲ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੋਵੇ,
ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ। ਸੋ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ
ਇਕ ਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ,
ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਖੋਟੀ ਮਤ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ
ਆਏ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਨੇ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਸੰਤ
ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ
ਦੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੁਲਵਰਹੈਂਪਟਨ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਆਪ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲਗ ਹਟਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੋ
ਆਇਆ ਤੇ ਐਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਢੇ 12 ਵਜੇ ਨੇ,
ਉਸ ਵੇਲੇ ਓਥੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਛੇ ਵਜਦੇ ਨੇ। ਏਸ ਤੋਂ ਚਾਰ
ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠ ਕੇ ਆਪ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨਿਤ ਦੇ
ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਲ ਪਾਣੀ ਛਕ ਆਪ ਸਮਾਧੀ
ਸਥਿਤ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਛੇ ਵੱਜੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਅੱਜ ਆਪ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ
ਜਾ ਕੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੇਖ ਕੇ ਆਓ ਜਗ੍ਹਾ, ਦੀਵਾਨ ਲਾਉਣ
ਵਾਲੀ ਕਿ ਕਿਥੇ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆ ਜਾਣਾ।
ਸੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਪੰਜ ਭੂਤਕ

ਚੋਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋਤ ਵਿਚ ਰਲਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭੇਤ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਗੱਲ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਮਜ਼ ਵਿਚ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੰਤ ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਰਮਜ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਕੋਈ ਕੋਈ ਸਮਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਰੇਕ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ 1935 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਾਂ 1936 ਸੀ ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਠ ਮਾਘ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਣਾ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਸੱਤ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ, ਅੱਠ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਣਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉਸ ਦਿਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪੇਸ਼

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ। ਇਕਹਿਰਾ ਜਿਹਾ ਕੱਦ ਸੀ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਸੰਗਤ ਜੋ ਬੈਠੀ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾਂ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੱਸ ਪਏ। ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਪੁੱਛਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਤੇਰੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਮਰ ਹੈ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੁੰਦਾ 17 ਸਾਲ ਦੇ ਕਿ ਐਸ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ, ਤੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਫੇਰ ਹੱਸ ਪਈ ਕਿ ਐਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਇਹਨੂੰ ਦੱਸਣੀ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਗਤ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਖਾਮੋਸ਼। ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਗੱਲ ਦਾ। ਇਕ ਮਿੰਟ ਫੇਰ ਲੰਘ ਗਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਦੱਸਦਾਂ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਾਬੂ ਨਾ

ਰਹਿ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਾਕਾ ਤੂੰ ਦੱਸ ਦੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਲੰਘ ਗਏ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ ਆਉਂਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ। ਜੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੁੰਡਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਾਂ ਫਲਾਣਾ ਰਾਮ ਹਾਂ ਜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਤੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਕਰੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ। ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦੱਸਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੋਵੇ, ਪੁੱਛਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ ਭਾਈ। ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ ਮਨੁੱਖ ਹਾਂ ਜੀ ਜਾਂ ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਹਾਂ। ਸੋ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 11 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੋਰ ਸੀ। ਮੈਂ

ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਚਰਖੀ ਘੁੰਮਾ ਲਓ ਪੁੱਠੀ, ਕਰੋੜਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲ ਪਿਛੇ ਲੈ ਜਾਓ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਮੇਰਾ ਵਜੂਦ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਂ ਉਹ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਬੇਅੰਤ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਿੰਨੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੇਅੰਤ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ॥

ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ॥

ਅੰਗ - 176

ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਉਂਝ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਘੁੰਮਦਾ ਘੁੰਮਦਾ ਮੈਂ ਇਥੇ ਮਨੁੱਖ ਜੂਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਹ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਘੁੰਮਦਾ ਹਾਂ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹਨੇ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਾ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ। ਐਨੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬਹਿ ਜਾ। ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ। 45 ਮਿੰਟ ਆਪ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕੁਛ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਮਹਾਨ ਲਾਈਟ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕਿਰਨ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਖਰੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਨਾਲ ਹੈ, ਕਿਰਨ ਕਿਰਨ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਬੱਸ ਆਹੀ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੀਵ ਦੀ ਬਿਆਧੀ ਲਾਹ ਦੇ ਪਿਛੇ ਆਤਮਾ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ। ਬੱਸ, ਇਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਪੁੱਟ ਲੈ। ਇਕੋ ਹੀ ਬਚਨ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਿਹੜਾ ਬੇਅੰਤ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਏ, ਹੋ ਜਾਏ, ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਸਾਰਾ ਬਗੈਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਿਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੈ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ। 'ਜਿਨਾ ਦਿਸੰਦਾੜਿਆ ਦੁਰਮਤਿ ਵੰਝੇ' ਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੀ ਖੋਟੀ ਮਤ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏ। ਉਹ ਕੌਣ ਨੇ? '..... ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜੇ

ਸੇਈ॥ ਹਉ ਢੁਢੇਦੀ ਜਗੁ ਸਬਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ॥ ਅੰਗ - 520'

ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਕਿਤੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ -

**ਸਚੀ ਬੈਸਕ ਤਿਨ੍ਹਾ ਸੰਗਿ ਜਿਨ ਸੰਗਿ ਜਪੀਐ ਨਾਉ॥
ਅੰਗ - 520**

ਸੱਚੀ ਬੈਠਕ, ਸੱਚੀ ਸਚਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

**ਤਿਨ੍ਹ ਸੰਗਿ ਸੰਗੁ ਨ ਕੀਚਈ ਨਾਨਕ ਜਿਨਾ ਆਪਣਾ ਸੁਆਉ॥
ਅੰਗ - 520**

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਰਜ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ

ਤੋਂ ਆਹ ਲੈ ਲਵਾਂ-ਆਹ ਲੈ ਲਵਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾ ਬੈਠੀਂ। ਸੋ ਐਸੇ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਭਜਨ, ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੋਹਰਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਤਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਏਗਾ। ਸੋ ਮਾੜੇ ਮੋਟਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਖਾਸ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਅੰਗ - 749

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ॥

ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ॥ ਅੰਗ - 1373

ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਰੂਹ ਹੈ ਉਹ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਦੁੱਖ

ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ। ਜੰਮਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਜਮਦੂਤ ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ 'ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ॥ ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥ ਅੰਗ - 749' ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਭਲੇ ਨੇ ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਤੇ ਇਕ ਰਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਪਾਉਣਾ। ਮਹਿਮਾ ਕਿੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਯੁੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ॥ ਅੰਗ - 306

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਆਪਣੀ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਦਰ ਦਰ ਕਿ ਮਰਦਾਨਿ ਖੁਦਾ ਆਮਦਹ ਅੰਦਾ॥

ਬਰ ਗੁਮ ਸੁਦਗਾਂ ਰਾਹਨੁਮਾ ਆਮਦਹ ਅੰਦਾ॥

(ਦੀਵਾਨਿ ਗੋਯਾ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ)

ਜੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੇ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਰੀ ਦੇ ਭਗਤ
ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਭੁੱਲੜਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਆਉਂਦੇ
ਨੇ। ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

‘ਗੋਯਾ’ ਅਗਰ ਈਂ ਚਸ਼ਮਿ ਤੋਂ

ਮੁਸ਼ਤਾਕਿ ਖੁਦਾ ਅਸਤ॥

ਮਰਦਾਨਿ ਖੁਦਾ ਖੁਦਾਨੁਮਾ

ਆਮਦਹ ਅੰਦਾ॥

(ਦੀਵਾਨਿ ਗੋਯਾ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ)

ਜੇ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ
ਲੋਚਦੀਆਂ ਨੇ, ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ
ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਮਝ ਲੈ ਹਰੀ ਦੇ
ਭਗਤ ਹਰੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਲਣ
ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਲੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਹ।
ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ
ਮਿਲਣ ਦਾ। ਸੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ
ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ
ਉਹ ਆਤਮ ਰਸ ਦੇ ਵਿਚ
ਮਖਮੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬਾਕੀ ਜੋ
ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ
ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਆਵਨ ਆਏ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ ਬਿਨੁ ਬੁਝੇ ਪਸੁ ਢੋਰ॥

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋ ਬੁਝੈ ਜਾ ਕੈ ਭਾਗ ਮਥੋਰ॥

ਯਾ ਜੁਗ ਮਹਿ ਏਕਹਿ ਕਉ ਆਇਆ॥

ਜਨਮਤ ਮੋਹਿਓ ਮੋਹਨੀ ਮਾਇਆ॥

ਗਰਭ ਕੁੰਟ ਮਹਿ ਉਰਧ ਤਪ ਕਰਤੇ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਤ ਪ੍ਰਭੁ ਰਹਤੇ॥

ਉਰਝਿ ਪਰੇ ਜੋ ਛੋਡਿ ਛਡਾਨਾ॥

ਦੇਵਨਹਾਰੁ ਮਨਹਿ ਬਿਸਰਾਨਾ॥ ਅੰਗ - 251

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਆਉਣਾ ਕੋਈ
ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ। ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਾਅਨੇ
ਰਖਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਰਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ,

ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਆਤਮ ਰਸੁ ਜਿਹ ਜਾਨਿਆ ਹਰਿ ਰੰਗ ਸਹਜੇ ਮਾਣੁ॥

ਨਾਨਕ ਧਨਿ ਧਨਿ ਧੰਨਿ ਜਨ ਆਏ ਤੇ ਪਰਵਾਣੁ॥

ਅੰਗ - 252

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥

ਅੰਗ - 3

ਪ੍ਰਵਾਨ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੇ ਆ ਕੇ
ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫੇਰ
ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਆਤਮ ਰਸ ਨੂੰ ਮਾਣਦੇ ਨੇ।

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੋ

ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ

ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥

ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਦ
ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਇਕੋ
ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਆਉਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਸੋ
ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-
ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ
ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥
ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ॥
ਹੁਣਿ ਵਤੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਬੀਜਿਓ
ਅਗੈ ਭੁਖਾ ਕਿਆ ਖਾਏ॥

ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ ਫਿਰਿ ਜਨਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਾਏ॥

ਅੰਗ - 450

ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ
ਨੇ, ਨਾਮ ਰਸ 'ਚ ਸਵਾਦ ਮਾਣਦੇ ਨੇ, ਆਤਮ ਰਸ ਨੂੰ
ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ
ਕੇ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਕਬਾਬਾਂ, ਗਲਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਂਦੇ ਨੇ ਮਾਸ, ਮਦਰਾ
ਆਦਿਕ ਤੇ ਇਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ
ਸਮਝਦੇ ਨੇ।

Eat drink and be marry for we shall
have to die. ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ‘ਜਿਨੀ
ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮ
ਰਾਜੇ॥ ਅੰਗ - 450’ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ
ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਾਂ

ਨਹੀਂ ਨਾ ਆਇਆ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਭੋਜਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਆਇਆ ਹੈ। ਲੇਖੇ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਮਨਮੁਖ ਬੰਦਾ।

ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ॥
ਹੁਣਿ ਵਤੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਬੀਜਿਓ
ਅਗੈ ਭੁਖਾ ਕਿਆ ਖਾਏ॥

ਅੰਗ - 450

ਫੇਰ ਭੁੱਖਾ ਕੀ ਖਾਏਂਗਾ
ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਫੇਰ ਤਾਂ ਖਾਣ ਨੂੰ
ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ।

ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ ਫਿਰਿ ਜਨਮੁ
ਹੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਾਏ॥

ਅੰਗ - 450

ਮਨਮੁਖਿ ਆਵੈ ਮਨਮੁਖਿ ਜਾਵੈ॥
ਮਨਮੁਖਿ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ॥
ਜਿਤਨੇ ਨਰਕ ਸੇ ਮਨਮੁਖਿ ਭੋਗੈ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਲੇਪੁ ਨ ਮਾਸਾ ਹੇ॥

ਅੰਗ - 1073

ਆਤਮ ਰਸੁ ਜਿਹ ਜਾਨਿਆ
ਹਰਿ ਰੰਗ ਸਹਜੇ ਮਾਣੁ॥
ਨਾਨਕ ਧਨਿ ਧਨਿ ਧੰਨਿ ਜਨ
ਆਏ ਤੇ ਪਰਵਾਣੁ॥

ਅੰਗ - 252

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਧੰਨ
ਸੀਗੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਵੀ ਧੰਨ ਰਹੇ, ਜਾਣ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਵੀ ਧੰਨ ਹੋਣਗੇ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗਾ, ਆਪਣਾ
ਉਧਾਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ-

ਬਾਬਾਣੀਆ ਕਹਾਣੀਆ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੇਨਿ॥

ਅੰਗ - 951

ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੰਗੇ ਪੁੱਤਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਪਾਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਉਹ
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਦ ਨ ਜਾਨਹਿ॥

ਜੇਤਾ ਸੁਨਹਿ ਤੇਤਾ ਬਖਿਆਨਹਿ॥

ਅੰਗ - 272

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 4 ਅਗਸਤ 1905
ਦਾ ਸੀ। ਆਪ 18ਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ
ਦੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ, ਰੇਵੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ
ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ। ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਾਰ ਉਥੇ ਹੀ
ਸੌਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਭ ਕੁਛ ਆਪਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ

ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕੋ
ਬਚਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆ
ਗਿਆ ਭਾਈ ਤੂੰ। ਉਸ
ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੇ ਰੋਸ਼ਮ ਦੇ
ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸੀ।
ਆਪ ਉਸ ਖਾਨਦਾਨ ਨਾਲ
ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਹਾਰਾਜਾ
ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ
ਤੱਕ ਸੀ। ਆਪ ਦੀ ਭੂਆ
ਦੇ ਲੜਕੇ ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਥੇ ਗਾਈਡ
ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ।
ਪਹਿਲਾਂ ਨਫਰ ਸੀ ਫੇਰ
ਗਾਈਡ ਬਣ ਗਏ ਸੀ। ਸੋ
ਆਪ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਆਉਂਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ
ਜਿਹੜੇ ਆਫੀਸਰ ਸੀ,
ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ
ਮਿਲਾਪ, ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ
ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਝਾਕੀ

ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ। ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ
16 ਸੈਕਟਰ ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਛ ਪਿਆਰ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ। ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ, ਜਿੰਨੇ
ਵੀ ਰੈਂਕ ਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਸੀ। ਫੌਜ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਤੋਪਖਾਨੇ 'ਚ ਐਹੋ ਜਿਹੀ ਫੌਜ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਦੋ ਵਜੇ ਬੈਠ ਕੇ
ਸਮਾਧੀਆਂ ਲਾ ਕੇ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੱਕ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਤੇ
ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।
ਆਪ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੋਂ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ।
ਉਥੋਂ ਆਪ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕ ਲੱਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ
ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਦਸਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜਦ

ਅਸੀਂ ਪੰਜਵੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ। ਤਾਂ ਟੀ. ਐਲ ਵਿਸਵਾਨੀ ਮਹਾਤਮਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲੇ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸੀ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ 'ਚ। ਜੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਆਪ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਬੱਚਾ ਪੰਜ ਪਾਠ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਦੋ ਕੁ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਸੀ ਤੇ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜ ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 2 ਵਜੇ ਉਠਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਜੇ ਉਠਣਾ, ਦੋ ਵਜੇ ਸੁਧਾਸਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸੀ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ। ਸੁਧਾਸਰ ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਤਲਾਬ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਬੈਠਾ ਜਾਣਾ। ਆਪ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਮਰ ਉਸ ਵਕਤ 15 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। 14 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਐਨੀ ਕੁ ਹੀ ਸੀ। ਜੇ 14 ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ

ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ

ਇਕ ਵਜੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਬੈਠਣਾ। ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਤਮਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸੀ ਟੀ. ਐਲ ਵਿਸਵਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਜਿਹਦੀ ਸਮਾਧੀ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਲਾਈਟ ਦੇ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਉਥੇ ਬੈਠਦੇ ਬੈਠਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗੇ ਹੌਲੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤੇ ਐਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਸਾਡੇ ਫੁੱਲ ਨੇ। ਕਮਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਅਸੀਂ ਭਜਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾਲੀ ਬੜੀ ਉਚੀ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਣੇ ਫੇਰ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਨਾਲ ਪੰਜ ਪਾਠ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ, ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨਾ। ਫੇਰ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸੀ।

ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਇਕ ਵਜੇ ਇਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ 8 ਵਜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਉਥੋਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਇਹ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਲੇਟ ਸੌਣਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਠੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ ਸਾਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲਾ ਦਿਓ, ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਤਾਲਾ ਮੈਂ ਲਾ ਜਾਉਂਗਾ, ਉਹਦੀ ਚਾਬੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਏਗੀ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤਾਲੇ ਲਾ ਦਿਓ। ਕੋਠੀ ਸੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ, ਸਾਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲਾ ਦਿਤੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਠੇ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸਾਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਨੇ ਕੋਈ ਨਾ ਖੁਲ੍ਹਾ। ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਮੇਰਾ ਕਿ ਇਹ ਤੜਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਥੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਚਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸੋ ਇਹ ਵੀ

ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ 'ਚ ਨਾ ਵਿਘਨ ਪਵੇ। ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਜਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੋ ਆਪ ਜੀ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਪੌੜੀਆਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਸੀ, ਫੇਰ ਮੋੜ ਖਾਂਦੀਆਂ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮੋੜ ਖਾਂਦੀਆਂ ਸੀ ਉਥੇ ਕੋ 4-5 ਫੁੱਟ ਕੁ ਥਾਉਂ ਸੀਗਾ, ਉਥੇ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੌਣ ਹੈ? ਨਾਉਂ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਬਾਈ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਪੈਣਾ ਨਹੀਂ? ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਜਨਮ ਸੌਂ ਕੇ ਖਰਾਬ ਕਰ ਲਏ। ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾ ਲਾਓ। ਉਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੇ। ਸੋ ਇਹਨੂੰ ਨਾ ਰੋਕੋ। ਸੋ ਆਪ ਦੋ ਵਜੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸੁਧਾਸਰ ਸਰੋਵਰ,

ਮੋਤੀਬਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਜਿਥੇ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਆਪ ਅਫ਼ਰ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਅਜੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਹੀ ਐਨਾ ਬਲ ਸੀ ਭਜਨ ਦਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਅਵਸਥਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੀਏ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਖਿੱਚ ਹਰ ਵਕਤ ਅੰਦਰ ਰਿਹਾ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਦੱਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰੇਹੂ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਨ ਸੁਣਨੇ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਜਾਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੀਏ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚੱਲ ਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ 'ਚ ਗੱਡੀ ਰੇਹੂ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣ, ਫੇਰ ਪੂਰੀ ਤੋਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੂੰ ਜਾਣੀ। ਫੇਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਫੇਰ ਦੁਰਾਹੇ ਨੂੰ ਆਉਣੀ। ਫੇਰ ਦੁਰਾਹੇ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਰਾਮਪੁਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ, ਰੇਹੂ ਸਾਹਿਬ। ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਹੋਈ ਤੇ ਆਪ ਨਾਲ ਆ ਗਏ, ਆਏ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਰੇਹੂ ਸਾਹਿਬ ਗਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਬਚਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੀਤਾ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ। ਕਹਿੰਦੇ ਆ ਗਿਆ, ਬੜੀ ਦੇਰ ਛੁਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਐਨੀਓ ਗੱਲ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਆ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਕਰੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ੋ! ਇਹ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ, ਘਰ ਦੇ ਉਲਾਂਭੇ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਨਾਹ ਭਾਈ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਈਂ। ਆਪ ਫੇਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਫੇਰ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਨ, ਫੇਰ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਦਸਵੀਂ ਦਾ ਜਦ ਇਮਤਿਹਾਨ ਆਇਆ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾਣਾ। ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨੀਂ ਕੋਈ ਵੀ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਐਵੇਂ

ਹੀ ਯਾਦ ਸੀਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ। ਜਦ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਯਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀ ਲਾਈਨ 'ਚ ਬੈਠਣ ਲਗ ਗਏ। ਬਥੇਰਾ ਕਿਹਾ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਲਾਈਨ 'ਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਫਸਟ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈਂ। ਅਸੀਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਗੁਟਕੇ ਰੱਖਣੇ-ਵੱਡੇ ਗੁਟਕੇ ਤੇ ਪਾਠ ਕਰੀ ਜਾਣਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋਇਆ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਹੋਇਆ -

ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੁਕਾਰਨਿ ਪੋਥੀਆ॥

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭਿ ਕੁਝੁ ਗਾਲੀ
ਹੋਛੀਆ॥ ਅੰਗ - 761

ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-
ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਾਰੇ ਪੇਪਰ ਜਿੰਨੇ ਦਿਤੇ ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਨਾ ਕੋਈ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੀ ਇਛਿਆ ਨਾ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ। ਇਕ ਸ਼੍ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। 1924 ਵਿਚ ਫੇਰ ਆਪ ਆ ਗਏ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਵਾਪਸ ਗਏ, ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਿਆ, ਘਰ ਦੇ ਵੀ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨੀ ਸੇਵਾ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਆਪ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਗੜ੍ਹਵੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਡਿਊਟੀ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਥੇ 7 ਸੈਕਟਰ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸੀਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਉਹ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਮਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਚੁਟਕੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਥੇਰਾ ਪੁੱਛਿਆ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਕੁਛ ਦੱਸਿਆ ਨਾ।

ਅਨੁਭਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ

ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੱਲ ਕਰੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪ ਦਾ ਜੀਵਨ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ, ਕੀ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਦੱਸਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰਾ ਗੁਪਤ ਰਖਦੇ ਨੇ।

ਹੋਨਿ ਨਜੀਕਿ ਖੁਦਾਇ ਦੈ ਭੇਤੁ ਨ ਕਿਸੈ ਦੇਨਿ॥

ਅੰਗ - 1384

ਉਹ ਤਾਂ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਟੋਬਾਏਗ੍ਰਾਫੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖਦੇ। ਉਪਰਲੀ-ਉਪਰਲੀ ਲਿਖਣਗੇ। ਅੰਦਰਲੇ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਆ, ਉਥੇ ਲਾਇਆ, ਉਥੇ ਤੁਸੀਂ ਗਏ ਉਹਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਐਉਂ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ? ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ

ਅਸੀਂ 9 ਸਾਲ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਧਰਤੀ ਨਾਲ। ਇਕ-ਦੋ-ਚਾਰ-ਦੱਸ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੌਂ ਸਾਲ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੀਂਦ ਵੀ ਕਿਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਆਖਿਰ ਸਰੀਰ ਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੱਥਾ ਤਾਂ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਓ ਕਿ ਕਿੱਡੀ ਤਪੱਸਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ। ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵੇਦ ਵੀ ਗਿਣੇ ਗਏ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉਹ ਵੀ ਮਹਿਮਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਸਾਧ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਦ ਨ ਜਾਨਹਿ॥ ਅੰਗ - 272

ਰੀਸ ਤਾਂ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਧੁਰ ਤੋਂ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਨੇ ਇਥੋਂ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਹੋ ਕਿ ਇਥੋਂ ਬਣੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਦਿਖਾਉਣ

ਵਾਸਤੇ, ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰੀ। ਸੀਰੇ ਪੂਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ ਕੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਲਹਿਣਿਆ ਫੇਰ ਤੂੰ ਲੈਣਾ ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਦੇਣਾ। ਬੇਅੰਤ ਗੁਰਸਿੱਖ ਮਿਲੇ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪ ਨੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਦੀਵੇ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇਲ ਸੀਗਾ, ਬੱਤੀ ਸੀਗੀ। ਦੀਵਾ ਸੀਗਾ, ਜਗਦਾ ਦੀਵਾ ਅਜੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਕਿ ਜਗ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਹੁਣ ਆਪ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜਗਦਾ ਦੀਵਾ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਆਏ

ਅਤੇ ਜੋਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋਤ ਲਗ ਗਈ। ਇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ। ਹਰ ਵਕਤ ਆਪ ਸੇਵਾ 'ਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੌਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਸਰੀਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੜਵਾ ਚੁੱਕਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਐਸੀ ਸੇਵਾ ਆਪ ਨੇ, ਘੋਰ ਤਪ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੀ ਉਮਰ ਅਜੇ 25 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਪ ਢੱਕੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਡੰਗਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਥੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਢੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ

ਜਿਥੇ ਖੂਹ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਘਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਨਾਨਕੇ ਸੀ ਮੇਰੇ ਮਸੂਰੀ ਅਸੀਂ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਉਥੇ ਤਾਈਂ ਦੋ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣੇ, ਭਾਈ ਦੋ ਬੰਦੇ ਲੰਘਾ ਜਾਓ, ਕਿਤੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਚੋਰ ਡਾਕੂ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਦੋ ਚਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਗੰਡਾਸੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਨਾਲ ਤਰਨਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਢੱਕੀ ਲੰਘ ਜਾਣੀ, ਪੁੱਲ ਨਹਿਰ ਲੰਘਾ ਦਿਤੀ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਮੁੜਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਸ ਢੱਕੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਆਸਣ ਲਾ ਲਿਆ। ਕੋਈ ਛੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਕਛਹਿਰਾ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ਉਹ ਤੇੜ ਪਿਆ ਪੁਆਇਆ ਹੀ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦਾ। ਚੋਲਾ ਇਕੋ ਸੀ ਉਸੇ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ ਸੁੱਕਣਾ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਕਈ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਦੋਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਲਿਆ ਕੇ ਘੜਾ ਰੱਖ ਦਿਤਾ।

ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਆਇਆ ਚੰਗਾ ਸੀ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਨਲਕਾ ਲਵਾ ਦੇਈਏ ਸੰਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਿਥੇ ਕਰਦੇ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਉਹਨੇ ਨਲਕਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸੋ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੰਗਤ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਆ ਗਈ। ਲਾਂਗਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹੀ ਵਰਤਾਅ ਦਿਓ। ਦੋ ਕਿਲੋ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਓਧਰ ਕਿੰਨੀ ਸੰਗਤ ਆ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਦੇਖੀ ਲਾਂਗਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਆ ਗਈ ਮਹਾਰਾਜ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ਮੈਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੁਰਾ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਨ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੀਗਾ ਉਹ ਪੱਕਾ ਦਿਤਾ ਸਾਰਾ ਹੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆ ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਕਦੇ ਤੋੜ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦਾ ਮਨ ਥੋੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੁੰਦੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਧਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦੈ।

ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਵਧਦੋ ਜਾਈ॥

ਅੰਗ - 186

ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਇਥੇ ਤਾਂ ਮੁਕਾ-ਮੁਕਾ ਕੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆ ਗਏ ਨੇ, ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬੁਝਿਆ। ਜਾਹ ਵਰਤਾਅ, ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਗਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਵਾਈਆਂ। ਫੇਰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਆ ਗਈ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਪਰਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਇਧਰ ਰਾਏਪੁਰ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਦੇਣ ਗਏ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਆ ਗਏ, ਹੋਰ ਸੰਗਤ ਵਧ ਗਈ। ਕਹਿੰਦਾ ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਿਆਂ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਹ ਤਾਂ ਹੋਰ 30-40 ਆ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਨਾ ਕਰ, ਜਾਹ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਉਮਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਸੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਰਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਦੀ, ਪੂਰੇ ਸੀ ਉਹ ਵੀ। ਸੋ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਜਦੋਂ ਆਏ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਉਹ ਵਰਤਾਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ, ਲੰਗਰ ਵਗੈਰਾ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ। ਫੇਰ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਆਪ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਆਹ ਸਾਡਾ ਕੱਪੜਾ ਲੈ ਜਾ, ਉਤੇ ਪਾ ਕੇ ਵਰਤਾਈ ਜਾਹ। ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਪਵੇ ਉਹਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਚਾਰ ਊਂਜਲ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਤਾਂ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ ਵਰਤਾਅ। ਕੱਪੜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਝਾਕੀਂ ਨਾ, ਹੱਥ ਪਾਈ ਜਾਈਂ ਕੱਢੀ ਜਾਈਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹੀ ਛੱਕਣਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਜਿਉਂ ਵਰਤਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਆਬਣ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਾਮ ਪੈ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਸਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਥੋਂ ਦੀ, ਹਰੇਕ ਹੀ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਹ ਬਰਕਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਰਹਿਤ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕੋਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ

ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਠ ਪਹਰ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ ਜਾਨੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਮਾਨੈ॥

ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਆਧਾਰੁ॥

ਹੋਇ ਰਹੇ ਸਭ ਕੀ ਪਗ ਛਾਰੁ॥

ਅੰਗ - 392

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲ ਰਹਿਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੂਰ ਹੈ। ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਨੇੜੇ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਚੰਗਾ ਆ ਜਾਏ, ਮੰਦਾ ਆ ਜਾਏ, ਉਸਤਤਿ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਨਿੰਦਿਆ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ, ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਲਿਆ ਕੇ ਮੰਦਰ ਉਸਾਰ ਦੇਵੇ, ਕੋਈ ਜਾ ਕੇ ਮੰਦਰਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੇ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਮਾਨ ਦੇਖਣਾ।

ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਢੱਕੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਬੜੀ

ਹੋਣਕ ਹੋ ਗਈ ਦਿਨਾਂ 'ਚ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਲੰਗਰ ਵੀ ਬਣ ਗਏ। ਖੂਹ ਵੀ ਲਗ ਗਿਆ, ਬਾਗ ਵੀ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਪੰਚਵਟੀ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਣ ਗਈ। ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਤੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਤਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਜਾ ਕੇ ਦੇਖ ਤਾਂ ਸਹੀ ਕਦੇ। ਕਿੰਨੀ ਕੀਮਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਮੁਫਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਕਰੀ ਕਿ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਾਂ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਚੱਲ ਪਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਸੀਂ ਜਿੱਦਣ ਜੀਅ ਕਰੇ, ਹੁਣ ਕਹੋਂ ਹੁਣ ਤੁਰ ਪੈਨੇ ਆਂ। ਆਪ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਤੁਰਨ ਦੀ। ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਆਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇਖੋ ਸਾਡੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਪਾਰ, ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਡੇਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਉਹਦੀ ਛੱਡੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਵੀਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਚੰਗਾ ਭਾਈ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਛੱਪਰ ਪਾ ਲਏ ਸੀ। ਸੋ ਪਕੜ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਕੋਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਜਾਓ, ਕੋਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆ ਲੈ ਜਾਓ, ਕੋਈ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਜਾਓ, ਕੋਈ ਉਸਤਤਾਂ ਕਰ ਜਾਓ, ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਮੰਨਣੈ।

ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਮਾਨੈ॥ ਅੰਗ - 392

ਨਾਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਜੀਉਣਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਮੋਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬੋਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਛੇ ਸਾਲ। ਐਨਾ ਸਖਤ ਮੋਨ, ਇਕ ਵਜੇ ਉਠਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੋਨੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਨਹਿਰ 'ਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕੋ ਇਕ

ਕੱਪੜਾ ਉਪਰ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦੁਪੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਖੱਦਰ ਦੀ। ਇਕ ਹੇਠਾਂ ਆਸਣ ਰਾੜੇ ਆਸਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸੀ ਗਰਮ, ਉਹ ਆਸਣ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਤਹਿ ਮਾਰ ਕੇ ਵਿਛਾ ਲੈਣਾ ਤੇ ਉਪਰ ਦੁਪੱਟੀ ਲੈ ਲੈਣੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੋਣਾ ਕਿ ਖੱਦਰ ਦੀ ਚਾਦਰ ਲੈ ਲੈਣੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਕੋਰਾ ਜਮ ਜਾਣਾ। ਜਦੋਂ ਉਠਣਾ, ਕੋਰਾ ਝੜਨਾ, ਕਰੜ-ਕਰੜ ਕਰਕੇ ਗਿਰਨਾ ਤੇ ਫੇਰ ਜੇ ਇਥੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਾ ਦੇਣੇ ਸਾਰੇ ਕਿ ਇਥੇ ਭਜਨ ਕਰੋ। ਸੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ। ਆਪ ਖੜ੍ਹਦੇ ਸੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਫੇਰ ਗਾਰਡਰ ਜਿਹੜੇ ਪੁਲ ਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਗਿੱਠ ਚੌੜੀ ਹੁੰਦੀ, 9 ਇੰਚ ਦੀ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਬਿਠਾਉਣਾ। ਜੇ ਉੱਘ ਆਉਣੀ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਨਹਿਰ 'ਚ ਗਿਰਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਗਿਰਿਆ। ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੁਕਾ ਲਵੇ। ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਫੇਰ ਬਹਿ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਸੋ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਲੀ-ਸੁਖਾਲੀ

ਸਿੱਖੀ। ਜੇ ਕਹੇ ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਹੱਠ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੱਠ ਯੋਗ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਰ ਹੈ। ਨਿਰਾਰਥਕ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਹੱਠ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਸ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੇ ਜੀਵਨ ਪੜ੍ਹੀਏ। ਆਪ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੋ ਵਜੇ ਆਪ ਨੇ ਰਾਵੀ 'ਚ ਵੜ ਜਾਣਾ, ਸਰਦੀਆਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਤੜਕੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੱਕ ਰਾਵੀ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣਾ। ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਹੱਥ ਨਾ ਲੱਗਣਾ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇ, ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਪੁਰਖਾ! ਮੈਂ ਜੋ ਕਰਦਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਸਬਕ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ

ਰਜਾਈਆਂ 'ਚ ਬੈਠੇ, ਸਿਰਾਣੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਜੀ ਭਜਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਆਪ ਨੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦਾ ਮੋਨ ਰੱਖਿਆ। ਇਕ ਵਜੇ ਉਠਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਲਣਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਭਜਨ ਕਰਨਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਵਜੇ ਸੌਣ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੀ ਨੀਂਦ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਦਿਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਘੰਟੇ ਘਾਟਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਉਹ ਅਲਾਹਿਦਾ ਗੱਲ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਸੀ।

ਸੰਤ ਰਹਤ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥

ਉਆ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਥਨੁ

ਨ ਜਾਈ॥ ਅੰਗ - 392

ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਆਪ ਦੀ ਉਮਰ 29 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਸੁਭਾਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਹੀ ਦਿਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਏ। ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਸੁਣਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਐਸਾ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਮਿਲਿਆ, ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਬਗੈਰ ਬੋਲਣ ਤੋਂ, ਬਗੈਰ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਝਲਕਾ ਵਜਵਾ ਦਿਤਾ, ਜਿਹਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਭੁੱਲਦਾ। ਘਰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਮੈਂ, ਘਰੋਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਮਸਤੂਆਣੇ। ਮਸਤੂਆਣੇ ਸੰਤ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਓਹਨੀਂ ਲੈ ਗਏ। ਉਥੇ ਦੋ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭੋਰੇ 'ਚ ਬੈਠਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੌਲਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਮੈਂ ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਡਬਲ ਐਮ.ਏ. ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ। ਉਥੋਂ ਹੁੰਦਾ-ਹੁੰਦਾ ਮਾਣਸਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਿਹੜੀ ਝੀੜੀ ਸੀ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ।

ਇਧਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਜਾ ਕੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ

ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਚਰਨ ਪਾਏ ਘਰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਵਰਿਆਮ ਸਿਉਂ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਜਿੱਦਣ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਟੋਲ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਢਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਨਾ ਕੋਈ ਚੁੱਕਦਾ ਸੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਨਾ ਕੋਈ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਗੱਡੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰ ਵੈਸੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ। ਸਰੀਰ ਤਕੜੇ ਹੁੰਦੇ। ਕੁਛ ਖਾ ਲਓ, ਬਿਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੁਕਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ

ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਮਾਣਸਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਠ

ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣਾ, ਨਹਿਰ

ਸੀਰੀ, ਇਸ਼ਨਾਨ

ਕਰਨਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ

ਕਰਕੇ, ਝੀੜੀ 'ਚ ਜਾ

ਬੈਠਣਾ। ਸੁਰਤੀ ਲੱਗੀ

ਹੋਈ ਸੀ। ਅਕਾਲ

ਉਸਤਤਿ ਸੁਰਤ ਨਾਲ

ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ

ਉਚੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ ਚੁੱਪ

ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਮ ਕੱਟ ਦਿਤਾ।

ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ

ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ

ਕਿ ਆਹ ਕਿਹਨੇ ਕੱਟ ਦਿਤੀ ਸੁਰਤ। ਥੱਲੇ ਆ ਗਈ।

ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਮੈਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸੁਰਤੀ ਜੋੜ ਕੇ ਉਥੇ

ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫੇਰ ਕੱਟ ਦਿਤੀ। ਖਿਆਲ

ਆਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਕੋਈ ਸੰਕਟ ਹੈ।

ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਫੇਰ ਕਰਿਆ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੱਟ

ਦਿਤੀ। ਨਬਜ਼ ਤੇਜ਼-ਤੇਜ਼ ਚੱਲਣ ਲਗ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ

ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖਿੱਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ

ਗਿਆ ਉਥੇ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੀਗਾ। ਜਿਹਦੇ

ਘਰ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛੱਕ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ

ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੱਲਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬੱਸ,

ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਗਿਆ, ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ

ਨਾਲ ਦੌੜ ਕੇ, ਕੋਈ ਡੇਢ-ਦੋ ਮੀਲ ਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੀ, ਜਦ

ਮੈਂ ਆਇਆ, ਗੱਡੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੇ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ ਨੱਠ

ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ। ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਆ ਕੇ

ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਨੇ

ਤੇ ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਦੀਵਾਨ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਘਰ ਨਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਇਕੋ ਵਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੂਹਰੇ ਬਹਿ ਜਾ। ਮੂਹਰੇ ਬਹਿ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਗੜਵਾ ਅੱਜ ਤੂੰ ਫੜ ਲੈ। ਗੜਵਾ ਫੜ ਲਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਨਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਇਓ। ਇਕੱਲੇ ਨਹਿਰ ਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਥੇ ਸੀਗਾ ਤੂੰ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾਣਸਾ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਜਵਾਹਰਕੇ ਨੇ ਉਥੇ ਇਕ ਝੀੜੀ ਸੀ, ਟਿਬਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਅੱਜ ਘਰ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨ ਪਾਏ ਸੀ। ਉਦਾਸ ਦੇਖੇ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਆ ਜਾਓਗੇ ਤੁਸੀਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਖਿਚਿਆ। ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਦਾ ਵੀ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਐਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ।

ਮੇਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਪੱਸਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੱਡੇ ਹੋਏ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸੀ। 25 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਇਆ। 29 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਉਦੋਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਰਤੀ, ਮੈਨੂੰ 100-150 ਮੀਲ ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਸੋ ਇਹ ਕਥਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ -

ਸੰਤ ਰਹਤ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥

ਉਆ ਕੀ ਮਹਿਆ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਵਰਤਣਿ ਜਾ ਕੈ ਕੇਵਲ ਨਾਮ॥ ਅੰਗ - 392

ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਤਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਹੀ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਹੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨਦ ਰੂਪ ਕੀਰਤਨੁ ਬਿਸ੍ਰਾਮ॥ ਅੰਗ - 392

ਹਰ ਵਕਤ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਸੁਰਤੀ ਦਾ ਰਖਦੇ ਨੇ ਤੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ।

ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਅਪੁਨੇ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨੈ॥ ਅੰਗ - 392

ਮਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ਵੀ ਓਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਸ਼ਤਰੂ ਨੂੰ ਵੀ ਓਹੀ ਉਪਦੇਸ਼। ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਦਇਆਲ ਰਹਿਣਾ, ਦਾਤੇ ਰਹਿਣਾ। ਜੋ ਕੋਈ ਮੰਗਦੈ, ਉਹ ਦੇ ਦੇਣੈ, ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ।

ਇਕ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਡਰਾਈਵਰ ਸੀ। ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਦਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਸ਼ੇ ਪੀਣ ਦੀ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਫੜੇ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹਨੂੰ ਟੀ.ਬੀ. ਹੋ ਗਈ। ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਤੀਸਰੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਟੀ.ਬੀ. ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨੇ ਜੱਸ ਸੁਣਿਆ। ਉਹ ਆਪ ਐਧਰਲਾ ਸੀ ਬਠਿੰਡੇ ਵਲ ਦਾ। ਭੁਚੇ ਮੰਡੀ ਦਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਤਨ ਸਿੰਘ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈਂ। ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਚਲਿਆ ਜਾਹ, ਜਿਉਂਦੇ-ਜਿਉਂਦੇ, ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ, ਕਿੰਨੀ ਖੇਚਲ ਹੋਏਗੀ। ਉਹ ਉਥੋਂ ਤੁਰ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਅੰਬਾਲੇ ਆਇਆ, ਉਥੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮਰਾਂ। ਉਹ

ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਯਾਦ

ਸਿੱਧਾ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਕੇ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੁਰਸੀ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਦੇਖਿਆ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਐ, ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਇਐ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਭੁੱਚੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤੀਸਰੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਟੀ.ਬੀ. ਹੋ ਗਈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ। ਦੱਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਸਕਦਾ। ਜਾਹ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੇ ਮਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਮਰੀਏ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘਾ! ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਆਈਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੈਣ ਆਈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਵਾਈਆਂ ਕਰਦੇ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦਵਾਈ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਦਵਾਈ ਹੈ ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ।

*ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦ ਨਾਮੁ॥
ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਮੰਗਲ ਗੁਣ ਗਾਮ॥*

ਅੰਗ - 274

ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਦਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੀ ਦਵਾਈ। ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵਿਘਨ ਹੋਣ -

ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰਤ ਕਛੁ ਬਿਘਨੁ ਨ ਲਾਗੈ॥ ਅੰਗ - 262

ਬੰਦਗੀ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਮੂਲਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਜੁਗਤ ਦਸ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੂੰਹ ਦੇ ਉਤੇ ਕੱਪੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਿਆ ਕਰ। ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਣ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਛੋਟੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਲਾ ਦਿਤਾ ਉਥੇ ਉਹਨੂੰ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਣੈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ, ਉਥੇ ਸੇਵਾ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਦੋ ਸ਼ਤੀਰ ਦੋਵੇਂ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਸੀ ਕਹਿੰਦੇ ਬਈ ਆਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘਿਉ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ ਹੁਣ। ਛੋਟੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸੀ ਬਾਬਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ। ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਦੱਸੀ ਸੀ ਇਹ ਗੱਲ। ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਤਕੜਾ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਹੋਰ ਘਿਉ ਦੇਈਏ। ਅਵਾਜ਼ ਦੇ ਦਿਤੀ ਕਿ ਰਤਨ ਸਿੰਘਾ! ਆਹ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਈਂ ਉਰ੍ਹੇ। ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਘਿਉ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੇ ਉਹਨੇ ਘਿਉ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਟੀ.ਬੀ. ਦਾ ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੀਸਰੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਤਕੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਦੋ ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਘਿਉ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਓ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਘਿਉ ਲੈ ਲੈ। ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ, ਹੌਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਭੋਗ ਵੇਲੇ, ਜੋੜਿਆਂ 'ਚ। ਉਥੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵੇਲੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਇਕ ਬਿਮਾਰ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੀਸਰੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਟੀ.ਬੀ. ਮੈਨੂੰ ਹੋਈ ਹੋਈ

ਸੀ। ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਰੂ ਦਿਤੀ। ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਰੂ ਮੈਂ ਸੰਜਮ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਧੀ ਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਦੇਖੋ ਕਿੰਨਾ ਤਕੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਰੂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਮੁੱਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਰੂ ਬਣਾਈ ਹੋਈ। ਲੇਕਿਨ ਅਫਸੋਸ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਇਥੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਏ ਨੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ। ਲੇਕਿਨ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕੀ ਹੁੰਦੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ ਜੀ। ਜਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ? ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤੈਨੂੰ? ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਾਮ ਤਾਂ ਐਨੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਵਲ ਲਗ ਜਾਵੇ।

ਇਕ ਇਨਕਮਟੈਕਸ ਆਫੀਸਰ ਸੀ, ਆਸਾਮ ਵਿਚ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਢੀ ਖੋਰ ਸੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈਣੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਰਾਪ ਲਗ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਗੱਠੀਆ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੂਹਨੀਆਂ ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ ਭਾਰ ਤੁਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜੋਧਪੁਰ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਹਨੇ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਛਾਪ ਦਿਤੀ, ਆਹੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੀ.ਬੀ. ਵਾਲਾ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਓਹਨੇ ਪੰਜ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕੂਹਨੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰ ਤੁਰ ਕੇ ਆਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਕਾਹਦਾ ਪੈਸਾ ਹੈ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ। ਟੋਪ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਆਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਆਪ ਦੇ ਬਾਰੇ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਨਕਮਟੈਕਸ ਆਫੀਸਰ ਸੀਗਾ। ਇਥੇ ਜਿਹੜਾ ਅਛਰੂ ਰਾਮ ਸੀ ਜਸਟਿਸ, ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਭਤੀਜਾ ਵਗੈਰਾ ਲਗਦਾ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੱਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ, ਛੋਟੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ। ਆਪਣੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਦੇ, ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਲੈ ਜਾਈਂ। ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਮਖੌਲ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਦ ਭਰ ਰਹੇ ਸੀ ਟਰਾਲੀਆਂ 'ਚ। ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ ਬਈ ਆਹ ਬਾਬੂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਟੋਕਰੇ ਚੁਕਾਓ। ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ ਬਾਬੂ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਕੂਹਨੀਆਂ ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਤੁਰਦੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਠ, ਉਠ। ਉਠ ਕੇ ਜਦੋਂ ਚੁਕਾਉਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੈਰਾਨੀ

ਹੋ ਗਈ, ਉਠ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ ਦਵਾਈ ਤੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਕਮਾ ਪਿਛੋਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਦੱਸੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ, ਤੈਨੂੰ ਦਵਾਈ ਤਾਂ ਲਗ ਗਈ।

ਜਦ ਮੈਂ ਗਿਆ ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬੀਆ ਸੀ। ਇਕੱਠੇ ਸੀ ਅਸੀਂ, ਬੜੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਬੋਲੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਆ ਗਿਆ ਸੰਤਾਂ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੀ, ਪੁੱਛੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਸਾਮ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਇਥੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਰਾਜ਼ੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੇਵਾ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਡੰਗਰ ਚਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰਾ ਬੜਾ ਜੀਅ ਲਗਦੈ ਹੈ ਇਥੇ, ਨਾਲ ਮੈਂ ਭਜਨ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਤਾ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇਰਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਨਾਹ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਹਾਂ ਕਿਥੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਰ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਸਹੁਰਾ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਲੁਆ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਵਿਆਜ ਉਹ ਖਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੀ ਤੰਗ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਇਥੋਂ ਭੇਜਿਆ ਵੀ ਕਿ ਜਾਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਤਾਂ ਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰੇ ਹੁਣ ਦਾੜ੍ਹਾ ਐਡਾ-ਐਡਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ, ਚੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਘਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌ-ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿਥੇ ਹੈ ਉਹ। ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਲਿਖਾਂਗਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਰਤਣ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਮਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ, ਕੰਮ ਕਰਨੈ ਤਾਂ ਵੀ, ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ।

ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ॥ ਅੰਗ - 392

ਦੋਸਤ ਵੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਇਕੋ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ 'ਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕ ਆ

ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਤ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਹ ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਘੇਰੇ ਹੋਏ ਆਏ ਨੇ। ਉਹ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਲਗ ਗਏ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਸੁੱਤੇ ਰਹੇ। ਜਿਹੜਾ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਦੈ, ਨਿੰਦਿਆ ਅੱਧ ਵਿਚੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਕਰਦੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਤਾਂ ਮੁੜ ਗਏ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਪੰਚਾਇਤ ਆਈ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਰੀ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਰਾਤ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ। ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਆਹ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ, ਰਾਤ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗਾਉਣ ਆਏ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਫੀ ਮੰਗੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਮੰਗੀਏ, ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਿਐ? ਬਥੇਰਾ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਚਾਰ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਬੰਦਿਆ ਦੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦਾਖਾਂ ਵਰਗਾ ਸੁਭਾਅ। ਦਾਖ ਜਿਹੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਨਰਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅੰਦਰ ਤਕ ਨਰਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਹਿੜਕ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹਦੇ 'ਚ। ਦੂਸਰਾ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਦਾਮ ਵਰਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਬਦਾਮ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਬੋਲ ਕਰੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਹਰੋਂ ਵੱਢ ਖਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਉਹਦੇ ਨਰਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਬਦਾਮ ਰੋਗਨ ਅਖੀਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲਗਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਖਤ ਨੇ ਜੀ, ਇਹ ਫਿਕਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਬੜੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹਦੇ ਭਰੀ ਹੋਈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਦੇਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਤੀਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬੇਰ ਵਰਗਾ। ਬੇਰ ਉਤੋਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੰਦ ਮਾਰੋ ਦੰਦ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗਾ। ਵਿਚੋਂ ਕਰੜਾ ਹੁੰਦੈ। ਉਹ ਉਤੋਂ ਤਾਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਹਾਂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਸਭ ਕੁਛ ਕਰੀ ਜਾਣਗੇ, ਅੰਦਰੋਂ ਬਹੁਤ ਕਰੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਚੌਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੁਪਾਰੀ ਵਰਗਾ। ਸੁਪਾਰੀ ਵਰਗਾ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਕਰੜਾ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵੀ ਕਰੜਾ। ਸੋ ਚਾਰ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਪਾਰੀ ਵਰਗਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ। ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਕਰੜੇ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵੀ ਕਰੜੇ। ਨਾ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਇਹ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਉਸ ਵਕਤ ਜੋ ਕੁਛ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਰ ਲੈਣ। ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨੈ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ

ਆਪਾਂ ਕੱਢ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਅੱਜ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਮੂਹਰੇ ਕੱਢਣੀਆਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਠਾਈਏ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਪਸ ਵਿਚ ਤਕਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ। ਇਕ ਨੇ ਇਕ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਇਕ ਵੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਜਖਮੀ ਹੋ ਕੇ ਗਿਰ ਪਿਆ। ਦੋ ਜਿਹੜੇ ਸੀਰੇ, ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਲਏ। ਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵਾਅਦਾ ਮੁਆਫ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਨੱਠ ਗਿਆ। ਨੱਠਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪੁਲਿਸ ਬਥੇਰਾ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੱਤਾਂ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਹ ਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੀ ਸਾਰੀਓ ਪਾਰਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਇਕ ਕੋਈ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੇਹਲ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਮਿਲਾ ਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਦਿਨੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਲੈਣੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਆਹ ਉਹ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸੀ, ਜਦ ਦਾ ਹੀ ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦੇ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਐ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਚਾਹੁੰਨੈ ਭਾਈ? ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ 25 ਪਾਠ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਨਮਿਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰਿਐ। ਉਹਦੀ ਰੂਹ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਰੂਹ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤੂੰ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਲਏਂਗਾ। ਅੱਠ ਸਾਲ 25 ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਰੋਜ਼। ਰੋਜ਼ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਇਹਦੀ ਵੀ ਬਿਰਤੀ ਨਰਮ ਹੋ ਗਈ। ਓਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ॥

ਪ੍ਰਭ ਅਪੁਨੇ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨੈ॥

ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਅਘ ਕਾਟਨਹਾਰਾ॥

ਅੰਗ - 392

ਕਰੋੜ ਨੂੰ ਕਰੋੜ ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ ਕਰੋ, ਕਿੰਨਾ ਹੁੰਦੈ, ਕਿੰਨੇ ਸਿਫਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਖਰਬ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਐਨੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਧੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੁਛਿਐ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ। ਜੋ ਸਾਧੂ ਆਉਂਦੈ ਮੈਂ

ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾਂ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਗੱਲ। ਕਹਿੰਦੇ ਚੰਗਾ ਤੈਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਐਉਂ ਕਰੀਂ ਸਵੇਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਈਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਬਾਹਰ ਰੋਹੀ ਦਾ, ਉਥੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਈਂ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ, ਉਥੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਆਏਗਾ। ਸੋ ਇਹ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਪਹੁ ਫੁਟਾਲੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਜਾਈਂ ਤੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਈਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅੱਜ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਉਥੇ ਮੈਂ ਉਡੀਕ-ਉਡੀਕ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ

ਕੁਛ ਦੇਖਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਕ ਕਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਕਾਂ-ਕਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਾਈਂ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਗਿਆ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਕੁਛ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਥੇ ਕੱਲ੍ਹ ਕਾਂ ਸੀ ਉਥੇ ਬਗਲੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਬਗਲਿਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਾਈਂ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਗਿਆ, ਬਗਲਿਆਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਜਾਈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਗਿਆ ਉਥੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਦੋ ਸਰੀਰ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਕ ਬੀਬੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਐ, ਇਕ ਭਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਐ। ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਇਹਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਉਣ ਲਗ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਲਗਦੇ ਓਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਦੇਵਤੇ ਲਗਦੇ ਓਂ ਮੈਨੂੰ ਸਵਰਗਾਂ ਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਓਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੀ ਬਦੌਲਤ

ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ। ਯਾਦ ਕਰ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਆਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ, ਤੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਅਸੀਂ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਕਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਬਗਲੇ ਬਣ ਗਏ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਅਸੀਂ ਹੰਸ ਬਣ ਗਏ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਤੇਰਾ, ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਇਹ ਬਣੇ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਹ ਗੱਲ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਆਦਮੀ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਕਾਉਂ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਨਿੰਦਿਆ, ਈਰਖਾ, ਚੁਗਲੀ ਰੂਪੀ ਮੈਲਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਬੇਗਾਨੀਆਂ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਲਾ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੋਰੀ ਦੇਖਦੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਲ ਨੂੰ, ਪੈਸਿਆਂ ਵਲ ਨੂੰ ਝਾਕਦੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਔਗੁਣ ਦੇਖਦੇ, ਉਤੋਂ ਚਿੱਟਾ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਉਂ ਹੁੰਦੇ। ਫੇਰ ਬਗਲਾ ਬਿਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਚੋਟਾ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਹੰਸ ਬਿਰਤੀ ਆ ਕੇ ਸਤਿ ਤੇ ਅਸਤਿ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਤਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਅਸਤਿ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਗਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਦੇਵ ਰੂਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਾਮਸੀ ਜੂਨੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿਆ ਉਹਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੋ ਇਸੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਢੱਕੀ ਅੰਦਰ ਜਗ੍ਹਾ ਪੁੱਟ ਕੇ ਆਪ ਨੇ ਛਪਰੀ ਪਾ ਲਈ। ਉਥੇ ਹਰ ਵਕਤ ਭਜਨ ਹੁੰਦੇ। ਅਰਦਲੀ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜਾ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਸੀ ਉਹਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜਦ ਆਪ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਓਂ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕ ਸੱਪ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਬਰਾ ਤੇ ਫਣ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਦੇ ਵਲ ਨੂੰ ਐਉਂ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੰਮਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਧਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਫਣ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ

ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਈਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਫੇਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕੋਈ। ਖੇਦ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ਆਪ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਨਾ, ਇਹ ਦੁਖੀ ਹੈ ਵਿਚਾਰਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਓ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਭੇਤ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਰਾਜ ਦੱਸਣਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੱਠ ਕਰਦੇ ਓਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਦ ਮੁਗਲੀਆ ਹਕੂਮਤ ਸੀ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ। ਏਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇਹ ਚੌਧਰੀ ਸੀਗਾ ਤੇ ਚੌਧਰੀ ਸਖਤ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਦੁਖੀ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲਾ ਉਘਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਪਰਜਾ ਦੀਆਂ ਬਹੁ-ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ। ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਵਗਾਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮੁਫਤ ਕਰਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਕੈਂਪ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਏਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਕੈਂਪ ਲੱਗਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਰਹੇ ਰਾੜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਇਥੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਚੌਧਰੀ ਆਪਣੇ ਦੱਸ-ਵੀਹ ਬੰਦੇ ਲੈ ਕੇ ਲੱਠ ਬਾਜ, ਬਰਛੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਆ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਨਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ, ਨਾ ਬਚਨ ਸੁਣਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਬਚਨ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਹਰ ਬਚਨ ਦੇ ਉਤੇ ਤਰਕ ਕਰਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਗਿਆ, 'ਸੰਤ ਕਾ ਦੋਖੀ ਸਰਪ ਜੋਨ ਪਾਇ'। ਸੱਪ ਦੀ ਜੂਨੀ ਮਿਲ ਗਈ ਇਸਨੂੰ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਬੜੀ ਦੇਰ ਦਾ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਭਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਹਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਕਦੇ ਵੀ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ।

ਸੋ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਸਰੇ

ਦਿਨ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਤਾਂ ਛੱਪਰੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਮੂੰਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲ ਨੂੰ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਇਹਨੇ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਸੋ -

ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਅਘ ਕਾਟਨਹਾਰਾ॥ ਅੰਗ - 392

ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਬਚਨ ਦੇ ਬਲੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦਾ।

ਸੂਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ॥

ਕਉਲਾ ਬਪੁਰੀ ਸੰਤੀ ਛਲੀ॥ ਅੰਗ - 392

ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਸੰਤ ਛਲ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਛਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਐਥੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਇਥੋਂ ਆਪ ਨੈਨੀਤਾਲ, ਭੀਮਤਾਲ ਨੂੰ ਚੱਲੇ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ, ਉਥੇ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਖੇੜੇ ਜਗੀਰੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਟਰਾਂਸਪੋਟਰ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੋਕ ਲਏ। ਰੋਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ, ਉਹਦੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿਚ ਉਤਾਰਾ ਕਰਾ ਦਿਤਾ। ਚਾਰ ਵੱਜ ਗਏ, ਚਾਰ ਵਜੇ ਆਪ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਸਾਹੂ ਸਾਹਿਬ ਤੇਰੇ ਘਰ ਰੱਬ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੰਗ ਲੈ ਕੀ ਮੰਗਣਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੱਚਮੁੱਚ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹਾਂ।”

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ। ਕੋਟ ਦਵਾਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ ਪੰਜ-ਦੱਸ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ। ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਅੰਦਰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਰਾਜੇ ਸੀ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਦਿਤੀਆਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਨੇ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਘਾਹ ਲਿਆ, ਗਲ 'ਚ ਪੱਲੇ ਪਾਏ ਤੇ

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਆਪ ਸੋਫਾ ਸੈਟ ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਬਚਨ ਹੋ ਰਹੇ ਤੇ ਇਹ ਜਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ ਦੇਖ ਕੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕੌਣ ਨੇ ਇਹ ਭਾਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਇਸ ਕੋਠੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ ਹੈ।

ਆਪ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, “ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖੋ! ਤੁਸੀਂ ਘਾਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੱਲੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਏ ਨੇ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹ! 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਲੜਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੜਕੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਓ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਮਹਾਰਾਜ! 68 ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਦਾਨ ਵਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਜਗਰਾਤੇ ਕਰਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਤੋਂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਉਹ ਜੇ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ

ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ

ਸੰਗਤ 'ਚੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਰੈ॥

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਰੈ॥ ਅੰਗ - 266

ਸੋ ਏਸ ਅਸੂਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ, 68 ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ। ਵਿਧੀਪੂਰਵਕ ਦਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹਾਂ। ਜਗਰਾਤੇ ਮੈਂ ਕਰਵਾਏ, ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀਆਂ ਘਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਚਰਨ ਪੁਆਏ। ਹਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਈ! ਰਹਿ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕੋਈ ਦੁਆਰਾ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ।”

ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕਉ ਛਾਡਿ ਕੈ ਗਹਿਓ ਤੁਹਾਰੋ ਦੁਆਰ॥

ਬਾਂਹਿ ਗਰੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਹਾਰ॥

(ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ)

ਅਵਰ ਓਟ ਮੈ ਸਗਲੀ ਦੇਖੀ ਇਕ ਤੇਰੀ ਓਟ ਰਹਾਈਐ॥

ਅੰਗ - 624

ਪੱਲੇ ਪਾ ਕੇ ਗਲ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਕੁਛ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੁਤਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕਾ ਲੈ।

ਨਹੀਂ, ਮਹਾਰਾਜ ਸਭ ਮੁਕ ਗਏ। ਕੋਈ ਦਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਸਾਰੇ ਦਰ ਦੇਖ ਲਏ।

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਖਹਿੜਾ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਮੰਗੀ ਜਾਈਂ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ! ਦੇਖ ਬਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਸਭ ਕੁਛ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਸਾਹਿਬਾ ਕਿਆ ਨਾਹੀ
ਘਰਿ ਤੇਰੈ॥

ਘਰਿ ਤ ਤੇਰੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ
ਜਿਸੁ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਾਵਏ॥

ਅੰਗ - 917

ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ। ਜਾਹ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੂੰ ਪੂਜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਬਾਕੀ ਮੂਰਤੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਲੈ। ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ, ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਹ ਝੋਲੀ ਅੱਡੀ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਡੀ ਹੋਏਗੀ ਅਰਦਾਸ। ਫਕੀਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੁਆ। ਤੂੰ ਵੀ ਮੰਗ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੰਗਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਦੱਸ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜਦ ਉਥੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ, ਪੂਰੀਆਂ ਵੰਡਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ‘ਸੂਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ’ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਟਿਆਲੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ। ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿਤਰ ਸੀ ਸਰਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਉਹਦੇ ਪੰਜ ਲੜਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਦੂਸਹਿਰੀ ਬਾਗ ਵਾਲਿਆਂ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਉਹ ਵੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਪੰਜੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਿਆ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੀ ਗੱਲ? ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਜੋ ਸੇਵਕ ਹੈ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਪਰ ਆਹ ਦੇਖ ਲਓ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੰਜ ਲੜਕੀਆਂ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ, ਲੜਕਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਥੋੜ੍ਹੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਓ ਲੜਕਾ ਵੀ ਆਏਗਾ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਏਗਾ। ਉਹ ਲੜਕਾ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਡਾਕਟਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੈ ਸਿੰਘ ਹੈ ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟਾ ਸੀ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ, ਜਦੋਂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋਲ ਲੈ ਚੱਲੋ। ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਉਹਨੇ। ਪੰਜੇ ਬਾਣੀਆਂ ਯਾਦ ਉਹਦੇ, ਬੜਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੀ ਉਹਦਾ।

ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਟਹਿਲਦੇ ਹੋਏ

ਜਿਸਨੇ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਲਈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਭਾਈ ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੱਥਣਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਫਾਰਮ ਹੈ, ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਦੇ ਨੇੜੇ। ਉਹ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਬਚਨ ਕਰਾਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਬਚਨ ਲੈਣ ਆਇਆਂ ਕਿ ਪਸ਼ੂ ਵੇਚ ਦੇਵਾਂ। ਮੇਰੇ ਕਿੱਲੇ ਤੇ ਕਿੱਡੀ ਓਂ ਮੱਝ ਆ ਜਾਵੇ, ਪੰਜ ਸੇਰ ਦੁੱਧ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਪੰਦਰਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਬਾਰਾਂ ਦਿੰਦ

ਹੋਵੇ, ਅੱਠ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ ਮਗਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜਿਹੜੇ ਖੜ੍ਹੇ ਬੱਸ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਮੱਝ ਨੇ ਹਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਂ ਕਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀ। ਸਿੱਖੀ 'ਚ ਆ ਜਾ। ਜਾਹ, ਤੇਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਅੱਜ ਦੇਖ ਲਓ, ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਬੱਚੇ ਵੀ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਨੇ। ਇਕ ਨਹੀਂ ਯੂ.ਪੀ. 'ਚ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਿਆ। ਜਿੰਨਾ ਯੂ.ਪੀ. 'ਚ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਭੰਡਾਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਐਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਤੇ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਦੋ ਸੌ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਸੀ।

ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਲੈਣੇ। ਸਾਰੇ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਬਚਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਕਿ ਜਾਓ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਓਗੇ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੀਮਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ। ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ! ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਦਿਓ ਇਹਨੂੰ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੱਥ ਛੁਹਾਇਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਲੈ ਬੀਬੀ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦੇ ਦੇਈਂ। ਬਚਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਿਤਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਛੱਡ ਦਿਤੇ। ਛੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ-ਬੇਅੰਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ। ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਕ ਬੀਬੀ ਲੰਗਰ ਵਲ ਦੂਰੋਂ ਖੜ੍ਹੀ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਘਰ ਅੱਜ ਦੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਲਿਆਂਦੀ। ਤੂੰ ਇਹ ਕੀ ਕਰਿਆ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਮੱਝਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਘਰ ਗਈ, ਨੌਕਰ

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੀਬੀ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਹਿੰਦੀ ਬਾਲਟੀ ਲਿਆਓ। ਬਾਲਟੀ ਲਿਆਂਦੀ ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਮੱਝਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸੀ, ਨੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦੁੱਧ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਬੋਲ ਦਿਓ ਦੀਵਾਨ 'ਚ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਹੀ। ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੰਤ ਤਾਂ ਚਾਹੇ ਕੁਛ ਕਰ ਦੇਣ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਉਥੇ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰਾ ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਡੀ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਸੰਗਤ 'ਚ ਦੱਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ? ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅੱਜ ਦੁੱਧ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ, ਬਾਲਟੀ ਭਰ ਕੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਫੇਰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਲਗ ਗਈਆਂ।

ਸੋ ਸੂਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਤਾ ਕਾ ਸੰਗੁ ਬਾਛਹਿ ਸੁਰਦੇਵ॥

ਅਯੋਧ ਦਰਸੁ ਸਫਲ ਜਾ ਕੀ ਸੇਵ॥

ਅੰਗ - 392

ਦੇਵਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਾਧੂ ਦਾ। ਜਿਥੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਹੋਏਗਾ, ਉਥੇ ਕੁਰਬਲ-ਕੁਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਚ ਦੇਵਤੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਆ ਕੇ। ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਦੇਵਤੇ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਲੋਚਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ॥

ਅੰਗ - 273

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੂਹਰੇ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਥਾਉਂ

ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚ

ਖਾਲੀ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਾਂ ਉਥੇ ਤਿੰਨ ਸਾਧੂ ਆਏ। ਅਜੀਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸਤਰ, ਅਜੀਬ ਸ਼ਕਲਾਂ। ਆ ਕੇ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਥੇ ਰੁਮਾਲੇ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਨਾਲ ਥਾਉਂ ਸੀਗਾ, ਉਥੇ ਬੈਠੇ। ਇਕ ਟੱਕ ਸਾਰੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਨੇ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਬੀਬੀ (ਬੀਜੀ) ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਆਹ ਸੰਤ ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਕਿਉਂ ਬਹਿ ਗਏ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਲਾਈਨ 'ਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿਥੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਹੋਣੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਪੂਰਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣ ਕੇ ਛਾਈਂ ਮਾਈਂ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਭੇਤ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ। ਰੌਲਾ ਪੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੱਟੜ ਲੋਕ, ਸ਼ਰੀਕ ਲੋਕ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਨਿੰਦਿਆ ਖਾਹਮਖਾਹ ਕਰਕੇ ਪਾਪ ਦੇ ਭਾਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ

ਨੇ। ਗੁਪਤ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਕੌਣ ਹੋਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਵਤੇ ਸੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੇ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਸਿਰਫ ਆਹ ਧਰਤੀ ਹੈ ਮਾਤ ਲੋਕ ਜਿਥੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਸੰਗ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਵਾਏ ਇਥੇ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹ ਕਹੀਐ ਕਾਹਿ॥

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ ਆਹਿ॥

ਅੰਗ - 325

ਸਾਧਸੰਗਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਬੈਕੁੰਠ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਥੇ ਬੈਕੁੰਠ ਦਾ ਵਾਸੀ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ, ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੇਵਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕਰ ਜੋੜਿ ਨਾਨਕ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ

ਮੋਹਿ ਸੰਤ ਟਹਲ ਦੀਜੈ ਗੁਣਤਾਸ॥

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਤਰੁੰਠਿਆਂ ਹੋਇਐ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਦੇ ਦੇ।

ਸੋ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਉਹ ਵੇਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਨਦੀਆ ਵਾਹ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਮੇਲਾ ਸੰਜੋਗੀ ਰਾਮ॥

ਜੁਗੁ ਮੀਠਾ ਵਿਸੁ ਭਰੇ ਕੋ ਜਾਣੈ ਜੋਗੀ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 439

ਸਰੀਰ ਦਾ ਤੇ ਰੂਹ ਦਾ, ਇਹ ਕਦੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਵੇ -

ਜੋਗੀ ਜਤੀ

ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ,

ਬਡੇ ਬਡੇ ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ,

ਛਤ੍ਰ ਹੀ ਕੀ

ਛਾਇਆ, ਕਈ ਕੋਸ

ਲੋ ਚਲਤ ਹੈ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਚਾਹੇ -

ਏਕ ਸ਼ਿਵ ਭਏ ਏਕ ਗਏ, ਏਕ ਫੇਰ ਭਏ,

ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ, ਅਵਤਾਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਹੈਂ॥

ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰੁ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇਤੇ ਬੇਦ ਅੰ ਪੁਰਾਨ ਕੇਤੇ,

ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਮੂਹਨ ਕੈ ਹੁਇ ਹੁਇ ਬਿਤਾਏ ਹੈਂ॥

ਮੋਨਦੀ ਮਦਾਰ ਕੇਤੇ, ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ,

ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਕੇਤੇ, ਕਾਲ ਬਸ ਭਏ ਹੈਂ॥

ਪੀਰ ਅੰ ਪਿਕਾਬਰ ਕੇਤੇ, ਗਨੇ ਨ ਪਰਤ ਏਤੇ,

ਭੂਮ ਹੀ ਤੇ ਹੁਇਕੈ, ਫੇਰੇ ਭੂਮ ਹੀ ਮਿਲਏ ਹੈਂ॥

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿੱਤ (ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਸੋ ਆਹ ਸਮਾਂ ਢਾਈ ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਝੋ ਬਈ ਦੱਸ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਆਪ ਵੁਲਵਰ ਹੈਂਪਟਨ ਦੇ ਵਿਚ, ਸੰਦਾਰਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਕਾਨ ਹੈ। ਇਕ ਕੋਠੇ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਆਪ ਦਾ, ਫਸਟ ਫਲੋਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਮਰਾ

ਹੈ, ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਦੱਸ ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਦੱਸ ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ ਹੋਣਾ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਪਲੰਘ ਡਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਰਜਾਈ ਤਾਂ ਆਪ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਦੇ ਵੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਰੱਖ ਵੀ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦੇ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰਜਾਈ ਨਹੀਂ ਲਈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਥੇ ਆਏ ਸਾਡੇ ਕੋਲ। ਸਾਡਾ ਕਾਕਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮਨਜੀਤ, ਉਪਰ ਠੰਢ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਰਜਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਰਜਾਈ ਕੱਢ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿਤੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਥੇ ਰਖਾ ਲਈ, ਖੋਲੀਓ ਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਕਹਿੰਦੇ ਬੀਬਾ! ਰਜਾਈ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਪਾਲਾ ਲਗਦਾ ਹੋਣੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਰਜਾਈ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਚਾਦਰ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਕੋ ਚਾਦਰ ਲੈ ਕੇ ਰਖਦੇ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਸਰਦੀ ਹੋਵੇ ਗਰਮੀ ਹੋਵੇ, ਗਰਮੀ 'ਚ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਉਤੇ। ਸਰਦੀਆਂ 'ਚ ਬੱਸ ਆਹ ਚਾਦਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸੋ ਆਪ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿਆ। ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਚਾਹ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ

ਸ਼ਬਦ-ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸੇਵਾਦਾਰ। ਇਕ ਕੱਪ ਆਪ ਨੇ ਪੀਤਾ ਫਿੱਕੀ ਚਾਹ ਦਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਛੇ ਵਜੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਆਪ ਨੇ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ-ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸੀ, ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਇਥੇ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਥੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਫੇਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਇਥੇ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਹੀ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ, ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਕੇ। ਇਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਨਾ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕਰਾਉਣਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਜਦ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਫੜਨੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਨਾਹ-ਨਾਹ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ।

ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਯੂ.ਪੀ. ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਆਪ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸੀ, 15 ਤਰੀਕ ਸੀ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸੰਗਤ ਨੇ ਪਾਠ ਕਰ ਲਏ ਨੇ ਤੇ ਹੁਣ ਨਾਮ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦੇ ਕੇ ਜਾਓ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੇ ਓ। ਤੁਸੀਂ ਜਿਥੇ ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਉਥੋਂ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਦਾ ਟਰੱਕ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਆਉਂਨਾ। ਬੱਸ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨੇ?” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਬਹੁਤ ਨੇ।” ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਐਉਂ ਕਰੋ ਇਥੇ ਹਾਪੜ ਲੈ ਆਓ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਠੀਕ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ।” ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੀ! ਕਿੱਦਣ ਜਾਣਾ ਹੈ?" ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰੀਕ ਪੱਕੀ ਦੇ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਲੈ ਆਉਣ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ ਤਰੀਕ ਪੱਕੀ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ 17 ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ 18 ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੇਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ? ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਗੱਲ ਸੁਣ ਅੰਦਰ ਆ। ਮੁੜ ਕੇ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਹੀ ਨਾਮ ਦੇ ਦੇਈਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਪ ਲਓ ਅਗਲੇ ਦੇ ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਇਹ ਗੱਲ। ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਮੱਤ ਆਉਂਦੀ ਮੈਂ ਕਹਿ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ। ਰਮਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਫੜ ਸਕਿਆ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਔਖ ਹੈ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ

ਉਹਨੂੰ ਸਰੀਰ ਕਰ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ, ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਔਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਓ। ਆਹ ਗੱਲ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਮੈਂ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕਿਆ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅੱਜ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀਆ। ਸੋ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਦਸਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਨਾਉਂਸ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਅੱਜ ਆਖਰੀ ਦੀਵਾਨ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਰੀ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਵੈਸੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਆਖਰੀ ਦੀਵਾਨ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਹੈ। ਸੋਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਅਕਲ ਨੇ

ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ

ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਕਰਿਆ, ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਹੀ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ, ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦਿਨ ਹੋਰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਤੇ ਮਾਇਆ ਪੈ ਗਈ। ਤੇ ਆਹ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਵੱਜੇ ਨੇ, ਉਥੇ ਸਾਢੇ ਪੰਜੇ ਘੰਟੇ ਪਿਛੇ ਹੈ ਟਾਈਮ ਵੁਲਵਰ ਹੈਂਪਟਨ 'ਚ। ਆਪ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਠ ਵਜੇ ਆਪ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਉਹ ਦੌੜ ਕੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਿਟਾ ਦਿਤੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਸ਼ਾਸ ਆਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਏ। ਆਹੀ ਟਾਈਮ ਸੀ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਚਨ ਕਰ ਰਿਹਾਂ, ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾਂ।

ਸੋ ਇਕ ਬੜਾ ਵਿਛੋੜਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਸੀ। ਸਾਧੂ ਚਲੇ ਕਿਥੇ

ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ ਕਿਉ ਮੇਲਾ ਹੋਈ॥

ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਹਿ ਗੰਠੜੀਐ ਮੇਲੇਗਾ ਸੋਈ॥

ਅੰਗ - 729

ਜੇ ਓਹੀ ਗੁਣ ਆ ਜਾਣ, ਉਹੀ ਫਰੀਕੈਂਸੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਹੀ ਦੇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਮੇਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸਰੀਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮੇਲਾ ਹੋਣਾ। ਜੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਸਾਧੂ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸੀ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਸਾਡੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭੇਤ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧੂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ -

ਕਬੀਰ ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਕੇ ਅੰਤਰੇ ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਕੇ ਘਾਟ॥
ਤਹਾ ਕਬੀਰੈ ਮਟੁ ਕੀਆ ਖੋਜਤ ਮੁਨਿ ਜਨ ਬਾਟ॥

ਅੰਗ - 1372

ਸੋ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਹਿਜ ਸੁਨ ਅਫੁਰ
ਅਵਸਥਾ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਦੇਸ ਹੈ -

ਬੇਗਮ ਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥

ਦੁਖੁ ਅੰਦੋਹੁ ਨਹੀ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਅੰਗ - 345

ਉਸ ਦੇਸ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੋ
ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ
ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ
ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ
ਸੀ। ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਵੀ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ -

ਬੇਗਮ ਪੁਰਾ ਸਹਰ ਕੋ ਨਾਉ॥

ਦੁਖੁ ਅੰਦੋਹੁ ਨਹੀ ਤਿਹਿ ਠਾਉ॥

ਨਾਂ ਤਸਵੀਸ ਖਿਰਾਜੁ ਨ ਮਾਲੁ॥

ਖਉਫੁ ਨ ਖਤਾ ਨ ਤਰਸੁ ਜਵਾਲੁ॥

ਅਬ ਮੋਹਿ ਖੁਬ ਵਤਨ ਗਹ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - 345

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ
ਦੇਸ ਦਾ ਜੋ ਵਾਸੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ
ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ
ਉਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਵਰਤਾਰਾ ਕਿਵੇਂ
ਹੈ? ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ

ਯੁਵਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ

ਇਕ ਤਾਂ ਮੈਟਰ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿ ਰਹੇ
ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰ।

ਇਕ ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੁਪਰ ਮੈਟਰ ਦਾ,
ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਮੰਡਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ
ਹੋਏ। ਸੱਤ ਤਬਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਮੰਨੇ ਨੇ।
ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਦੇਵਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪੁੰਨ
ਕਰਕੇ।

ਪੁੰਨ ਦਾਨੁ ਜੋ ਬੀਜਦੇ ਸਭ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕੈ ਜਾਈ॥

ਅੰਗ - 1414

ਉਥੇ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ। ਉਥੇ ਭੋਗ ਨੇ, ਕੀਤੇ ਹੋਏ
ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਦੇ ਨੇ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਥੇ
ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਹੀਂ, ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ
ਆਪੇ ਆਪ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਉਹ ਦੇਸ ਉਸ
ਨੂੰ ਸੁਪਰ ਮੈਟਰ ਦਾ ਦੇਸ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਉਤੇ ati
matter, ਜਿਹਨੂੰ ਸਚਖੰਡ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹੈ -

ਪੰਚ ਸਬਦ ਤੇ ਪੂਰਨ ਨਾਦ॥

ਅਨਹਦ ਬਾਜੇ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥

ਕੇਲ ਕਰਹਿ ਸੰਤ ਹਰਿ ਲੋਗ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਨਿਰਜੋਗ॥

ਸੂਖ ਸਹਜ ਆਨੰਦ ਭਵਨ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਬੈਸਿ ਗੁਣ ਗਾਵਹਿ

ਤਹ ਰੋਗ ਸੋਗ ਨਹੀ ਜਨਮ ਮਰਨ॥

ਅੰਗ - 888

ਉਹ ਐਸਾ ਦੇਸ ਹੈ ਉਥੇ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ।

ਉਹ ਦੇਸ, ਉਹ ਘਰ,
ਉਹ ਮੰਡਲ ਜਿਹੜਾ anti
matter ਕਹਾਉਂਦੈ। ਸੋ ਉਹ ਜੋ
ਦੇਸ ਹੈ -

ਸਹਜ ਸਿਫਤਿ ਭਗਤਿ ਤਤੁ ਗਿਆਨਾ॥

ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਥਾਨਾ॥

ਅੰਗ - 237

ਨਿਹਚਲ ਥਾਨ ਹੈ, ਸੱਚ ਥਾਨ
ਹੈ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ
ਵਾਲਾ।

ਤਹਾ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਗੁਣ ਰਸੈ॥

ਅਨਭਉ ਨਗਰੁ ਤਹਾ ਸਦ ਵਸੈ॥

ਤਹ ਭਉ ਭਰਮਾ ਸੋਗੁ ਨ ਚਿੰਤਾ॥

ਆਵਣੁ ਜਾਵਣੁ ਮਿਰਤੁ ਨ ਹੋਤਾ॥

ਤਹ ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਅਨਹਤ ਆਧਾਰੇ॥

ਭਗਤ ਵਸਹਿ ਕੀਰਤਨ ਆਧਾਰੇ॥

ਅੰਗ - 237

ਉਥੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਧੁਨੀਆਂ
ਉਠਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਾਰੇ ਦੇਸਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ
ਦੀਆਂ।

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ॥

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹ ਘਰੁ ਲਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ॥

ਅੰਗ - 1291

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਦਾਸ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਘਰ
ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪਤਾ ਸੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ
ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਜਾਣੈ।
ਮੰਜਿਆਂ ਤੇ ਪੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਾ। ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਕਹਿੰਦੇ
ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਸੁਣਨਾ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ
ਦਾ ਜੋ ਵਾਕ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦੈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਆਵੈ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗ॥

ਅੰਗ - 932

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ 87ਵਾਂ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਵਸ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਪਰਮ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਮਿਤੀ 17 ਜੂਨ 2004 ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਬੀਜੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ, ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈਆਂ। ਅਨੇਕ ਕੀਰਤਨ ਜੱਥਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੱਸੇ। ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਅਜੋਕੇ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਹੁਜ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁੰਹਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਸੀਡੀਜ਼, ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਸੂਝ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ‘ਆਤਮ ਮਾਰਗ’ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਪ੍ਰੈਲ 1995 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਪਾਂਧੀਆਂ ਲਈ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਈ. ਟੀ. ਕਾਲਜ, (ਐਮ.ਬੀਏ., ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ, ਲੀਗਲ ਟਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ), ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ, (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਮੀਡੀਅਮ) ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, (ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਬੋਰਡ), ਉਸਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹਾਸਪੀਟਲ, ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨੂੜ ਵਿਖੇ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਖੂਬੀਆ ਨੰਗਲ ਬਿਲਾਸਪੁਰ, ਯੂ.ਪੀ.; ਰਾਜਪੁਰੇ ਵਿਖੇ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਕੂਲ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਾਲਾਪੁਰ ਬਿਲਾਸਪੁਰ, ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਖੇ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਮੀਡੀਅਮ, ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਾਈ ਸਕੈਂਡਰੀ ਸਕੂਲ। ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣਹਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾ ਰਹੀ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 57 ਤੇ)

ਬਾਪੂ ਆਸਾ ਰਾਮ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੇ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸਵਾਮੀ ਨਿਤਿਆ ਨੰਦ, ਅਨੰਦ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ੋਭਤ ਹਨ।

ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ

ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ

(ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੇ ਬਚਨ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੩

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ ਬਹੁਤਾ ਦੁਖੁ ਲਾਗਾ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਭਰਮਾਈ॥
ਹਮ ਦੀਨ ਤੁਮ ਜੁਗ ਜੁਗ ਦਾਤੇ ਸਬਦੇ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ॥
ਹਰਿ ਜੀਉ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਪਿਆਰੇ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੇਵਹੁ ਆਧਾਰੇ॥੨॥
ਮਨਸਾ ਮਾਰਿ ਦੁਬਿਧਾ ਸਹਜਿ ਸਮਾਣੀ ਪਾਇਆ ਨਾਮੁ ਅਪਾਰਾ॥
ਹਰਿ ਰਸੁ ਚਾਖਿ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ ਕਿਲਬਿਖ ਕਾਟਣਹਾਰਾ॥੨॥
ਸਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ ਤਾ ਫਿਰਿ ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਮੀਠਾ ਸਬਦੇ ਪਾਵੈ ਕੋਈ॥੩॥
ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਦਰਗਹ ਜਾਪਹਿ ਸੇਈ॥੪॥੧੧॥

ਅੰਗ - 604

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜਾਗਣਾ ਤੇ ਹਰੀਦਾ ਜਸ ਸੁਣਨਾ, ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਆਉਣਾ ਇਹ ਐਸੇ ਕਰਮ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਦਮ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਜੱਗ ਦਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾੜੇ ਲੇਖ ਜਿਹੜੇ ਵਿਘਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਦਿਓ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਜਿਹੜੇ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਚਿੱਤ-ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਓਸ ਵੇਲੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸਾਥੋਂ ਵਿਘਨ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ, ਪਾਪ ਹੋਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਐਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਇਕ ਪੱਲੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਨੇ, ਪੁੰਨ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਪੱਲੜੇ ਵਿਚ ਨੇ। ਪਾਪਾਂ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ

ਨੇ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਘਾਟੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਵਿਘਨ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਆਦਮੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਪਾਪ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੁੰਨ ਵਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸੁੱਖ ਵੀ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪ ਦਾ ਪੱਲੜਾ ਬਹੁਤ ਹਲਕਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੁੰਨ ਵਧ ਜਾਣ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਭਾਗ ਜਾਗਿਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੰਨ ਵਧੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਓਸ ਨੂੰ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਕ 'ਹਰਿ ਕੀਰਤ' ਦੂਜੀ 'ਸਾਧ-ਸੰਗਤ' -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਸਾਧਨਾ ਸੰਪੰਨ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਦੋ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਰਮ ਨੇ ਜੀਵ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬੜੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਜਾਗਣ -

ਪੁਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ॥

ਅੰਗ - 204

ਰਸਕ ਬੈਰਾਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੋਝੀ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਬੰਦੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਇਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਹੈ ਜੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਸਤਿ ਦੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ, ਐਵੇਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਹੈ।

ਰਾਤ ਦੇ ਵਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਸੀ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਦਸ-ਵੀਹ ਮੀਲ ਤੱਕ ਮੈਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੀ, ਮੈਨੂੰ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਨਾ ਲੱਭਣ, ਚਾਰ ਹੀ ਮਿਲਣ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਲੱਭਿਆ। ਉਹ ਚਾਰ ਵੀ ਕਹਿਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਛਕਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਦੂਜੇ ਸੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸੀ, ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਮੀਟ ਖਾਂਦੇ ਸੀ, ਅੰਡੇ ਖਾਂਦੇ ਸੀ, ਚੋਰੀ ਸਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਸੀ, ਔਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਿੰਘ ਗਿਣ ਲੈਂਦੀ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਧਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਤਮ -

*ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥*

ਅੰਗ - 642

ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਇਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਬਿਰਥਾ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਨਾ ਕੋਈ ਭਾਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਬੀਬੀ ਆਈ ਸੀ, ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਹੋਣੇ ਨੇ 18-19-20-20 ਸਾਲ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ 4-4, 5-5 ਸਾਲ ਦੇ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਓਹੀ ਦੇਖਣ ਆ ਗਏ ਸੀ। ਇਥੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਬੜੀ ਏਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਇਹ ਕੰਮ ਏਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਾਮ ਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੀ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਫੇਰ ਇਥੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗੇ, ਦੋ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਲੱਗੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਜੁੜ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਐਨੇ ਬਣ ਗਏ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਇਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਸੰਗ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਹੋਰ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਸੋ ਜਦੋਂ

ਪੁੰਨ ਜਾਗਦੇ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਵੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਇਕ ਬੜੀ ਅਮੋਲਕ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮਧੇਨ (ਗਊ) ਹੈ, ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਵੱਟੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਜਾਤ ਰੁਖ ਹੈ। ਪਾਰਜਾਤ ਰੁੱਖ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਉਸ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਫਲਾਣੀ-ਫਲਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਚਿੰਤਾਮਨ ਵੱਟੀ ਹੈ ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਐਨਾ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਐਨਾ ਸੋਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ, ਆਹ ਖਾਲੀ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਸੀਰ ਤੇ ਤਾਕਤ ਹੈ।

ਕਾਮਧੇਨ ਗਊ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਮੰਗ ਲਓ, ਜੇ ਮੰਗੋ ਗੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੰਦਰ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨੇ, ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਵਿਚ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਕਰੋੜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਕ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਸਮਝਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਖਪ ਖਪ ਕੇ ਮਰਦੀ ਹੈ, ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਖਪਦਾ ਹੈ ਹੱਥ ਕੁਝ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਇਕ ਤਾਂ ਓਹ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਜੇ ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵੀ ਮੰਗੋ ਓਹੀ ਕੁਝ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਲਈ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੈ ਲਗਿਆ ਕਫਿ ਰਤਨੁ ਦੇਵੈ ਪਰਗਾਸਿ॥

ਅੰਗ - 40

ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਰਤਨ ਦਾ ਨਾਂ 'ਨਾਮ' ਹੈ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ॥

ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੋ॥

ਅੰਗ - 81

ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲੈ ਲਓ ਨਾਮ ਪੱਲੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਆਖੇ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਦੇਵ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਦੇਵ ਲੋਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ। ਸਵਰਗ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਦੇਵ-ਲੋਕ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਨੇ। ਜਿਥੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ, ਉਥੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਲੇਖ ਬਦਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਅਪੜਦਾ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ, ਉਥੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਓਥੈ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੂਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ॥

ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲੀ ਹੋਵੈ ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀ ਵਾਰ॥

ਅੰਗ - 1281

ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਪੱਲੇ ਹੈ ਉਹ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ॥

ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ॥ ਅੰਗ - 186

ਜਿਸ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਦਰਗਾਹਾਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਔਲਾਦ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਉਹ ਲੇਖ ਲਿਖਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਲਮਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਚਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਹਿਲੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਲੇਖ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਰਮ ਕੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਕਰਮ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥

ਅੰਗ - 748

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਮੇਟਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛਡਾਵੈ ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੂਟੈ ਮੋਹਿ॥

ਏਕ ਸਮੈ ਮੋ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ

ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੋ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥ ਅੰਗ - 1252

ਸੋ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ

ਆ ਜਾਵੇ। ਨਾਮ ਆਉਂਦਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ -

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ।

ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।

ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਂਦ ਨ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।

ਪੀਹਣਿ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਢੋਵਣਾ।

ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 3/18

ਇਹ ਸੇਵਾ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਰੀ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਕਿਵੇਂ? ਕਹਿੰਦੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਕਰੇ, 'ਮੈਂ' ਧਾਰ ਕੇ ਨਾ ਕਰੇ, ਮੈਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਰੇ -

ਗੁਰ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਰਹੈ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਮਨ ਮਹਿ ਸਹੈ॥ ਅੰਗ - 286

ਕਿੱਡੀ ਵੀ ਔਖੀ ਹੋਵੇ, ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸਹਿ ਲਵੇ ਆਗਿਆ -

ਆਪਸ ਕਉ ਕਰਿ ਕਛੁ ਨ ਜਨਾਵੈ॥ ਪੰਨਾ - 286

ਇਹ ਨਾ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਬਣ ਗਿਆ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸਦ ਧਿਆਵੈ॥ ਅੰਗ - 286

ਸਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ॥ ਅੰਗ - 286

ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਹੈ, ਫੁਰਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, 'ਮੈਂ' ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਚ ਦੇਵੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ।

ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ॥ ਅੰਗ - 286

ਉਸਦੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ॥

ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ॥ ਅੰਗ - 286

ਜਿਹੜਾ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਾਮਨਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲਗਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਰਤਨ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਨਾਮ। (ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 55 ਤੇ)

ਨਿਮਖ ਸਿਮਰਤ ਜਿਤੁ ਛੁਟੈ (ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੁਲਾਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 20)

ਇਕ ਸੰਤ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸੁਹਣੀ ਕਥਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ, ਕਥਾ ਸੁਣ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਦਰਖੱਤ ਥੱਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਵਾਸਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੱਹਲਾ ਵਿਚ ਚਲ ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਲਓ, ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਆਪ ਦੇ ਉੱਤੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।

ਰਾਜਾ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਦੇਖੋ ਰਾਜਾ ਇਹਨਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੈ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਲੇਕਿਨ, ਰਾਜ ਅੰਨ ਖਾਂਦੇ ਖਾਂਦੇ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਨੌ-ਲੱਖਾਂ ਹਾਰ ਭੁੱਲ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਹਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਨੌ-ਲੱਖਾਂ ਹਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ 9 ਲੱਖ ਹੁਣ ਦੇ 9 ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਬਈ ਇੰਨਾ ਕੀਮਤੀ ਹਾਰ। ਹਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਥੈਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਨਹਾਇਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਨਾ। ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੌੜਿਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੱਕ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। 10 ਕੁ ਵਜੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਅਖੀਰ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ bathroom ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਗਈ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਹਾਰ ਗਾਇਬ। ਪੁੱਛ ਪਛਾਈ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚੁਕਿਆ ਨਹੀਂ।

ਅਖੀਰ ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੋਣਾ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉ। ਆਪ ਆ ਗਿਆ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਗਾਇਬ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੰਤ ਜੀ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਿਪਾਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਤਾਂ 2 ਵਜੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਮੁੜਕੇ

ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹੀ ਚੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ ਹਾਰ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਇੰਨਾ ਮਾੜਾ ਸੰਤ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਇਕ ਹਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਆਸਤ ਹੀ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਤਪ ਕਰਾਂ, ਇਹ ਸੰਤ ਕੁਝ ਦੇਰ ਰਾਜ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਹ ਸੰਤ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਮਾੜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਕ ਹਾਰ ਤੇ ਹੀ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਹ ਸਟੇਟ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਾਲੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ। ਪਹਿਲੇ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਆਹ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਵੀ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵੇਲੇ ਸੀ।

ਉਥੇ ਇਕ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬੀਆ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹੁੰਦਾ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਠਹਿਰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ 'ਚ ਆਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਸੰਤ ਜੀ! ਦੇਖੋ ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਵਾਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਕੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋ।”

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਦੁਆਬੀਆ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈ, ਫਿਰ ਨਿਰਣਾ ਕਰੀ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਕੀ ਗੱਲ?”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ।”

ਉਹ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕੀਤਾ ਨਹੀ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ। ਤੜਕੇ ਹੀ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇ ਦੇਣਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਛ ਦੇ ਦੇਣਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਲੋਹੇ ਦੀ ਮਿੱਲ ਵਿਚ ਮੁਨੀਮ ਸੀ, ਉਹ ਸੇਠ ਬੇਅੱਲਾਦ ਸੀ, ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ, ਸ਼ਰਾਬ ਬਹੁਤ ਪੀਂਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਇੰਨੀ ਪੀਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਰਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਤੇ

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਛਲ ਖੇਡਿਆਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ। General Power of Attorney ਲੈ ਲਈ, ਉਹ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚੇ ਉਹਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਾ ਲਏ, ਵਿਚੇ ਹੀ Sale Deed ਦੇ ਕਰਵਾ ਲਏ।

ਅਖੀਰ ਅਸੀਂ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਾ ਲਈ, ਪੈਸਾ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਮਿੱਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੇਠ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਕਰਾਂ। ਸੇਠ ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੁਨੀਮ ਤੂੰ ਤਾਂ ਇਉਂ ਕਰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਮੈਂ ਮਾਲਕ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਤੇ ਕਿਧਰੋਂ ਮਾਲਕ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਾਲਕ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਾ ਤੂੰ ਨਿਕਲ ਬਾਹਰ, ਮੈਂ ਮਿੱਲ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰਾ ਲਈ ਹੈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ।

ਦੁਆਬੀਆ ਸਾਹਿਬ ਉਸਦਾ ਅਸਰ ਇੰਨਾ ਪਿਆ ਸੇਠ ਤੇ ਕਿ ਹਉਕੇ ਲੈ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ, heart fail ਹੋ ਗਿਆ ਉਹਦਾ। ਮਿਲ ਮੇਰੀ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸੇਠ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਘਰ 10 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਸੁਨੱਖਾ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ। ਸੇਠ ਅਸੀਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸੇਠ ਜੀ ਆਪ ਮਿੱਲ ਇਹਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਕਰ ਗਏ ਨੇ। ਬਦਨਾਮੀ ਸਾਡੀ ਹੋਈ ਕੋਈ ਨਾ।

ਜਦ 18 ਸਾਲ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਟੀ.ਬੀ. ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ, ਇਵੇਂ ਉਦੋਂ ਟੀ.ਬੀ. ਦਾ ਇਲਾਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ, ਏਡਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਐਸੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਬਾਹਰੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਾਇਆ, ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਖਰਚਿਆ ਪਰ ਮੁੰਡਾ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਇਆ ਅਖੀਰ ਪੈਸਾ ਮੁਕ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਘਰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਮਿੱਲ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਕ ਗਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਹੱਸਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡਾ ਮੁੰਡਾ ਠੀਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਈ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਬੇਟਾ! ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।” ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ “ਮੈਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਪੁਛਣੀਆਂ ਨੇ, ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੱਸਾਂਗੇ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਉਂ ਦੱਸੋ ਪਿਤਾ ਜੀ ਇਹ ਮਿੱਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸੀ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਹੀਂ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕੀਹਦੀ ਸੀ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫਲਾਣੇ ਸੇਠ ਦੀ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਲਈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹਾਂ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਫਿਰ ਸੇਠ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਹ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਫਿਰ ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਕਦੋਂ ਆਇਆ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “10 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਤੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹੁਣ ਇਹ ਦੱਸੋ ਮਿੱਲ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਬਚਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਵਿਕ ਗਿਆ, ਘਰ ਵੀ ਵਿਕ ਗਿਆ, ਗਹਿਣੇ ਵੀ ਵਿਕ ਗਏ, ਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਫਿਰ ਹੱਸਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਬੇਟਾ! ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਹੱਸੀ ਜਾਂਦੈ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅੱਜ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅੱਜ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਮੈਂ ਉਹੀ ਸੇਠ ਹਾਂ, ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਬਦਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪੂਰਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮਰ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਚੱਲਿਆ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਨਾ ਜਿਹੜੀ ਇਸਨੇ ਧੋਖਾ ਜਿਆਦਾ ਕਰਿਆ, ਇਹ ਅੰਨੀ ਹੋ ਕੇ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰੇਗੀ ਤੂੰ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਫਿਰੇਗਾ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਬੇਟਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਹਿ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਲਿਆ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ, ਉਹੀ ਸੇਠ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਜਿੰਨਾ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸਿਆ ਮੈਂ ਸਭ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਉਹਦੇ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ

ਗਿਆ। ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਤੇ ਤੇਰਵੇ ਦਿਨ ਜਦ ਸਾਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਵਾ ਚੱਕ ਲਿਆਇਆ, ਉਹਦੇ ਵਿਤ ਸਰੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਤਵੇ ਨਾਲ ਰਗੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਤੇ ਲਗਾ ਲਏ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਸਾਰੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸੇਠ ਜੀ! ਇੰਨਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਇੰਨਾ ਅਫਸੋਸ ਨਾ ਕਰੋ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਅਫਸੋਸ, ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਦੇਣਾ ਕਿ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਮੈਂ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਦੁਆਬੀਆ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਫਿਰਦਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਧੂ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਦਾ ਫਿਰਦਾ, ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਫਲ ਭੋਗਿਆ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਦਦੈ ਦੋਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੋਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ॥

ਜੋ ਮੈ ਕੀਆ ਸੋ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ॥

ਅੰਗ - 433

ਕਰਮ ਦੇਣਾ ਪਿਆਰਿਆ, ਲੇਖੇ ਦੇਣੇ ਔਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਕਾਲੇ ਲੇਖ ਨਾ ਲਿਖੀ ਓਏ ਮਨਾ

ਮੇਰਿਆ, ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਔਖਾ ਹੋਜੁਗਾ॥

ਫਰੀਦਾ ਕਾਲੇ ਮੈਡੇ ਕਪੜੇ ਕਾਲਾ ਮੈਡਾ ਵੇਸੁ॥

ਗੁਨਹੀ ਭਰਿਆ ਮੈ ਫਿਰਾ ਲੋਕੁ ਕਹੈ ਦਰਵੇਸੁ॥

ਅੰਗ - 1381

ਫਰੀਦਾ ਜਨ੍ਹੀ ਕੰਮੀ ਨਾਹਿ ਗੁਣ ਤੇ ਕੰਮੜੇ ਵਿਸਾਰਿ॥

ਮਤੁ ਸਰਮਿੰਦਾ ਥੀਵਹੀ ਸਾਂਈ ਦੈ ਦਰਬਾਰਿ॥

ਅੰਗ - 1381

ਐਸਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ ਜਦੋਂ ਭੋਗਣਾ ਪਵੇ ਫਿਰ ਰੋਵੇ, ਕੁਰਲਾਵੇ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ 18 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ 45 ਲੱਖ ਬੰਦਾ ਜੋ ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ, 10 ਬਚੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ 10 ਘੱਟ 45 ਲੱਖ ਬੰਦਾ 18 ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਮਰ ਗਿਆ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੁੱਧ ਤਾਂ ਯੁੱਧ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਹੈ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਜੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ

ਸੀ, ਝੂਠ ਵੱਲ ਖੜੇ ਸੀ, ਝੂਠ ਵੱਲ ਖੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਪਰ ਬੜਾ ਮਹਿੰਗਾ ਸੱਚ ਝੱਲਿਆ। ਹੁਣ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਪਰਚੋਣੀ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹਦਾ ਦਿਲ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੁਰਿਆਈ ਬੜੀ ਜਬਰਦਸਤ ਸੀ, ਉਹ ਇਤਜਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਾਂਡਵ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੀਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨੇ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਦੁਰਯੋਧਨ ਗੁਰਜਾ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ। ਤਕੜਾ ਬਹੁਤ ਸੀ ਇਹ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਕਿ ਇਹਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀ ਹੈ, ਜਾਣਾ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੁੱਤ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਲੋਹੇ ਦਾ ਹੁਣੇ ਹੀ, ਭੀਮ ਦੇ ਕੱਦ ਦਾ, ਇੰਨਾ ਹੀ ਲੰਬਾ ਇੰਨਾ ਹੀ ਚੌੜਾ। ਬੁੱਤ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁੱਤ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ। ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਨੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਅੰਨਾ ਸੀ ਉਹ।

ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਦ ਭੀਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬੁੱਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲ ਪੈ। ਉਹਦੇ ਪਿਛੇ ਬੋਲਦੈ। ਜਦ ਉਸਨੇ ਭੀਮ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਬੁੱਤ ਅਗੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਚਿੱਬਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭੀਮਸੈਨ ਬਚ ਗਿਆ, ਉਹਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਅਜੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਰਹਿ।

ਜਦ ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਦੇਖ ਰਾਜਨ! ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਇਕ ਨੇ ਹਾਰਨਾ ਸੀ, ਇਕ ਨੇ ਜਿੱਤਣਾ ਸੀ, ਤੇਰੇ ਲੜਕੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਹਾਰ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਾਂਡਵਾਂ ਵੱਲ ਸੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜਿੱਤ ਗਏ, ਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪਰਚੋਣੀ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹਾਂ ਤੇਰੀਆਂ 100 ਨੂੰਹਾਂ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਬੱਚੇ ਯਤੀਮ ਹੋ ਗਏ, ਰਾਜ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚੋਂ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਇਹ ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਆਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਜਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਖਰਚ ਮਿਲੇਗਾ, ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ, ਇਥੇ ਰਹੋ।”

ਪ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਠੀਕ ਹੈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰੰਜਸ਼ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਮਰੇ ਦਾ, ਉਹ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਗਏ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਪਿਠ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਉਹਨਾਂ

ਨੇ, ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਲੜੇ ਨੇ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਜਾਇਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ।”

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਾਜਨ! ਪਰ ਨਜਾਇਜ਼ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ, ਤੇਰਾ ਕਰਮ ਹੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਹੈ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ॥

ਕਰਮ ਤੇਰਾ ਸੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ 100 ਜਨਮ ਤੱਕ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਮਾਦਰੂ ਅੰਨਾ, ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਚਾਨਣੇ ਨਾਲ ਮੈਂ 100 ਜਨਮ ਪਿਛਲਾ ਵੇਖ ਲਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਦਿਖਾ ਦਿਓ।”

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “107ਵਾਂ ਜਨਮ ਦੇਖ।”

ਜਦ 107ਵਾਂ ਜਨਮ ਵਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਜਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਕੀਨ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਵਰਚੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਕਿਤੋਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੰਸ ਪਾਲੇ ਹੋਏ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲਵੇ। ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦ ਹੈ, ਰੋਜ਼ ਇਹੀ ਬਣਾਇਆ ਕਰੋ। 100 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 100 ਬੱਚਾ ਖਾ ਲਿਆ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਤੋਂ ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੰਸ ਤੇ ਸਾਰਸ ਦੋ ਜਾਨਵਰ ਨੇ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਿਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਬਾਂਦਰ ਬਾਂਦਰੀ ਜੋ ਬੱਚਾ ਮਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਦੂਸਰਾ ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੋਹ ਰੱਬ ਨੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਐ ਇਹਨਾ ਨੂੰ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਕਿ ਬੱਚੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹੱਲਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਘੁੰਮ ਕੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਾਜਨ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਦੱਸ, ਇਹ ਕਰਮ ਤੂੰ 107ਵੇਂ ਜਨਮ ਵਿਚ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਇਹਦਾ ਫਲ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਮਿਲਿਆ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! 106ਵੇਂ ਜਨਮ ਵਿਚ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਰਾਜਨ! ਉਦੋਂ ਪੁੰਨ ਖੜੇ ਸੀ ਰਸਤੇ ਵਿਚ, ਪੁੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦ ਪੁੰਨ ਖਤਮ ਹੋਏ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਚੱਕੀ ਚੱਲ ਪਈ।”

ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਲਓ ਜੀ ਇਹ ਇੰਨੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ, ਇਹਨੂੰ ਫਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਇਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਵੀ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਹੁੰਦਾ। ਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਦੇ ਵੀ -

ਭੋਗੇ ਬਿਨ ਭਾਗੇ ਨਹੀਂ ਕਰਮ ਗਤੀ ਬਲਵਾਨ॥

ਉਹ ਤਾਂ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਜਮਾਂਦਾਰੂ ਅੰਨਾ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?”

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “104ਵਾਂ ਜਨਮ ਦੇਖ।

104 ਜਨਮ ਵਿਚ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਤੇ ਅੱਕ ਦੇ ਉਤੋਂ ਹਰਾ ਟਿੱਡਾ ਫੜ ਲਿਆ, ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਫੜ ਲਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੱਚੇ ਧਾਗੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਡਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਪਤੰਗ ਉਡਦੀ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ ਵਾੜ ਵਿਚੋਂ ਸੂਲ ਤੋੜੀ, ਦੋਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਰ-ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਕੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਉਹ ਤੜਫ ਤੜਫ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਕਿਉਂ ਰਾਜਨ! ਕਰਮ ਚਾਹੇ ਛੋਟਾ, ਚਾਹੇ ਵੱਡਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰਿਆ ਭੋਗਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਆਦਮੀ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਨੇਕ ਕਰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਾੜੇ ਕਰਮ ਵੀ ਕਰਦੈ, ਦੋਹੇ ਕਰਮ ਚਿੰਬੜਦੇ ਨੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਕਿਉਂ ਭੂਮੀਆ ਕਿੰਨੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰੇ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਜਦ ਤੋਂ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ, ਤਦ ਤੋਂ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਉਹ ਕਰਮ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਪਏ ਨੇ ਜਮਾ, ਤੇਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੁਭਾਅ, ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈਣੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਜਿੰਦੇ ਰੋਵੇਗੀ ਤੇ ਰੋ ਰੋ ਪਛੋਤਾਵੇਂਗੀ,

ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬਣੇ -2, 4.

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਿਝ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ॥

ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 464

ਕਹਿੰਦੇ, “ਭੂਮੀਆ ਆਹ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਪਿਆਰਿਆ ਜਦ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦੈ।

‘ਚਲਦਾ’

ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਯੋਗੀ ਦਾ ਸੰਗ (Walking With Himalayan Master)

ਡਾ. ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਬਿਰਤੀ

ਜੀਵਨ ਸਮਰੂਪਤਾ ਨਾਲ ਜੀਓ, ਜੋ ਕਰੋ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ, ਪੂਰੀ ਸੁਰਤੀ ਲਗਾ ਕੇ ਕਰੋ, ਜੋ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਓ, ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਘੜੀ ਜੋ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਉਹ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਧੋਅ ਹੈ। ਕਦੀ ਇਹ ਨਾ ਸੋਚੋ, ਮੈਂ ਜੋ ਹੁਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਜੋ ਕੱਲ੍ਹ ਕਰਾਂਗਾ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਚਾ ਕਰਨ, ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤੱਤ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਨ। ਨਖੇਪੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਸ਼ੁਧ ਪਵਿੱਤਰ ਵਿਚਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਲਈ ਔਸ਼ਧੀ ਹਨ। ਜੇ ਮਨ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇ, ਉਦਾਸ ਹੋਵੇ, ਮਨ ਵਿਚ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੋਗੇ। ਅਨੰਦ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਖੁਸ਼ੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਖੁਸ਼ੀ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਰ ਪਲ ਤੁਸੀਂ ਅਨੰਦ ਮਾਣੋ, ਘਬਰਾਓ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਤੱਤ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਹੀ ਤੱਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖੋਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਮੁਸਕਰਾ ਸਕੋਗੇ, ਹੱਸ ਸਕੋਗੇ। ਜੀਵਨ ਆਦਰਯੋਗ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਸਬੰਧ ਆਦਰਯੋਗ ਹਨ, ਅਨਮੋਲ ਹਨ। ਜੋ ਤੱਤ ਜੋ ਆਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਦਾ ਇਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ, ਪਿਆਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਚਾਨਣ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਇਸ ਚਾਨਣ ਦੇ ਸਮੁੰਹ ਨਾਲ, ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋੜੋ।

ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਡੀਊਟੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੋਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਥਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੰਮ ਕਦੀ ਵੀ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਵੀ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਬਾਰੇ ਨਾ ਸੋਚੋ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਸੁਆਰਥ ਕਾਰਜ ਕਰਨੇ ਸਿੱਖ ਜਾਓਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ ਚੌਦਵਾਂ

ਹੌਨਸਡੇਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ

ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਐਨ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕੀ ਮੈਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਕ ਇੰਚ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਉਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੋਈ ਬੇਚੈਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।

ਦਸੰਬਰ ਦੀ 11 ਤਰੀਕ 1977 ਨੂੰ ਇਕ ਥੱਕਿਆ ਟੁੱਟਿਆ ਕਾਫਲਾ ਬਰਫ ਪੈਂਦੀ ਅਤਿ ਦੀ ਠੰਢ ਵਿਚ ਹੌਨਸਡੇਲ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਵੱਕੜੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਐਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਹੋਰ ਜਿਹੜੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਗਲੈਨਵਿਊ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲੇ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਆ ਗਏ ਸੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆ ਕਹਿਣ ਲਈ ਬੁਝੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ 16 ਘੰਟੇ ਗੱਡੀ ਚਲਾ ਕੇ ਆਏ ਸੀ, ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਥਰੀਸਾ ਨੂੰ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਰਸੋਈ ਸਾਫ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਗੈਸ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਰਗੜ ਰਹੇ ਸੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸਟੂਲ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਦੱਸਣ ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਕੇਅਰਟੇਕਰ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਬੁਚੜਖਾਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹਿਰਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੇ, ਉਹ ਇਥੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਬੁੱਚੜ ਨੂੰ ਬਦ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਰਗੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਂਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਛੱਡਾਂਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਪਰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਾਫੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਬੱਸ ਕਰੋ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਓ।

ਅਸੀਂ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਵੜ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਬਿਸਤਰੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਠੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਥਰੀਸਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੂਟਕੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦੇਵੋ ਉਹ ਸਾਡੀ ਹੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਆ ਰਹੇ ਸੀ।

ਕੈਸੀ ਹੋਵਰਡ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਹੌਨਸਡੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਚਾਲੂ ਕਰਾਇਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਰੀ ਥਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ ਕੀਤੀ। ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਇਥੇ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਥਾਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਥੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕੈਸੀ ਨੇ ਟਰੱਕ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਸੀ ਖਰੀਦਿਆ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਭਾਂਡੇ ਗੱਦੇ, ਡੈਸਕ, ਲੈਪ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੀਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਸੀ ਅਸੀਂ ਲੈ ਲਿਆ।

ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸਕੂਲ ਨੇ ਸੱਤ ਰੰਗਾ ਪੇਂਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਰਚ ਕੇ ਸਫੇਦ ਰੰਗ ਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ। ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਜੰਗਾਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਔਜ਼ਾਰ ਕੱਢੇ, ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਛੱਤੇ ਸਾਫ ਕੀਤੇ, ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਘਰ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੋਤੜੇ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਕੱਢੇ ਤੇ ਸਾਫ ਕੀਤਾ। ਖਾਲੀ ਡੱਬੇ ਗਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਸਾਰਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਦੇਖਿਆ ਕਿਤੋਂ ਖਰਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਛੱਤਾਂ ਦੇਖੀਆਂ, ਕੋਈ ਚੌਂਦੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਪਰਨਾਲੇ ਸਾਫ ਕੀਤੇ ਦੇਖੇ ਜਿਥੋਂ ਟੁੱਟੇ ਪਏ ਸੀ ਉਹ ਜੋੜੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਦਰੀਆਂ ਵਿਛਾਈਆਂ। ਉਚਾ ਉਚਾ ਘਾਹ ਜਿਹੜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਉਹ ਕੱਟਿਆ, ਸਾਫ ਕੀਤਾ। ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਸੀ ਪਰ ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਓਸ ਸਾਲ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਭਾਰਤ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਹੌਨਸਡੇਲ ਆ ਗਏ, ਸਾਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੇ ਸਾਡੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧਾਉਂਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਲਾਉਣਾ, ਓਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੌਖੀ ਤੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਫਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਚਾ ਬੋਲਦੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਸ ਸਕਦੇ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋੀ ਲਾਭ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਕਦੀ ਵੀ ਰੋਹਬ ਪਾਉਣਾ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੀ। ਜੋ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੱਢਣੀ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਧੀਰਜ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਸਤੀ ਨੂੰ ਝੇਲਣਾ। ਮੈਂ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੈਂ ਕਦੀ ਵੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।

ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਮੈਂ ਆਦਮੀਆਂ ਵਾਲੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਫਲੈਟ ਪੂਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਦੋ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਸਟੋਰ ਦੇ ਨਾਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਕੁਰਸੀਆਂ ਡਿੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਸੀ। ਤੇ ਮੇਰਾ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਸੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪਲੰਘ ਇਕ ਨਵੇਂ ਆਏ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਭੁੰਜੇ ਹੀ ਬਿਸਤਰੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਉਤੇ ਜਿਹੜੇ ਕੰਬਲ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਉਹ ਅਸੀਂ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ। ਥਰੀਸਾ ਵਾਸਤੇ ਰਹਿਣਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਗੁਸਲਖਾਨਾ ਠੀਕ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਟੱਬ ਵੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਉਥੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਤਾਂ ਹਸਦਿਆਂ ਹਸਦਿਆਂ ਇਕ ਦਿਨ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਮੇਰੇ ਦੋ ਅੱਧੇ ਸਵਾਮੀ ਹਨ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਿੰਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਪਰ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਸੀ, ਤੀਸਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਬਾਇਓਫੀਡਬੈਕ ਦਾ ਕਮਰਾ ਸੀ, ਵੱਡੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮੀ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਦੇ। ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕਮਰੇ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਸੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕਮਰਾ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਲਈ ਕਮਰੇ ਸੀ। ਦੂਸਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਕਮਰੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਲਈ ਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ, ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਲੱਕੜੀ ਦੇਖਦਾ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਐਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਸੋਚਦਾ ਉਸ ਲਈ ਮਨਸੂਬੇ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਪਲੈਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਕਿਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚਦਾ ਕਿਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਫੁਹਾਰੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਪਲੈਨ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਮੇਰੀ ਮਨ ਪਸੰਦ ਥਾਂ ਚੀੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪਿਛੇ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਸਾਰੀ ਘਾਟੀ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਦਿਸਦੀ ਸੀ ਮੈਂ ਉਤੋਂ ਤੀਹ ਮੀਲ ਦੂਰ ਤਕ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਇਕ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਸਦਾ ਹੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਖਾਣੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਉਸ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹੈ ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰਮਣੀਕ ਸਥਾਨ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੜੇ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿਹੜਾ ਹੈ, ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਉਹ ਰਮਣੀਕ ਸਥਾਨ। ਮੈਂ ਹਸਦੇ ਹਸਦੇ ਕਿਹਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਜਿਥੇ > ਮੈਂ ਬੜੇ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

ਹਰ ਕੋਈ ਦੁਬਿਧਾ ਜਿਹੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬੜਾ ਉਚੇਚਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸਿਆ।

ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਜਾਓ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਦੇਖੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ, ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਹੋਰ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਥੋੜੀ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਸ ਪਹਾੜੀ ਨੂੰ Sound of music Hill ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਸਿੱਖ

ਲਿਆ ਕਿ ਆਤਮਾਵਾਂ ਕਿਵੇਂ ਸਚਾਈ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

1978 ਮਾਰਚ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਅਸੀਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕਮਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ ਉਪਰੰਤ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਏ ਤੇ ਉਹ ਨਵੀਨ ਵਿਦਿਆ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਵਸਥ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਾਢ ਜਿਸਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ Holistic health ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਬੜੇ ਹੀ ਉਤਾਵਲੇ ਸੀ।

ਬਸੰਤ ਦਾ ਮੌਸਮ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਬੜੇ ਹੀ ਚੁਸਤੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਸੈਰ ਕਰਦੇ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਥੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਹਰ ਕੋਈ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੁੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਫੇਰ ਵੀ ਹਰ ਕੋਈ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ। ਸੈਰ ਕਰਦੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਇਹ ਕਰੋ, ਇਥੋਂ ਸਾਫ ਕਰੋ ਇਥੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਲਗਾਓ ਇਥੇ ਨਵੀਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਬਾਹਰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦਸਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ, ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੀ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਆਪ ਉਗਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸ਼ਹਿਰ ਗਏ ਤੇ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖਾ ਆਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵੇ ਲਈ ਹੀ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰ ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਥੇ ਦੇ ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਕੇ ਯੋਗ ਤੇ ਬੋਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੱਸਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਫੁੱਲ ਲਗਾਏ, ਥਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਬਰੀਸਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਬੜੀ

ਸੁਚੱਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ, ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ ਘਾਹ ਲਗਾਇਆ। ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਸਵੇਰੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰੀਸਾ ਨੇ Y.M.C.A ਵਿਚ ਯੋਗਾ ਸਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਹੋਰ ਸਾਡੇ ਦੋਸਤ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਏ ਤੇ ਆ ਕੇ ਆਸ਼ਰਮ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਤੇ ਮੈਂ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਜਿਥੇ ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸੀ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੀ ਇਥੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ? ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁਛਿਆ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਆਸ਼ਰਮ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬੱਚਿਓ ਯਥਾਰਥ ਵਿਚ ਆਓ, ਪੈਕਟੀਕਲ ਗੱਲ ਕਰੋ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਤਿਆਗੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਹਨ ਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਮਾਜ ਬਣਾਣਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ। ਮੈਂ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਫਲਦੀ ਫੁਲਦੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਸਕੀਏ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਆਸ਼ਰਮ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪੂਰਬ ਤੇ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਥਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਯੋਗੀ ਹਨ, ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਯੋਗੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਜਦੋਂ ਟੁਰ ਰਹੇ ਸੀ ਚੀੜ੍ਹ ਦਿਓਦਾਰ ਦੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਵਲ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਦੇਖੋ ਇਹ ਰੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਝੜ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਰੁੱਖ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਇਸ ਤੇ ਦੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕੁਦਰਤ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ

ਛੇਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਉਸ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਛਾਂਗ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਉੱਚੀ ਪੌੜੀ ਮੈਂ ਲਈ ਤੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਹੋ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਲਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ।

(ਪੰਨਾ 47 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਐਸਾ ਜਗੁ ਦੇਖਿਆ ਜੁਆਰੀ॥

ਸਭਿ ਸੁਖ ਮਾਰੈ ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰੀ॥

ਅੰਗ - 222

ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੱਲ ਕੇ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਫੇਰ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਰਤਨ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਆਪ ਵੀ ਸੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 101 ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, 24 ਦਾਦਕਿਆਂ ਦੀਆਂ, 20 ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੀਆਂ, 16 ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, 12 ਜਿੱਥੇ ਲੜਕਾ ਲੜਕੀ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, 11 ਜਿੱਥੇ ਭੈਣ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, 9 ਜਿੱਥੇ ਭੂਆ ਹੈ ਤੇ 8 ਜਿੱਥੇ ਮਾਸੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 101 ਕੁਲਾਂ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਰਤਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਉਹ ਐਡਾ ਮਾਲਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦਰਗਾਹ ਉਸ ਦਾ ਆਦਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਕੁੱਤੇ-ਬਿੱਲੇ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸੀ, ਭੂਤ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦ ਹੈ ਨੇ ਤੇ ਤਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਰੂਹਾਂ ਭਵਜਲ ਤੋਂ।

ਸੋ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਜਲ ਮਿਲਣਾ, ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਇਹ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ - ਜਪੁਜੀ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ ਪੰਨਾ - 49)

ਜਪੁਜੀ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਭੇਖ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਦਰ ਦੇ ਗੁਣ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਜੋਗੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਲੌਰ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ, ਮੰਗਣ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਖੱਪਰ ਅਤੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਝੋਲੀ ਲਟਕਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਗੋਹੇ ਦੀ ਸੁਆਹ ਮਲਦੇ ਹਨ, ਟਾਕੀਆਂ ਵਾਲੀ ਗੋਦੜੀ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਡੰਡਾ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਭੇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਘਰ ਘਰ ਮੰਗਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੇ 'ਆਦੇਸ' ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਭੇਖ, ਖਿੰਬਾ, ਮੁੰਦਰਾ, ਝੋਲੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਿੱਥ ਮਿਟਾਣ ਵਿਚ ਕਦਾਚਿਤ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੂੜ ਦੀ ਪਾਲ ਤੋੜਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਅੰਦਰ ਦੀ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ, ਮਿਹਨਤ, ਧਿਆਨ, ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ।

ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਥਿਭੁਤਿ॥
ਖਿੰਬਾ ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ ਜੁਗਤਿ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ॥
ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ॥
ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥
ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥੨੮॥
ਅੰਗ - 6

ਹੋ ਜੋਗੀ! ਬਲੌਰ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਤੋਖ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਹਿਨ, ਮੰਗਣ ਜਾਣ ਲਈ ਖੱਪਰ ਤੇ ਝੋਲੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਰ ਦਰ ਮੰਗਣਾ ਉਤਮ ਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਖੱਪਰ ਤੇ ਝੋਲੀ ਬਣਾ, ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰ ਤਾਕਿ ਦਰ ਦਰ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਖਤਰੀ ਹੋਵੇ, ਅੰਦਰ ਟਿਕਾਉ ਆਵੇ।

ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਸੁਆਹ ਮਲ ਕੇ ਕੰਚਮ ਕਾਇਆਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਨਾ ਕਰ, ਇਹ ਹਰਿਮੰਦਰ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ, 'ਧਿਆਨ' ਦੀ ਸੁਆਹ ਮਲ। ਮੌਤ ਦਾ ਭਉ (ਡਰ) ਤੇਰੀ ਗੋਦੜੀ ਹੋਵੇ। ਸਦਾ ਮੌਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਜੁਗਤਿ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰ, ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਧਾ ਲਿਆ, ਪ੍ਰਤੀਤ ਨੂੰ ਡੰਡਾ ਬਣਾ। ਜੋਗ ਦੇ 12 ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 'ਆਈ ਪੰਥ' ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ

ਮਿੱਤਰ ਸਮਝ, ਇਹ ਅਸਲ ਆਈ ਪੰਥ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਨਹੀਂ, ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਹੈ। ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ 'ਆਦੇਸ' (ਪਰਣਾਮ) ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਣ ਕਰ, ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰਮਲ, ਸੁੱਧ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਿ (ਮੁੱਢ) ਨਹੀਂ, ਜੋ ਨਾਸ-ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਇਕ ਰਸ ਵਿਆਪਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗਲੀ ਪਉੜੀ 29 ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਜੋਗੀ! ਬਾਹਰਲੇ ਭੰਡਾਰੇ ਕੇਵਲ ਉਦਰ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਖਾਵੇ ਮਾਤਰ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਤੇ ਸਰਬ ਭਰਪੂਰਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਅਸਲ ਭੰਡਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਆਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਇਹ ਹੀ ਅਸਲ ਚੂਰਮਾ ਹੈ। ਦਇਆ ਇਸ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਭੰਡਾਰੇ ਦੀ ਵਰਤਾਵੀ ਹੋਵੇ। ਜੋਗੀ ਭੰਡਾਰਾ ਖਾਣ ਵੇਲੇ ਇਕ ਨਾਦੀ ਵਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗਲ ਵਿਚ ਲਟਕਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਹਰੀ ਨਾਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣ ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਘਟਾਂ ਵਿਚ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਜੀਵਨ-ਰੋ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਭੰਡਾਰਾ ਛਕਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਅਨਹਦ-ਨਾਦ ਨੂੰ ਸੁਣ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਨਾਥਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਨਾ ਜਾਣ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਥ ਸਮਝ ਜਿਸ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਟੁੱਟ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਤੇਰੀ ਵਿੱਥ ਮਿਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੋਗ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤੂੰ ਜੋ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਇਹ ਵਿਅਰਥ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸੁਆਦ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਿਧੁ ਹੋਵਾ ਸਿਧਿ ਲਾਈ ਰਿਧਿ ਆਖਾ ਆਉ॥
ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ਬੈਸਾ ਲੋਕੁ ਰਾਖੈ ਭਾਉ॥
ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ॥
ਅੰਕ - 14

ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸੰਜੋਗ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਜੋਗ ਸੱਤਾ, ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਇਕ ਟੱਬਰ ਵਿਚ ਆ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੀਵਨ-ਭਰ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਰਜਾ ਵਿਚ ਵਿਛੜ

ਵਿਛੜ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਇਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖ ਦੁਖ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਦਰੋਂ ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ (ਆਦੇਸ) ਕਰੋ ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਸ਼ੁਧ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਇਕ ਸਮਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

*ਭੁਗਤਿ ਗਿਆਨੁ ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ
ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ ਨਾਦ॥
ਆਪਿ ਨਾਥੁ ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ
ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ ਸਾਦ॥
ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ
ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ ਭਾਗ॥
ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥
ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ
ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥੨੯॥*

ਪਉੜੀ 30 ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਵਾਣਿਤ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਸੰਘਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਲੀ ਮਾਇਆ ਕਿਸੇ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੂਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਜਨਮੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਘਰਬਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 'ਬ੍ਰਹਮਾ', ਇਕ ਭੰਡਾਰੇ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਅਰਥਾਤ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਕ ਕਚਹਿਰੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸੰਘਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਵ। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਨਹੀਂ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਹੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਕਰਤਾ, ਭਰਤਾ ਤੇ ਹਰਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਹੱਥ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤਾਂ ਸਭਨਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਐਸੇ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਧ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਸਭ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ, ਨਾਸ਼ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਇਕ ਸਰੂਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

*ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ॥
ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ॥
ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ॥
ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ॥
ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥
ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥੩੦॥*

(ਪੰਨਾ 44 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨਤਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਨਸੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਯੂ.ਕੇ., ਕੈਨੇਡਾ, ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਜਰਮਨ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਗ੍ਰੀਸ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸੁਰੇਸ਼ਾ ਨੰਦ ਜੀ, ਸਵਾਮੀ ਨਿਤਿਆਨੰਦ ਰਮਤਾ ਰਾਮ ਜੀ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਬਾਪੂ ਆਸਾ ਰਾਮ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਸੰਤ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਢੰਡਰੀਆਂ, ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਝਾਂਮਪੁਰ, ਸ੍ਰੀ ਸੰਤ ਅਨੰਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਪੀ., ਵਾਲੇ ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ, ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ-ਸੰਪਾਦਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਤਿਕਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਤ ਆਸਾ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਰਤਵਾੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਿਆਣੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਕੇ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਤ ਆਸਾ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਬਣੇ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਸ਼ੁੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਆਪਣੇ ਬਚਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਉਪਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਵੀ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਸੰਤ ਆਸਾ ਰਾਮ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੋ ਪ੍ਰਵਚਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਛਾਪਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 63 ਤੇ)

ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ The Art of Joyful Living

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੁਲਾਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-35)

ਵੇਦਾਂਤ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਮਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਵੀ ਜਾਏ ਮਨ ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਕੇਵਲ ਮਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਲੈਣ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਹ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ, ਕੰਟਰੋਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਮਨ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ, ਮਨ ਕੀ ਹੈ? ਮਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਠੀਕ ਪਾਸੇ ਲਗਾਉਣਾ।

ਆਓ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਦੇਖੀਏ। ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹਰ ਸਮੇਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਰਤੱਵ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਮਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਬ ਦੀ ਇਕ ਗੂੜ੍ਹ ਲੋਕੋਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਦਾ ਕਾਰਜ, ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਰਾਣੀ ਤੇ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੇਖਣ ਗਏ। ਉਥੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਡੱਬਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਰਾਣੀ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਕ ਡੱਬਾ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ।

ਮਾਲਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਇਹ ਡੱਬਾ ਹੀ ਅਤਿ ਕੀਮਤੀ, ਅਨਮੋਲ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਰਾਜਾ ਤੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਉਸ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਐਸੀ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਹ ਡੱਬਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿੰਨ ਰੁੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਰਾਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਇਸ ਜਿੰਨ ਦੀ ਕੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ?”

ਮਾਲਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹਨੂੰ ਛੋਟਾ ਜਿੰਨਾ ਜਿੰਨ ਨਾ ਕਰੋ, ਰਾਣੀ ਸਾਹਿਬਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ

ਦਿਓਗੇ ਇਹ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਰਾਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਸਾਡਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਰਾਜੇ ਤੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਉਹ ਬਕਸਾ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਤੇ ਘਰ ਲੈ ਗਏ। ਦੋਨੋਂ ਐਨੇ ਉਤੇਜਿਤ ਸੀ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਰੁਝ ਗਏ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੁੱਤੇ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਜਿੰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੱਸਣ, ਉਹ ਫਟਾ ਫਟਾ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਿੰਨ ਕਹੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੰਮ ਦੱਸੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾ ਜਾਊਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਸ ਜਿੰਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਕੰਮ ਤੇ ਲਾਈ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰਾਜਾ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰੇ। ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਵੀ ਉਹ ਉਸ ਜਿੰਨ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ, ਉਹ ਝੱਟਪੱਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੰਮ ਦਿਓ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾ ਜਾਊਂ। ਇਹ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨ, ਉਹ ਹੋਰ ਹੋਰ ਕੰਮ ਮੰਗੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੰਮ ਮੁੱਕ ਰਹੇ ਸੀ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ?

ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਿੰਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ, ਇਹ ਜਿੰਨ ਕੰਮ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਕ ਖਰਾਬੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਝੱਟ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੰਮ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾ ਜਾਊਂ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਧਾਨ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਿੰਨ ਨੂੰ

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਨੂੰ ਜੰਗਲ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਬਾਂਸ ਵਿਚੋਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ”

ਜਿੰਨ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੀ ਲੈ ਆਇਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਗੱਡ ਦਿਓ ਜਿੰਨ ਨੇ ਉਹ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਗੱਡ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੰਮ ਦਿਆਂਗਾ, ਤੂੰ ਕੰਮ ਕਰੀਂ, ਬਾਕੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਬਾਂਸ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀਂ ਤੇ ਉਤਰੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਤੇ ਰਾਣੀ ਦਾ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਕਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਅਸੰਭਵ ਵੀ ਕਰਦਾ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਦੂ ਦਾ ਖੇਲੂ ਹੈ। ਸੋ ਮਨ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਸੋਚ ਲਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ ਹੈ, ਜ਼ਰਾ ਰੁਕੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਜਿੰਨਾ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਗਾ ਉਚਾ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਿੰਨ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਹੀ ਹੈ।

ਜੋ ਵੀ ਅਭਿਆਸ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਔਸ਼ਧੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਵਿਆਮ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕਸਰਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਰੀਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਆਤਮਾ ਲਈ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਤਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਸਰਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ। ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲਾਓ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਆਤਮਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਮਨ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਨ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਮਨ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਮਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ॥
ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਿਉ ਕਰੈ ਕਬੀਰਾ ਮਨ ਸਾ ਮਿਲਿਆ ਨ ਕੋਇ॥
ਅੰਕ - 342

ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ

ਕਹਿਣਾ ਬੜਾ ਸੌਖਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਵੀ ਚਾਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ? ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕੋ, ਕਰਨਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖਿਆ ਦਿਓ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਧੋ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਮਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇ। ਇਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਯੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਸੌਖਣ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਨੂੰ ਮਨ ਹੀ ਜਾਂਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

‘ਆਤਮ ਮਾਰਗ’ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੰਤਰ ਹਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਜਾਣੋ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿੱਧਰ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਮਨ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਮਨ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਦਾ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਛੁੱਟੀ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਪਤੀ ਬਾਰੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਉਹ ਮਨ ਹੈ।

ਮਨ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਸਾਰਾ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਮਨ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਨਾ ਸਮਝੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋਗੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਮਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਕਿਤੇ ਔਖਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰੀਰ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ (ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 62 ਤੇ)

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ'

ਭਾਵੇਂ ਰੱਬ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਹ ਹੈ

ਰੱਬ ਸਬੰਧੀ ਵੱਡਾ ਭੁਲੇਖਾ ਜੋ ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾ ਦਿਸਣ ਕਰਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਏਸੇ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿ ਜਿਸ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਸਬੰਧੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਬਰੇ ਉਹ ਹੈ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਮਿੱਤਰ, ਉਤੋਂ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੱਬ ਹੈ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਧਰਮ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਹੈ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੱਚਾ ਖਿਆਲ ਰੱਬ ਸਬੰਧੀ ਕੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਤੇ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਅਤੇ ਉਤੋਂ ਉਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਬ-ਰੱਬ ਆਖਦੀ ਹੈ। ਰੱਬ ਵਿਚ ਬੇਯਕੀਨੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੀ ਅੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਰਕੇ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ (Pessimistic) ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ। ਰੱਬ ਦਾ ਸਾਡੀ ਮਾਦੀ (Material) ਅੱਖ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਸਣਾ ਬਹਾਦਰ ਖੋਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਜਾਂ ਖੋਜਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰੱਬ ਦਰਖਤਾਂ ਜਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਵਾਂਗਰ ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਣ ਹੀ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕਦਰ ਵੀ ਲੱਕੜੀ ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜੋ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਕੀ ਕੋਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਉਹ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਸੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜੋ ਚਾਨਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕੀ ਇਹ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ? ਇਹ ਜਮਾਂ ਤੇ ਨਫੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮੇਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਣਾਂ ਦੇ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਗੇਂਦ ਵਾਂਗਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹਿਲਾ-ਜੁਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਸੀ ਹੈ ਨਾ ਦਿਸ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨੇ-ਕਸ਼ਸ਼ (Law of gravitation) ਇਕ

ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਮੰਨੀ-ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਤੇ ਸਿਤਾਰੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਕਸ਼ਸ਼ (Gravitation) ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੱਖ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਇਹ ਬਾਤ ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਮਾਦਾ (Matter) ਦੂਜੀ ਸ਼ਕਤੀ (Energy)। ਇਸ ਮਾਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਿਲਾਂਦੀ-ਜੁਲਾਂਦੀ ਤੇ ਰੂਪ ਰੰਗ ਦੇਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਦੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਮਿੰਟ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਹਵਾ ਹੈ। ਹਵਾ ਬਗ਼ੈਰ ਇਨਸਾਨ ਇਕ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਜਿਉਂ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਹਵਾ ਵੀ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਇਹ ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ?

ਕਈ ਐਸੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਅੱਖ ਨੂੰ ਦੂਰਬੀਨ ਲਾਇਆਂ ਤਾਂ ਦਿਸ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਂਜ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕੀੜੇ। ਇਹ ਕੀੜੇ ਸਾਡੀ ਅੱਖ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੇ ਪਰ ਦੂਰਬੀਨ ਨਾਲ ਦਿਸ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰਬੀਨ ਲਾਇਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਤਾਰੇ ਦਿਸ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੇ।

ਅਨੇਕਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਕਾਇਲ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਦੂਰਬੀਨ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਸਕਦੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ।

ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕੇ? ਕੌਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ? ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਤੇ ਨਚਾਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਜਾਂ ਕਾਮ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਦੀ

ਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਭਾਵ, ਮਾਨਯੋਗ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਦਿਸੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਉਹ ਦਿਸਣੋਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸੂਖਸ਼ਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸੂਖਸ਼ਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾ ਦਿਸਣਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਖਾਸ ਹੱਦ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੀ।

ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਖੋਜੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਫਤਹਿ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਸੁਗਲ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਹਰਲੀ ਦੁਨੀਆਂ (Material world) ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਦੂਰਬੀਨ ਈਜਾਦ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਹ ਅੱਖ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਾ ਦਿੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਵਿਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਦੁਨੀਆਂ (Spiritual world) ਦੇ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਇਨਸਾਨ ਨੇ 'ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਨੇਤਰ' ਇਕ ਛੇਵੇਂ ਇੰਦਰੇ (Sixth Sense) ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢੀ ਹੈ। 'ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਨੇਤਰ' ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਆਤਮਕ ਮੰਡਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਇਹ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣ ਫੇਰ ਏਹੀਓ ਇਨਸਾਨ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਕਰਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ॥

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥

ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ॥

ਪੰਨਾ - 4

ਨੀਂਦਰ

ਜੋ ਜਾਨਦਾਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਚਿਰ ਜਾਗਦੀ ਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਸੌਂਦੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਸੌਂ ਕੇ ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਖਤ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੌਣ ਦਾ ਕੰਮ (The phenomena of sleep) ਦਰਅਸਲ ਹੈ ਕੀ? ਜਦ ਅਸੀਂ

ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਧਮੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੋ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸੌਂ ਕੇ ਉਠਣ ਨਾਲ ਜੋ ਸਾਡੀ ਥਕਾਵਟ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ (Nervous system) ਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਡਾ ਬਦਨ ਹਲਕਾ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੰਜ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਕਤ ਤਰੋਤਾਜ਼ਗੀ, ਇਹ ਨਵਾਂ-ਪਨ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਭਾਵੇਂ ਆਦਮੀ ਕਿਤਨਾ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਤਨੇ ਫ਼ਿਕਰ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਕਿਤਨਾ ਬੀਮਾਰ ਤੇ ਪੀੜ ਨਾਲ ਹਾਏ-ਹਾਏ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਸੌਂ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਭ ਦੁਖ, ਤਕਲੀਫ, ਬੀਮਾਰੀ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੌਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਦੁਖ, ਪੀੜ, ਚਿੰਤਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਕਿਥੋਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਸੁੱਤੇ ਤੇ ਮੋਏ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਹੈ। ਸੁੱਤੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੁਖ-ਦੁਖ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਘੂਕ ਨੀਂਦਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਆਪਣਾ ਆਪ ਉਕਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਚੇਤਨਤਾ ਕਿਥੋਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਨੀਂਦਰ ਸਬੰਧੀ ਉਕਤ ਖਿਆਲ ਕਈ ਲੇਖਾਂ ਜਾਂ ਲੈਕਚਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਬੜੇ-ਬੜੇ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਇਹ ਦੱਸਣੋਂ ਲਾਚਾਰ ਹਨ ਕਿ ਨੀਂਦਰ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਕੀ ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ, ਕੀ ਰਾਜ਼ ਹੈ?

ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦੀ ਢੂੰਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਭਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚ 'ਨੀਂਦਰ' ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਨੀਂਦਰ' ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ 'ਜਾਗਰਤ' ਅਤੇ 'ਨੀਂਦਰ' ਦੋਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ।

ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਸਬੰਧੀ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ॥

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ॥

ਪੰਨਾ - 1263

ਜਿਸ ਤੋਂ ਖੋਜੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਂਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਧਨ, ਪਿਰ; ਜੀਵ ਈਸ਼ਵਰ; ਮਨ ਤੇ ਆਤਮਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 'ਹਉਮੈ' ਦਾ ਪੜਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 'ਧਨ' ਨੂੰ, ਜੀਵ ਨੂੰ, ਮਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ 'ਪਿਰ' ਈਸ਼ਵਰ ਜਾਂ ਆਤਮਾ ਕਿਤਨੇ ਨੇੜੇ ਹਨ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸੌਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੀ ਹਉਮੈ ਆਰਜ਼ੀ ਅਰਸੇ ਵਾਸਤੇ ਹਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੇਰੀ, ਮੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਦਾ ਗਿਆਨ ਆਰਜ਼ੀ ਅਰਸੇ ਵਾਸਤੇ ਮੂਰਛਾ (Un-consciousness) ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢ, ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ 'ਬ੍ਰਹਮ' ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਬੈਟਰੀ ਜਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਜੋੜ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਰੀਚਾਰਜ (Recharge) ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨ ਜਦ ਥਕ ਜਾਵੇ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਨੀਂਦਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ (ਦਿਸਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ) ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਾਗਰ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬੈਟਰੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤ ਵਿਚੋਂ ਤਾਕਤ ਤੇ ਤਰੋਤਾਜ਼ਗੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਨੌਂ-ਬਰ-ਨੌਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਤਨੀ ਹਲਕੀ ਨੀਂਦਰ ਹੋਵੇ ਉਤਨੀ ਹੀ ਕਮ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਖਿਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਤਨੀ ਨੀਂਦਰ ਗਾੜੀ ਹੋਵੇ ਉਤਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ।

ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਕਲਾ ਦੇ ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਜੀ ਕਰੇ, ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਇੰਦਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਿਰਾਜ ਰਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੌਂ ਕੇ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ, ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਸਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਵੈ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗੁ॥

ਪੰਨਾ - 932

(ਪੰਨਾ 59 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਗਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਲਗਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਲਗ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਦੂਸਰੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਵੀਚਾਰ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਹ ਕੰਮ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਖੋਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਸਾਡੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ, ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਨਾਮ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿਸੇ ਆਕਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਉਹ ਅਧੂਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਥੋੜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਕਾਰ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਆਕਾਰ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਮ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਰਮ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਗਿਆਨ ਨਾਮ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਬਿਰਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਹਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਸੀ ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਕੋਈ ਬੁੱਢੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਕਾਰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਹਾਰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬੁੱਢੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ।

ਲਗਾਤਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਨਾਮ ਅਤੇ ਆਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਨਾਮ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਚਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਆਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਰੂਪ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੀ ਨਾਸ਼ਵਰ ਹੋਣਾ ਹੈ।

(ਪੰਨਾ 57 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੰਤ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦੇ ਚਮਕਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਨਿਤ ਦਿਹਾੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਤਿ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਗੁ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 2 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਰਹੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਟਰਾਲੀਆਂ, ਬੱਸਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪਦੀਆਂ ਦੂਰ ਨੇੜਿਓਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਜੋੜਿਆਂ, ਲੰਗਰ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਦਿਵਸ ਤੇ ਸੰਤ ਮਾਤਾ ਜੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬੀਜੀ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਸੂਚਨਾ

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ 'ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਸਤੇ ਮਾਇਆ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਸਪਤਾਲ ਅਕਾਊਂਟ SB-18177 A/C ਵਿਚ ਚੈਕ, ਮਨੀਆਰਡਰ, ਡਰਾਫਟ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ -

**Vishav Gurmat Roohani
Mission Charitable Trust
Ratwara Sahib (Hospital A/C)**

Postal Address :-

**V.G.R.M. Charitable Trust,
Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib
P.O. Mullanpur Garibdass
Via : Chandigarh.
Distt. Ropar (Pb)-140901**

(ਇਥੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

Annual/Life Membership Form - Atam Marg

ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ - ਆਤਮ ਮਾਰਗ

(ਇਹ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ 'ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ : ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਜ਼ਿਲਾ ਰੋਪੜ 140901 ਨੂੰ ਭੇਜੋ ਜੀ)

1. ਜੇ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਲਿਖੋ ਜੀ.....
2. ਨਾਮ/ Name.....
3. ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ/Father's Name.....
4. ਪੂਰਾ ਪਤਾ/Full address.....

PINCODE.....Telephone.....

ਮੈਂ ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ।

ਦਸਤਖਤ.....

ਨਾਮ.....

**ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ**

- ਐਤਵਾਰ - 01, 8, 15, 22, 29 ਅਗਸਤ।
- ਸੰਗਰਾਂਦ - 16 ਅਗਸਤ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ।
- ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 30 ਅਗਸਤ, ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ
(ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ)
- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ
ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਦੇ
11.00 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਖੇੜੀ - ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ
ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ 28 ਅਗਸਤ 2004, ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦੇ
- 11.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 1.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

**For more information
please visit us on internet at -
<http://www.atammarg.org>
&
http://www.Ratwara_sahib.com**

**ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ (Income Tax)
ਦੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ**

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁਣ ਦਿਤੀ ਰਕਮ ਦੀ 50% ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਛੋਟ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਨੰ. CIT/CHD-II/80G/2001-2002/3050 ਮਿਤੀ 22.2.2002/6.3.2002 ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਛੋਟ I.T. Act, 1961 (43 of 1961) ਦੀ ਧਾਰਾ 80G ਅਧੀਨ 1.4.2001 ਤੋਂ 31.3.2004 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗੀ। ਛੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰੀਟਰਨ ਭਰਨ ਸਮੇਂ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਸੀਦ ਨਾਲ ਲਾਵੋ ਜੀ।

ਜੇ ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਨਾ ਮਿਲੇ!!!

ਆਪ ਜੀ ਸਭ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਕਿ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸੁਥਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਸਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ 15 ਤਰੀਕ ਤਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ -

ਦਫਤਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਫੋਨ ਨੰਬਰ -

0160-2255002

0160-2255009 (ਫੈਕਸ)

ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਹੋਰ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸਕੂਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ - 0160-2255003

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਈਨ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ - 0160-2255005, 2255006, 2255007